

28.01.1937.

Civillikums CETURTĀ DAĻĀ Saistību tiesības

Grozījumi: 22.12.1992.
likums (Ziņotājs, 1993, nr.1)
12.12.2002. likums (L.V.,
20.dec., nr.187;
Ziņotājs, 2003,
nr.2)
26.01.2006. likums (L.V., 9.febr.,
nr.24;
Ziņotājs, 2006,
nr.5)
22.06.2006. likums (L.V., 7.jūl.,
nr.107;
Ziņotājs, 2006, nr.15)

CETURTĀ DAĻĀ Saistību tiesības

1401. Saistību tiesības ir tādas tiesības, uz kuru pamata vienai personai – parādniekam – jāizdara par labu otrai – kreditoram – zināma darbība, kam ir mantiska vērtība.

1402. Saistību tiesības rodas vai nu no tiesiska darījuma, vai no neatļautas darbības, vai pēc likuma.

PIRMĀ NODAĻA. Tiesiski darījumi vispār.

1403. Tiesisks darījums ir atļautā kārtā izdarīta darbība tiesisku attiecību nodibināšanai, pārgrozīšanai vai izbeigšanai.

1404. Katrā tiesiskā darījumā jāņem vērā dalībnieki, priekšmets, gribas izteikums, sastāvdaļas un forma.

PIRMĀ APAKŠNODAĻA. Darījuma dalībnieki.

1405. Lai darījumam būtu tiesīgs spēks, ir vajadzīgs, lai tā dalībniekiem būtu tiesību spēja un rīcības spēja; darījumi, ko taisījušas tiesību vai rīcības nespējīgas personas, nav spēkā.

1406. Tiesību spējīgas tiesiskos darījumos ir nevien fiziskas, bet arī juridiskas personas, ja likums nenosaka citādi.

1407. Par juridiskām personām atzīstamas valsts, pašvaldības, personu apvienības, iestādes, nodibinājumi un lietu kopības, kurām piešķirta juridiska personība.

1408. Rīcības spējas trūkst nepilngadīgiem, personām, kas atrodas aizgādībā izlaidīgas vai izšķērdīgas dzīves dēļ, un garā slimiem, ja likums tieši nenosaka citādi.

1409. Tiesiski darījumi, ko taisījušas rīcības spējīgas personas nesamaņas vai gara darbības traucējuma stāvoklī, nav spēkā.

1410. Taisīt tiesiskus darījumus var katrs nevien personīgi, bet arī caur vietniekiem, ar kuru darbību var tiklab iegūt viņu atvietojamiem tiesības, kā arī uzlikt tiem pienākumus.

Juridiskas personas taisa tiesiskos darījumus caur saviem likumīgiem pārstāvjiem.

1411. Personas, kam trūkst rīcības spējas, pārstāv tiesiskos darījumos viņu vecāki, aizbildņi vai aizgādņi.

OTRĀ APAKŠNODAĻA. **Tiesisku darījumu priekšmets.**

1412. Par tiesiska darījuma priekšmetu var būt tiklab darbība, kā arī atturēšanās no tās, un tiklab darbība, kuras mērķis ir nodibināt vai atdot lietu tiesību, kā arī darbība ar kādu citu mērķi.

1413. Par saistību tiesību priekšmetu var būt tikai kas iespējams; pretējā gadījumā darījums nav spēkā. Tomēr nav vajadzīgs, lai darījuma priekšmets jau pastāvētu tā taisīšanas laikā; darījums var attiekties arī uz nākamām lietām.

1414. Par tiesiska darījuma priekšmetu var būt tikai tas, kas nav izņemts no privāttiesiskas apgrozības; pretējā gadījumā darījums nav spēkā.

1415. Neatļauta un nepieklājīga darbība, kuras mērķis ir pretējs reliģijai, likumiem vai labiem tikumiem, vai kura vērsta uz to, lai apietu likumu, nevar būt par tiesiska darījuma priekšmetu; tāds darījums nav spēkā.

1416. Saistības priekšmetu, kā arī pašu tās izpildīšanu nevar atstāt vienīgi parādnieka ieskatam.

1417. Ja darījuma priekšmets ir pilnīgi nenoteikts, darījums nav spēkā.

1418. Kad par prasījuma priekšmetu ir atvietošanas lietas (844.p.), un to daudzums vai labums nav noteikts, tad darījums, neraugoties uz to, ir spēkā, ja ar likumu vai privātu rīkojumu dota tiesība minēto priekšmetu noteikt trešai personai vai tiesai pēc sava ieskata vai ja vispār tā noteikšanai ir kāda droša mēraukla. Bet ja trešā persona, kam uzdots priekšmetu noteikt, negrib vai nevar to uzņemties, tad darījums nav spēkā.

1419. Kad saistības priekšmets ir neatvietošana lieta (844.p.), kas apzīmēta tikai pēc viņas šķiras, tad šaubu gadījumā šo priekšmetu var noteikt parādnieks, ja vien saistības tiesība nav bijusi nodibināta testamentā.

Tas pats jāievēro arī tad, kad saistības priekšmets ir alternatīvs.

1420. Izvēles tiesību (1419.p.) kā parādnieks, tā arī kreditors var izlietot tikai vienreiz, ja vien viņiem nav bijusi tieši piešķirta tiesība izvēlēties vairākas reizes, vai ja saistības nav tādas, kas periodiski atkārtojas. Kad izvēlēties atļauts tikai vienreiz, tad parādnieks var to darīt līdz saistības izpildīšanai, bet kreditors vēl arī ceļot prasību, ja viņi tomēr jau agrāk nav noteikti izsacījuši savu gribu.

1421. Ja alternatīvā saistībā abi priekšmeti nejauši iet bojā, tad parādnieks pavisam tiek atsvabināts no sava pienākuma izpildīšanas, nezaudējot ar to tomēr tiesību prasīt no kreditora, lai tas izpilda savu pretpienākumu. Bet ja iet bojā tikai viens no priekšmetiem, tad parādnieks patur savu izvēles tiesību un var pēc sava ieskata dot vai nu palikušo priekšmetu, vai bojā gājušā priekšmeta vērtību. Turpretim kreditoram, ja viņam bijusi piešķirta izvēles tiesība, jāapmierinās vienīgi ar palikušo priekšmetu.

1422. Ja viens no alternatīvi dodamiem priekšmetiem iet bojā aiz pretējās puses vainas vai viņas nokavējuma laikā, tad tas, kam pieder izvēles tiesība – vienalga, vai viņš ir parādnieks vai kreditors – patur šo tiesību un var pēc savas gribas vai nu, kā parādnieks, dot palikušo priekšmetu vai bojā gājušā priekšmeta vērtību, vai, kā kreditors, prasīt vienu vai otru. Bet ja pretējā puse iznīcinājusi abus priekšmetus, tad tas, kam pieder izvēles tiesība, var izvēlēties atlīdzību par vienu vai par otru.

1423. Ja viens priekšmets vai abi iet bojā aiz tā vainas, kam pieder izvēles tiesība, tad viņš šo tiesību zaudē, un tādā gadījumā, kad gājis bojā tikai viens priekšmets, viņš var vai nu dot vai prasīt palikušo priekšmetu, raugoties pēc tam, vai viņam ir pienākums dot vai tiesība prasīt; bet ja gājuši bojā abi priekšmeti, tad pretējā puse pati izvēlas priekšmetu, par kuru viņa grib saņemt atlīdzību.

1424. Ja [1422.](#) un 1423.pantā norādītos gadījumos priekšmets gājis bojā kreditora vainas dēļ, tad viņam bez tam jāatlīdzina pretējai pusei visi zaudējumi.

1425. Katra saistība jāizpilda pilnā apmērā, un nevienu nevar piespiest apmierināties tikai ar kādas saistības daļas izpildījumu, pat arī tad, ja tās priekšmets ir dalāms.

1426. Ja nedalāmā saistībā saistītai pusei neizpildīšanas dēļ piespriež atlīdzināt pretējai pusei zaudējumus, tad šo atlīdzību var dot arī pa daļām; saistībā, kurā ir vairāki saistītie, katrs no tiem, dodot savu daļu, pēc vispārēja noteikuma atsvabinās no atbildības.

TREŠĀ APAKŠNODAĻA. **Gribas izteikums un īstums.**

I. Gribas izteikums.

1427. Pie tiesiska darījuma būtības pieder tā taisītāja gribas izteikums, bet divpusējā vai vairākpusējā darījumā vajadzīgs visu tā dalībnieku saskanīgs gribas izteikums. Kamēr griba nav vēl izteikta, tai nav nekāda tiesiska spēka.

1428. Gribu var izteikt vai nu noteikti, vai klusējot.

Noteikti gribu var izteikt vai nu ar vārdiem, mutiski vai rakstiski, vai ar zīmēm, kam ir vārdu nozīme.

Griba ir izteikta klusējot, kad tā izpaužas bez tieša mērķa izteikt gribu taisni šajā izpratnē. Darbībai, kas uzskatāma par klusējot izdarītu gribas izteikumu, jābūt tādai, lai no tās varētu droši secināt tādas gribas esamību.

1429. Ja likums noteic gribas izteikumam zināmu formu, tad klusējot izdarīts gribas izteikums, kaut tas arī būtu pilnīgi skaidrs, nav pietiekošs.

1430. Klusēšana nav atzīstama ne par piekrišanu, ne par noliegšanu, izņemot to gadījumu, kad likums tieši prasa pārtraukt klusēšanu, lai to neatzītu par piekrišanu.

1431. Akta parakstīšana, vienalga, vai tas attiecas uz pašu parakstītāju vai trešo personu, uzskatāma par piekrišanu šim aktam, ja tā saturs parakstītājam bijis zināms un ja viņam tajā tiesiskā darījumā, uz kuru akts attiecas, ir personīga interese un ierunas tiesība.

1432. Kas klusējot vai noteikti izteic savu piekrišanu, tas ar to ir pieņēmis darbību ar visām tās tiesiskām sekām un nevar vairs vēlāk savu piekrišanu ierobežot.

1433. Pieņemts, ka piekrišana dota, var tikai likumā tieši noteiktos gadījumos.

1434. Piekrišanu var dot nevien pirms attiecīgās darbības, bet arī tad, kad to uzsāk, un pat vēlāk; pēdējā gadījumā to sauc par apstiprinājumu.

Vēlāks apstiprinājums var būt noteikti izsacīts vai klusējot izdarīts un var attiekties nevien uz svešu, bet arī uz paša darbību, kā uz atļautu, tā arī uz neatļautu.

1435. Vēlākam apstiprinājumam ir atpakaļējs spēks un tādēļ tas attiecināms uz darījuma noslēgšanas laiku, izņemot gadījumus:

1) kad attiecīgā darbība bijusi aizliegta ar likumu un aizlieguma iemesls atkritis tikai vēlāk;

2) kad apstiprinājums noticis pēc tam, kad darījums jau izpildīts un tā sekas iestājušās;

3) kad apstiprinājums var notikt tikai ievērojot zināmu formu; šādā gadījumā tam nav ne atpakaļēja spēka, kaut arī pati apstiprināmā darbība būtu izdarīta noteiktā formā, ne spēka nākamam laikam, ja vien minēto formu nevar vēl izpildīt.

1436. Vēlāks apstiprinājums nevar aizskart starplaikā iegūtās trešo personu tiesības.

1437. Gribas izteikumam jābūt nopietnam; izteikumam, kas izdarīts tikai pa jokam, nav nekādu tiesisku seku.

1438. Ja griba izteikta tikai izskata pēc, tad tai nav nekādu tiesisku seku, ja vien ar to nav saistīts prettiesīgs trešās personas maldinājums.

P i e z ī m e. Noteikumi par to darījumu apstrīdēšanu, kurus parādnieks noslēdzis kreditoram par ļaunu, atrodas [Civīlprocesa likumos](#).

1439. Kad darījums ir gan nopietni gribēts, bet apslēpts aiz kāda cita darījuma, tad pirmais ir spēkā, ja vien ar to nav bijis nolūka pievilt trešo personu vai vispār izdarīt kaut ko prettiesīgu; bet otrs, tikai izskata pēc noslēgtais darījums, paliek spēkā tikai tiktāl, ciktāl tas izrādās par vajadzīgu pirmā uzturēšanai spēkā.

II. Gribas īstums.

1440. Lai tiesisks darījums būtu spēkā, nepietiek ar to vien, ka tā dalībnieki izteic savu gribu, bet ir vēl vajadzīgs, lai šī griba būtu radusies brīvi – bez maldības, viltus vai spaidiem.

1. Maldība.

1441. Maldība var rasties vai nu no tam, ka pavisam trūkst ziņu, vai ka ir tikai nepietiekošas ziņas par kādiem faktiskiem apstākļiem – faktiskā maldība – vai kādām tiesiskām normām – tiesiska maldība.

1442. Faktiska maldība darbības izdarītājam nekaitē, ja vien tā nav notikusi viņa paša neuzmanības dēļ.

1443. Maldība savā paša darbībā nav atvainojama, izņemot likumā norādītos gadījumus.

1444. Atvainojama maldība ([1442.p.](#)) ietekmē darījuma spēku dažādi, raugoties pēc tam, vai tā ir svarīga, vai ne.

1445. Svarīga maldība ([1444.p.](#)) iznīcina visu darījuma spēku, jo jāpieņem, ka tas, kas tā maldījies, nav nemaz devis darījumam savu piekrišanu un darījums tā tad nemaz nav noticis.

1446. Nesvarīgai maldībai ([1444.p.](#)) ir tikai tās sekas, ka to, kas maldījies, pēc iespējas aizsargā no zaudējumiem. Tādēļ pats darījums paliek spēkā, bet tam, kas maldījies, ir tiesība tikai prasīt atvietojumu vai samērīgu atlīdzību par zaudējumiem, ko viņš cietis savas maldības dēļ.

1447. Ja par darījuma šķiru noticis pārpratoms, tā ka viens dalībnieks domājis, ka noslēdz citu līgumu nekā tas, kādu domājis otrs, tad līdzēji nav vienojušies, maldība atzīstama par svarīgu un tādēļ pats darījums nav spēkā. Bet tam, kas kādam nodevis lietu ar nolūku to viņam dāvināt, nav tiesības prasīt šo lietu atpakaļ, ja tās saņēmis to jau izlietojis, kaut arī viņš to nebūtu saņēmis kā dāvanu.

1448. Tāpat ([1447.p.](#)) līdzēju savstarpējas vienošanās trūkums iznīcina tiesisku darījumu arī tajā gadījumā, kad pārpratoms attiecas uz lietas identitāti un katrs līdzējs domājis citu tās veidu vai šķiru.

1449. Maldība par darījumu iemeslu ir nesvarīga un neiznīcina darījuma spēku, ja vien kāds šķietamas saistības dēļ nav ko apsoltījis vai izpildījis.

1450. Ja maldība attiecas uz kādu personu darījumā, tad tas nav spēkā, ja vien personu samainījums nav bez jebkādas nozīmes tam, kas maldījies. Bet ja maldība attiecas uz kāda personiskām spējām un īpašībām, darījums nav spēkā tikai tad, ja maldīgi pieņemtā īpašība pēc darījuma rakstura bijusi svarīga.

1451. Maldība ir svarīga, kad līguma priekšmetā pieņemta tāda īpašība, kuras dēļ šis priekšmets būtu pieskaitāms nevis tai lietu šķirai, pie kuras tas patiesi pieder, bet citai. Bet pie tam jāgriež vērība uz to, vai tiešām minētais pieņēmums pamudinājis maldījušos personu noslēgt līgumu tā tagadējā veidā.

1452. Kad darījumos, kas attiecas uz atvietojamām lietām, notikusi maldība par vienas un tās pašas šķiras lietu daudzumu, tad jāizšķir vienpusēji un divpusēji darījumi. Vienpusējie paliek spēkā, pie kam no abiem daudzumiem dodams mazākais; bet divpusējie nav spēkā, ja saistītam bijis nodoms dot mazāk, bet otrai pusei – saņemt vairāk. Pretējā gadījumā līgums paliek spēkā un dodams mazākais daudzums. Jebkura cita maldība par priekšmeta daudzumu, ja nav bijis sevišķas norunas, ir nesvarīga.

1453. Maldība par darītāju tiesiskām attiecībām pret darījuma priekšmetu ir nesvarīga.

Izņēmuma veidā maldība par darītāju tiesiskām attiecībām pret darījuma priekšmetu ir svarīga un tā tad pats darījums nav spēkā, kad viens no dalībniekiem domājis iegūt tiesību uz svešu lietu, kurpretim par darījuma priekšmetu bijusi viņa paša lieta.

1454. Darījums nav spēkā, ja viņa priekšmets vai tā lielākā daļa vairs nepastāv.

1455. Maldība tikai par vārdu vai kādu citu personu vai lietu apzīmējumu arvien ir nesvarīga un nav jāievēro.

1456. Kad vairākpusējā darījumā ir maldījies tikai viens darījuma dalībnieks, tad viņš vienmēr var prasīt, lai to izpilda, ja viņam ir pie tam tiesiska interese un ja viņš savkārt ir izpildījis saistības, kuras uzņēmis.

1457. Ja darījumu noslēdzis kādas personas vietnieks, tad jāievēro nevis atvietojamā, bet vietnieka maldība.

1458. Maldība jāpierāda tam, kas uz tās pamata prasa vai nu atzīt darījumu par spēkā neesošu, vai atlīdzināt zaudējumus ([1447.](#) un [1448.p.](#)).

2. Viltus.

1459. Viltus ir otras personas prettiesīgs maldinājums, lai viņu piedabūtu izdarīt viņas interesēm pretēju darbību vai atturēties no tās.

1460. Tas, kas viltu viegli varējis noskārst, tiesiskā nozīmē nav atzīstams par pieviltu.

1461. Tas, kas ar viltu piedabūts noslēgt darījumu, var prasīt, lai to atceļ. Bet ja viltus bijis par iemeslu tikai dažiem darījuma noteikumiem, tad pieviltam ir tikai tiesība prasīt zaudējumu atlīdzību.

1462. Ja divpusējā darījumā abi dalībnieki savstarpēji viens otru pievīluši, tad nevienam no viņiem nav tiesības celt prasību pret otru. Ja līgums nav vēl izpildīts, viena puse nevar prasīt, lai otra to izpilda, bet ja tas jau izpildīts, tad neviena puse nevar prasīt no otras zaudējumu atlīdzību.

3. Spaidi.

1463. Spaidus var izdarīt vai nu ar fizisku varu, vai ar draudiem, kas kādā personā rada bailes. Lietojot fizisku varu nav brīva gribas izteikuma, un nav nekādas piespiestā darbības.

1464. Tiesiskus darījumus spaidi var ietekmēt tikai tad, kad tie ir prettiesīgi.

1465. Lai ar draudiem radītām bailēm būtu tiesiska nozīme, tām jābūt dibinātām; tādēļ vajadzīgs, lai piedraudētais ļaunums nebūtu mazsvarīgs, lai tiešām būtu jābaidās, ka draudus izpildīs, un lai nebūtu viegli tos novērst citādi, kā padodoties.

1466. Pierunas vien, ja ar tām nav saistīts viltus, darījuma spēku neietekmē.

1467. Tiesisks darījums, kas noslēgts spaidu dēļ, pats par sevi nebūt nav spēkā neesošs, bet piespiestais var to apstrīdēt.

1468. Ja vairākpusējā darījumā spaidus izdarījusi kāda trešā persona, tad piespiestais tāpat var prasīt, lai darījumu atceļ, un bez tam vēl, lai tas, kas viņu piespiedis, atlīdzina zaudējumus.

CETURTĀ APAKŠNODAĻA. Tiesiska darījuma sastāvdaļas.

1469. Tiesiska darījuma sastāvdaļas ir vai nu būtiskas, vai dabiskas, vai nejaušas.

1470. Būtisks darījumā ir viss tas, kas nepieciešams tā jēdzienam un bez kā arī pats nodomātais darījums nav iespējams. Tādēļ tādās darījuma būtiskās sastāvdaļās neko nevar pārgrozīt pat arī pusēm savstarpēji vienojoties.

1471. Dabiskas ir tās darījuma sastāvdaļas, kuras, ja darījums noslēgts tā būtiskos pamatos, ir jau pēc likuma tā tiešās sekas. Tādēļ šīs sastāvdaļas saprotamas pašas par sevi, arī bez sevišķas norunas, bet tās var atcelt vai grozīt ar sevišķu vienošanos, kura jāpierāda tam, kas uz to atsaucas.

1472. Nejaušas darījuma sastāvdaļas ir darījuma tiešo seku (1471.p.) paplašinājumi vai aprobežojumi, kā arī tā blakus noteikumi. Te pieder nosacījumi, termiņi un uzlikumi.

PIEKTĀ APAKŠNODAĻA. **Tiesiska darījuma forma.**

I. Vispārīgi noteikumi.

1473. Tiesiska darījuma forma atkarājas no lietas dalībnieku ieskata, izņemot likumā tieši norādītus gadījumus.

1474. Darījuma dalībnieki var noslēgt to notāriālā vai Bāriņtiesu likumā paredzētā vai privātā kārtībā, apmierināties ar mutisku vienošanos vai sastādīt rakstisku aktu, slēgt darījumu liecinieku klātbūtnē vai bez tiem, kā arī darīt to atklātībai zināmu vai ne. Šis noteikums neattiecas uz tiem gadījumiem, kuros likums prasa noteiktu darījuma noslēgšanas kārtību.

Bez notāra vai bāriņtiesas var apliecināt: pulka komandieris vai cita viņam tiesībās līdzīga amatpersona – aktus, kuros kara laikā piedalās kara dienestā esoša persona; kara kuģa komandieris – aktus, kuros piedalās kara laikā uz kara kuģiem dienestā esoša persona; konsuli – ārvalstīs dzīvojošo personu aktus pēc konsulārā reglamenta noteikumiem.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar [22.06.2006.](#) likumu)

1475. Darījuma formas neievērošana tajos gadījumos, kad formu prasa likums, vai kad līdzēji darījuši no tās atkarīgu sava darījuma spēku, padara pašu darījumu par spēkā neesošu.

Iepriekšējām norunām, kas tādos gadījumos notiek starp līdzējiem, nav nekāda tiesiski saistoša spēka, un līdz to ietērpšanai attiecīgā formā katram līdzējam ir tiesība no tām vienpusēji atkāpties.

1476. Darījuma noslēgšana vai apliecināšana [1474.pantā](#) minētās iestādēs vai pie turpat minētām amatpersonām nenovērš tā iekšējos trūkumus, kā arī nevar aizskart trešo personu iegūtās tiesības.

1477. Korroborācija nepieciešama tajos gadījumos, kad ar darījumu iegūst lietu tiesības uz nekustamu īpašumu.

Lietu tiesības, kas pastāv uz likuma pamata, ir spēkā arī bez ierakstīšanas zemes grāmatās.

1478. Ja darījums nav korroborēts, tad tas tādēļ nezaudē savu spēku; ieguvējs līdz korroborācijai nevar izlietot īpašuma tiesību vai kādu citu lietu tiesību, bet var tikai celt personīgu prasību pret atsavinātāju.

1479. Personiskās prasības priekšmets (1478.p.), kad visā citā ziņā darījums galīgi noslēgts, ir korroborācija, un neviens no dalībniekiem nevar bez otra piekrišanas atkāpties no lietas aiz tā iemesla, ka akts nav vēl ierakstīts zemes grāmatās. Ja kāds ieguvis lietu tiesību izsolē vai ar spēkā nākušu tiesas spriedumu un ir ievēroti visi pārējie nosacījumi, tad var korroborēt arī pēc ieguvēja vienpusēja pieprasījuma.

1480. [1477.pantā](#) norādītos gadījumos korroborācijas sekas ir lietu tiesības piešķiršana ieguvējam, tā ka minētā korroborācija šajā ziņā pilnīgi nodrošina dalībniekus, kaut arī tā būtu notikusi nepareizi, jo par kļūdām atbild vienīgi zemes grāmatu nodaļa. Darījuma iekšējos trūkumus korroborācija nenovērš, un akts, kas nav spēkā pēc sava satura, neiegūst ar to nekādu spēku. Tāpat arī korroborācija nevar aizskart jau agrāk zemes grāmatās ierakstītās trešo personu tiesības.

1481. Korroborācija uzskatāma par notikušu un apstiprinātais darījums ir neapstrīdams pēc tam, kad tiesa iespiež "Valdības Vēstnesī" sludinājumu par to, lai personas, kurām ir kādi iebildumi, ierodas sešu mēnešu laikā. Tiklīdz izrādās, ka pa šo laiku nav celti nekādi iebildumi, taisāms lēmums atzīt darījumu par spēkā nākušu un visi vēlāki strīdi pret to noraidāmi. Tomēr tāda sludinājuma klajā laišana atkarājas no darījuma dalībnieku gribas.

II. Tiesisku darījumu rakstiska forma.

1482. Darījumi jāizteic rakstiski vai nu pēc likuma, vai pēc dalībnieku labprātīgas vienošanās.

1483. Likums prasa rakstisku formu:

- 1) kā zināmu darījumu būtisku sastāvdaļu;
- 2) taisot darījumu [1474.pantā](#) minētās iestādēs vai pie turpat minētām amatpersonām;
- 3) kad tas jāieraksta zemes grāmatās;
- 4) kā nosacījumu prasības tiesībai uz darījuma pamata.

1484. Ja likums prasa rakstisku formu kā darījuma būtisku sastāvdaļu, tad darījums pirms attiecīga akta taisīšanas nav spēkā.

1485. Ja starp tāda darījuma (1484.p.) dalībniekiem notikusi vienošanās par visiem tā būtiskiem noteikumiem, tad katrs no viņiem var prasīt no otra, lai taisa atbilstošu aktu.

1486. Tajos gadījumos, kuros likums noteic taisīt darījumu pie notāra, iepriekšēja vienošanās vien, kaut arī izteikta sevišķā aktā, ir bez jebkāda spēka un nedod prasības tiesību. Bet ja tādos divpusējos darījumos viens no dalībniekiem jau kautko izpildījis otram par labu, tad viņam ir tiesība prasīt to atpakaļ.

1487. Ja rakstiska forma vajadzīga tādēļ, ka darījums zināmos gadījumos nevar būt spēkā bez ierakstīšanas zemes grāmatās, tad darījums saista pats par sevi arī bez tā izteikšanas rakstiskā formā, tiklīdz starp tā dalībniekiem notikusi vienošanās par visām tā būtiskām sastāvdaļām. Tādēļ nevienam no viņiem nav tiesības no šās vienošanās vienpusēji atkāpties un katrs var prasīt, lai otrs taisa attiecīgu aktu.

1488. Kad prasības tiesību uz darījuma pamata vispār un par tā izpildīšanu sevišķi likums dara atkarīgu no tā rakstiskās formas, tad, ja rakstisks akts nav sastādīts, jāievēro sekojošais:

1) Darījumam, ko izpildījušas abas puses, ir tādas pašas sekas, kādas tam būtu, ja tas būtu uzrakstīts, un to, kas pēc tā jau dots vai izdarīts, nevar prasīt atpakaļ.

2) Ja viens no dalībniekiem līgumu labprātīgi izpilda, bet otrs izpildījumu pilnīgi vai pa daļai pieņem, tad pirmajam vairs nav tiesības prasīt atpakaļ to, ko viņš izpildījis, ja vien otrais savkārt ir gatavs izpildīt to, kas tam jāizpilda; bet ja pēdējais izvairās izpildīt savu saistību, tad pirmajam, kaut gan viņš nevar prasīt, lai līgumu izpilda, ir tiesība prasīt, vai nu lai atdod atpakaļ to, ko viņš izpildījis, vai arī lai to atlīdzina.

3) Kamēr neviena puse nav vēl neko izpildījusi, prasības tiesība nav pielaižama, pats darījums nav spēkā un katrs tā dalībnieks var no tā vienpusēji atkāpties.

1489. Ja likums neprasa darījuma rakstisku formu, bet puses pašas labprātīgi ir par to vienojušās, tad jāizšķir, vai viņu vienošanās nolūks bijis dabūt rakstisku aktu tikai kā līdzekli pierādījuma atvieglošanai, vai arī nedot darījumam spēku pirms tā izteikšanas rakstiskā formā. Pirmajā gadījumā darījums ir spēkā jau pirms akta sastādīšanas, tiklīdz puses vienojas par tā satura būtību, un no tā brīža viņām sākas tiesība prasīt darījuma izteikšanu rakstiskā formā. Otrajā gadījumā turpretim starp pusēm notikušais darījums līdz akta galīgai izgatavošanai nesaista nevienu no tām, un tādēļ katrai pusei ir tiesība no tā vienpusēji atkāpties.

1490. Ja par minētās vienošanās nolūku (1489.p.) rodas strīds, tad šaubu gadījumā pieņemams, ka akta sastādīšana domāta vienīgi pierādījuma atvieglošanai. Tas ir it sevišķi tad, ja puses norunājušas uzrakstīt darījumu tikai pēc tam, kad tās jau vienojušās par visiem citiem tiesiskā darījuma noteikumiem.

1491. Tajos gadījumos, kad darījuma izteikšana rakstiskā aktā nav būtisks noteikums viņa spēkā esamībai ([1484.p.](#) un [1489.p.](#) beigas), iepriekšējam rakstiskam projektam, ja tas aptver visas darījuma būtiskās sastāvdaļas un blakus noteikumus un ja to parakstījuši dalībnieki, ir vienlīdzīgs spēks ar rakstisku aktu, kādēļ katrs dalībnieks var prasīt no otra, lai tādu aktu izgatavo un paraksta.

1492. Rakstisku darījumu aktus var sastādīt tādā formā, kā katrs vēlas; pie tam nav vajadzīgas nekādas sevišķas formālitātes un darījuma dalībnieki nav saistīti ne ar kādiem paraugiem.

1493. Lai akts būtu spēkā, kā tā būtisks piederums vajadzīgs vienpusējiem darījumiem saistītā vai viņa vietnieka paraksts, bet pārējiem – visu darījuma dalībnieku vai arī viņu vietnieku paraksts.

Kad akts, izdalīšanai dalībniekiem, uzrakstīts vairākos eksemplāros, tad nav vajadzīgs, lai saņēmējs tādu eksemplāru būtu parakstījis, ja vien viņš ir parakstījis pārējos.

1494. Rakstīt nepratējs var uzdot parakstīties savā vietā citai personai, ko ar saviem parakstiem apliecina divi liecinieki.

SESTĀ APAKŠNODAĻA.

Laiks un vieta tiesiskā darījumā.

1495. Laika posmu – gadu, mēnesi, nedēļu vai dienu – aprēķinot, to skaita no zināma brīža līdz atbilstošam brīdim nākošā laika posmā.

Ja gadiem vai mēnešiem aprēķināmā laika beigas iekrīt tādā mēnesī, kuram nav atbilstoša datuma, tad laiks izbeidzas šā mēneša pēdējā dienā.

1496. Ja attiecīga termiņa notecējums piešķir kādam tiesību vai zināmu spēju, tad viņš var to izlietot jau pēdējai termiņa dienai iestājoties.

1497. Ja kādam savas bezdarbības dēļ pēc noteikta termiņa notecējuma jāzaudē kāda tiesība, tad viņš var vēl darboties termiņa pēdējā dienā, un viņa tiesība izbeidzas tikai šai dienai beidzoties.

1498. Ja termiņš, kurā kautkam jābūt izdarītam, iekrīt tādā dienā, kurā pēc likuma to nevar izdarīt, tad laiks pienākuma izpildīšanai pagarināms līdz tai termiņam sekojošai dienai, kurā šāda likumiska šķēršļa nav.

1499. Darījumos, tāpat kā tiesiskās attiecībās vispār, var būt nozīmīga personas dzīves vieta un viņas atrašanās tajā vai prombūtne no tās.

1500. Par promesošu uzskatāms tas, kas atstājis valsts robežas.

1501. Pēc likuma pielīdzināmi promesošiem tie, kas kaut arī atrodas savā dzīves vietā, bet ārēju apstākļu dēļ nevar paši aizstāvēt savas tiesības, un proti, vēl nepiedzimušie bērni, nepilngadīgie, garā slimie un citādi grūti saslimušie.

Tos, ko likums pielīdzina promesošiem, aizsargā pret zaudējumiem tikai tajos gadījumos, kad viņiem nav aizbildņu vai aizgādņu vai kad viņi izdara kautko sev par kaiti bez aizbildņu vai aizgādņu līdzdalības.

1502. Likums aizsargā promesošo tikai tad, ja viņš atrodas prombūtnē ([1500.p.](#)) aiz svarīga iemesla un nav iecēlis sev vietnieku aiz svarīga iemesla, vai arī ir to iecēlis, bet tas atkritis bez viņa ziņas vai līdzdalības.

Jautājumu par to, vai iemesls ir svarīgs, izšķir tiesa pēc sava ieskata.

1503. Promesošie un tiem pielīdzinātie, ja viņiem nav cita līdzekļa savu zaudēto tiesību atgūšanai, var lūgt, lai atjauno agrāko stāvokli.

SEPTĪTĀ APAKŠNODAĻA. **Tiesiska darījuma iztulkošana.**

1504. Darījumu iztulkojot jāskatās uz darījumā lietoto vārdu nozīmi, un ja tie nav divējādi saprotami, tad tie cieši jāievēro, ja vien nepierāda, ka tie nesaskan ar dalībnieku gribu.

1505. Ja rodas šaubas par vārdu nozīmi, jāievēro to jēgums un darījuma dalībnieku skaidri izsacītais vai kā citādi izrādītais nodoms.

1506. Pavisam tumši un nesaprotami, kā arī tieši sevī pretrunīgi gribas izteikumi nemaz nav iztulkojami, bet ir atzīstams par neesošiem.

1507. Iztulkojumam, pēc kura darījums tiek uzturēts un pēc iespējas paliek spēkā, dodama priekšroka pret tādu iztulkojumu, kuram ir otrādas sekas.

1508. Saudzīgākam iztulkojumam dodama priekšroka pret citiem, un uz tā pamata priekšroka ir tam, kurš vismazāk saista parādnieku.

1509. Divpusēji darījumi, kas uzliek kādus pienākumus abām pusēm, šaubu gadījumā iztulkojami tam par ļaunu, kurš attiecīgā gadījumā ir kreditors un kuram tādēļ vajadzēja izteikties skaidrāk un noteiktāk.

1510. Darījumi par uzturu un pēdējās gribas rīkojumi jāiztulko tā, lai šaubu gadījumā arvien paliktu spēkā ar darījumu vai rīkojumu nodibinātās tiesības pēc iespējas plašākā apmērā.

OTRĀ NODAĻA.

Līgumi.

1511. Līgums plašākā nozīmē ir ikkatra vairāku personu savstarpēja vienošanās par kādu tiesisku attiecību nodibināšanu, pārgrozīšanu vai izbeigšanu. Līgums šaurākā, šeit pieņemtā nozīmē ir vairāku personu savstarpējs ar vienošanos pamatots gribas izteikums, kura mērķis ir nodibināt saistību tiesību ([1401.p.](#)).

1512. Pie katra saistību līguma būtības pieder vienas pusei apsolījums un tā pieņemšana no otras puses (vienpusējs līgums), vai savstarpējs apsolījums un tā pieņemšana no abām pusēm (divpusējs vai vairākpusējs līgums).

1513. Vienpusējs apsolījums, kuru vēl nav pieņēmusi otra puse, nenodibina nekādu saistību.

PIRMĀ APAKŠNODAĻA.

Līdzēji.

1514. Viss, kas noteikts par personu spēju tiesisku darījumu taisīšanai vispār, piemērojams arī līgumu noslēgšanai.

1515. Ja kāds darbojas atklāti kā otra vietnieks, t.i. noslēdz līgumu tieši viņa vārdā, nepārkāpdams savas varas robežas, tad līgums, tiklab pienākumu, kā arī tiesību ziņā, saista tieši pašu atvietojamu.

1516. Ja kāds darbojas otra vietā klusi, t.i. noslēdz gan līgumu šā otra vietā, bet ne viņa vārdā, tad līgums ir spēkā kā pienākumu, tā arī tiesību ziņā tikai attiecībā uz tā noslēdzēju, bet uz atvietojamu tā spēks attiecas tikai tad, kad līgums uz viņu sevišķi pārvests.

1517. Ja klusais vietnieks izlieto pēc līguma saņemto atvietojamam par labu, tad uz šo pēdējo tieši pāriet, samērā ar izlietoto, arī pienākuma izpildīšana otrai līdzējai pusei par labu.

1518. Ja vietnieks pārkāpis viņam piešķirto varu vai ja viņam nemaz nav bijis vietnieka īpašību, tad otrs līdzējs var vērst savus prasījumus tikai pret viņu, ja vien atvietojamais nav vēlāk līgumu apstiprinājis.

1519. No līguma izrietošās tiesības un saistības, ciktāl tās nav tīri personiskas, pāriet uz līdzēju mantiniekiem un tiesību pēcniekiem, ja vien likumā nav paredzēts noteikts izņēmums.

Bez šā gadījuma, trešām personām neizriet no līguma vispār ne tiesības ne saistības, ja vien līdzēji nav viņu vietnieki ([1515.](#)-1518.p.).

1520. Ja viens līdzējs dod otram kādu apsolījumu par labu trešai personai, tad nevien tas, kam šis apsolījums dots, bet arī trešā persona, kam par labu tas dots, iegūst tiesību prasīt no apsolītāja tāda līguma izpildījumu.

1521. Tiesība, kas izriet no tāda līguma (1520.p.), trešai personai kļūst patstāvīga un neatkarīga no tā gribas, kam apsolījums dots, tikai tad, kad viņa pati pievienojas līgumam.

1522. Kamēr trešā persona nav pievienojusies līgumam (1521.p.), tas pastāv tikai starp tā slēdzējiem: viņi vienmēr no tā var atkāpties savstarpēji vienojoties, un tas, kam dots apsolījums trešai personai par labu, var vienpusēji atsvabināt otru no viņa uzņemtās saistības; bet šim otram nav savkārt tiesības vienpusēji atkāpties no līguma, un tamdēļ, tiklīdz apsolījuma ņēmēja griba vairs nav grozāma, piemēram, pēc viņa nāves vai pēc tam, kad viņš kļuvis nedziedināmi garā slims, no līguma izrietošā trešās personas tiesība kļūst patstāvīga.

1523. Trešai personai, kam par labu kautkas apsolīts pēc citu personu līguma, nav pienākums šo apsolījumu pieņemt; ja viņa no tā atteicas, tad varbūtējās sekas jānes vienīgi tai pusei, kas apsolījumu pieņēmusi.

1524. Kreditors var būt arī persona, kas nav individuāli noteikta, ja parādnieks izdotā dokumentā apņemas izpildīt tajā apzīmēto saistību katram tā uzrādītājam.

1525. Izlaist tādus uzrādītāja papīrus var, bez pašas valsts, viņas nodibinātas vai apstiprinātas kreditiestādes un akciju sabiedrības.

1526. Uzrādītāja papīra turētājs, kamēr šis papīrs atrodas viņa rokās, uzskatāms par kreditoru pret tā izdevēju, bet pēdējais par viņa parādnieku.

1527. Ar uzrādītāja papīru nodibinātu prasījuma tiesību cedē, nododot šo papīru no rokas rokā.

1528. Uzrādītāja papīra tālākdevējs (1527.p.) atbild saņēmējam tikai par prasījuma esamību, t.i. papīra īstumu, bet nevis par prasījuma drošību, t.i. par parādnieka maksātspēju.

1529. Uzrādītāja papīra parādnieks nevar celt pret uzrādītāju nekādas ierunas, kas viņam būtu bijušas pret pirmo vai kādu sekojošo šā papīra turētāju; tāpat arī viņš nevar izvairīties savu saistību izpildīt, atsaucoties uz to, kādā kārtā vai par kādu cenu uzrādītājs šo papīru ieguvis.

1530. Uzrādītāja papīri var būt kā lietu, tā arī personisku jeb prasījumu tiesību priekšmets.

1531. Ja turētājs tādu papīru nozaudē vai ja tas iet bojā, tad viņš var lūgt tiesu, lai uzaicina tā turētāju, un ja pēc noliktā termiņa notecējuma neviens nav pieteicies un nav kādu citu šķēršļu, viņš var prasīt, lai atzīst nozaudēto papīru par iznīcinātu un atvieto to ar jaunu, vai arī, ja jau iestājies maksājuma termiņš, prasīt samaksu.

Pret jauno turētāju, kas pieteicies uz uzaicinājumu, īpašuma prasība pielaižama tikai tad, kad viņš papīru ieguvis ļaunā ticībā, kas jāpierāda; labticīgam papīra turētājam nav tas jāizdod.

1532. Uzrādītāja papīrus var izņemt no apgrozības, taisot uzrakstu uz turētāja vārdu vai kādas citas atzīmes, kā par to noteikts kredītiestāžu statūtos.

OTRĀ APAKŠNODAĻA.

Līdzēju vienošanās.

1533. Līgums uzskatāms par galīgi noslēgtu tikai tad, kad starp līdzējiem notikusi pilnīga vienošanās par darījuma būtiskām sastāvdaļām ([1470.p.](#)), ar nolūku savstarpēji saistīties.

Ja pēc likuma vai līdzēju vienošanās līgums jāizteic zināmā formā, tad tam piemērojami [1475.](#) un turpmākie un [1482.](#) un turpmākie panti.

1534. Starp līdzējiem notikušā vienošanās par darījuma būtiskām sastāvdaļām, ja viņi tieši paturējuši sev tiesību vēl norunāt par zināmiem blakus noteikumiem, uzskatāma tikai par iepriekšēju apspriedi. Bet kad blakus noteikumu dēļ viņi nav atstājuši sev tādu tiesību, tad līgums atzīstams par galīgi noslēgtu, ja vien no tā nav redzams pretējs nodoms, un tādā gadījumā darījuma dabiskās sastāvdaļas ([1471.p.](#)) nodibināmas pēc likuma noteikumiem par šā darījuma raksturu, bet nejaušās ([1472.p.](#)) – pēc tiesas ieskata.

1535. Puses var dot savu piekrišanu vai nu abas reizē, vai viena pirms otras; tādā kārtā darījums var iesākties vai nu ar vienas puses apsolījumu, kuru pēc tam pieņem otra puse, vai arī ar pieņemšanu, kas izteikta pieprasījuma vai lūguma veidā.

1536. Vienas vien puses uzaicinājumam noslēgt līgumu nav saistoša spēka, pat ja tam būtu pievienots arī noteikts apsolījums, un tādēļ, iekam otra puse nav šo apsolījumu pieņēmusi, viņa var ņemt to atpakaļ.

1537. Ja līgumu slēdz starp klātneesošiem, tad tas uzskatāms par galīgi noslēgtu no tā brīža, kad tas, kam piedāvāts priekšlikums, paziņo priekšlikuma piedāvātājam par tā pieņemšanu, kaut arī priekšlikuma piedāvātājs vēl nebūtu paziņojumu saņēmis. Ja pieņemšana nav notikusi bez nosacījuma, bet priekšlikums ir prasījis vēl tālākas pārrunas, tad līgums atzīstams par galīgi noslēgtu no tā brīža, kad viena puse paziņo pēdējo beznosacījuma piekrišanu.

1538. Ja priekšlikuma piedāvātājs noliek atbildei noteiktu termiņu, tad līdz šā termiņa notecējumam viņš ir saistīts, bet ja termiņš nav nolikts, viņam ir tiesība ņemt atpakaļ savu priekšlikumu, kad otra puse vilcinās ar paziņojumu par tā pieņemšanu. Jautājumu par to, vai otra puse vilcinājusies, izšķir tiesa. Tirdzniecības lietās par vilcinājumu atzīstams katrs gadījums, kad paziņojums nav noticis iespējami īsā laikā.

1539. Ja priekšlikumu ņem atpakaļ, bet persona, kurai tas piedāvāts, nezina un nevar zināt par šādu atpakaļņemšanu un arī nav vainīga nekādā vilcinājumā, tad priekšlikuma piedāvātājam jāatlīdzina šai personai zaudējumi, kas tai radušies no pārliecības, ka priekšlikums paliek spēkā.

1540. Kas ar sludinājumu izsolījis par kādas darbības izdarīšanu zināmu atlīdzību, tas var, kamēr šī darbība nav vēl atbilstošā kārtā izdarīta, atsaukt savu izsolījumu, bet tikai ar tādu pašu sludinājumu. Bet ja kāds jau izdarījis sagatavojumus tā izpildīšanai, par ko atlīdzība bijusi izsolīta, tad izsolītājs paliek saistīts ar savu sludinājumu, tomēr pieņemot, ka norādīto darbību izdara pienācīgā kārtā. Ja izsolītājs nolīcis izpildīšanai zināmu termiņu un tas notek, tad izsolījums zaudē spēku, bet pirms termiņa notecējuma to nevar atsaukt.

1541. Priekšlīgums, kura mērķis ir nākoša līguma noslēgšana, ir spēkā, tiklīdz ar to nodibinātas līguma būtiskās sastāvdaļas.

TREŠĀ APAKŠNODAĻA.

Līguma priekšmets.

1542. Viss, kas noteikts [1412.](#) un turpmākos pantos par tiesiska darījuma priekšmetu, attiecas arī uz līguma priekšmetu.

1543. Līgumi par kautko neiespējamu nav spēkā; bet kad izpildīšana ir neiespējama nevis vispārīgi, bet tikai apsolītājam, vai kad neiespējamība ir viņa paša darbības sekas, tad viņam jāatlīdzina zaudējumi tam, kam viņš devis apsolījumu. Ja apsolījuma priekšmets ir alternatīvs un vienu no priekšmetiem nav iespējams izpildīt, tad saistība uzskatāma par beznosacījuma saistību, kas vērsta tikai uz iespējamo priekšmetu.

1544. Līgums par neapgrozāmu lietu nav spēkā pat arī tad, ja tā vēlāk kļūtu apgrozāma; bet ja tas, kam šī lieta bijusi apsolīta, nav zinājis par lietas īpašību, viņš var prasīt no pretinieka zaudējumu atlīdzību. Ja lieta izņemta no apgrozības tikai attiecībā uz parādnieku, bet kreditors var to valdīt, tad līgums ir spēkā.

1545. Līgums par svešu lietu, kaut arī tas noslēgts bez tās īpašnieka gribas un ziņas, nodibina spēkā esošu prasījuma tiesību, izņemot gadījumu, kad līgums attiecas uz noziedzīga nodarījuma ceļā iegūtu lietu un persona, kurai dots apsolījums, to zina.

1546. Līgums, kurā apsolīts, ka trešā persona kautko izpildīs, nesaista ne apsolītāju, ne arī šo trešo personu.

Izņēmuma veidā tāds apsolījums ir spēkā sekojošos gadījumos:

- 1) kad kāds uzņemas svešu parāda saistību;
- 2) kad kāds apsola gādāt par sevi galvinieku;
- 3) kad kādas personas lietvedis dod apsolījumu un apgalvo, ka šī persona to apstiprinās;
- 4) kad apsolījums dots, nodrošinot to ar līgumsodu vai uzņemoties atlīdzināt zaudējumus.

Visos šajos gadījumos, apsolījumu neizpildot, jāmaksā vai nu līgumsods, vai zaudējumu atlīdzība.

1547. Ja kāds apsola vai nu gādāt, lai trešā persona kautko izpilda, vai viņu pie tam piedabūt, tad tā jau ir apsolītāja paša darbība, un tādēļ viņam jāatlīdzina zaudējumi, ja minētā trešā persona neuzņemas izpildīt.

CETURTĀ APAKŠNODAĻA.

Līgumu blakus noteikumi.

1548. Katrā līgumā var ievest dažādus blakus noteikumus, un proti, nosacījumus un termiņus.

I. Nosacījumi.

1. Nosacījumu veidi.

1549. Nosacījums ir tāds blakus noteikums, ar kuru līguma spēks darīts atkarīgs no kāda nākoša un nezināma vai vismaz par tādu domājama notikuma.

1550. Nosacījuma nav, kad no paša sākuma droši zināms, ka nākotnē gaidāmais notikums iestāsies, vai ka notiks pretējais, t.i. ka tas neiestāsies. Pirmajā gadījumā nosacījumu sauc par nepieciešamu, bet otrajā – par neiespējamu. Pie neiespējamiem pieskaita arī nosacījumus par nenovēršama notikuma neiestāšanos, bet pie nepieciešamiem – nosacījumus par neiespējama notikuma neiestāšanos.

1551. Nosacījumi ir vai nu atliekoši, vai atceļoši, raugoties pēc tam, vai ar tiem nosacīts līguma spēka sākums vai beigas.

1552. Nosacījumi ir vai nu nejauši, kad to iestāšanās nemaz neatkarājas no nosacīti tiesīgās personas patvaļas, vai patvaļīgi, kad tie atkarājas vienīgi no šās personas patvaļas, vai beidzot jaukti, kad nejaušība sakrīt ar patvaļu. No šiem trim nosacījumu veidiem atšķiras vēl tādi, kuru iestāšanās atkarājas no trešās personas patvaļas.

1553. Nosacījumi kļūst neiespējami vai nu aiz fiziskiem, vai tiesiskiem iemesliem.

Tiesiski neiespējamiem nosacījumiem pielīdzināmi spēka ziņā pretlikumīgi un netikumīgi nosacījumi, t.i. tādi, kas ar savu saturu tieši vai netieši veicina pretlikumīgu vai netikumīgu darbību.

1554. Nosacījumi, kas pēc [588.panta](#) nav pielaižami pēdējās gribas rīkojumos, nav atļauti arī līgumos.

2. Nosacījumu tiesiskās sekas.

1555. Ja nosacījums izteikts tik nenoteikti vai tumši, ka to nav iespējams iztulkot, tad arī ar to nosacītais rīkojums nav spēkā.

1556. Ja nosacījuma izpildīšana atkarājas vienīgi no tiesīgās personas gribas, t.i. kad noteikts, ka parādniekam jāizpilda sava saistība tad, kad kreditors grib to pieņemt, tad tāds nosacījums neietekmē darījumu, ja vien no rīkojuma satura nav skaidri redzams tam pretējs nodoms.

Ja izpildīšana nosacīta vienīgi pēc parādnieka gribas, tad līgums nav spēkā.

1557. Nosacīts prasījums pāriet uz nosacītā kreditora mantiniekiem, izņemot gadījumu, kad prasījums vai nosacījuma izpildīšana bijusi saistīta tieši ar viņa personu. Tāpat arī nosacīts prasījums patur savu spēku pret nosacītā parādnieka mantiniekiem.

1558. Kamēr vēl nav zināms, vai atliekošais nosacījums iestāsies vai ne, nosacīti tiesīgai personai paliek tikai nogaidu tiesība, kuru pretlīdzējs nevar atņemt ne vienpusēji atkāpjoties, ne arī kā citādi pēc savas gribas.

1559. Nosacīti saistītais nedrīkst darīt neko tādu, ar ko atturētu nosacījuma iestāšanos.

Nosacīti tiesīgais nevar pirms nosacījuma iestāšanās celt prasību līgumu izpildīt, bet, ja nosacīti saistītais apdraud viņa tiesību vai dod viņam kādu citu iemeslu, var prasīt no tā nodrošinājumu nosacījuma iestāšanās gadījumam.

1560. Ja pamatojoties uz līgumu, kas noslēgts ar atliekošu nosacījumu, nosacīti tiesīgajam ir nodota kāda lieta, tad līdz tam laikam, kamēr vēl nav zināms, vai nosacījums iestāsies vai ne, viņš uzskatāms par svešās lietas pārvaldītāju, nevar kļūt par tās īpašnieku ar ieilgumu, un pēc pieprasījuma viņam tā jānodod atpakaļ, bet līdz ar to viņš arī nenes risku par lietu.

1561. Kad atliekošs nosacījums iestāties, līgums uzskatāms it kā no paša sākuma noslēgts bez nosacījuma, ja izpildāmais priekšmets tajā laikā vēl pastāv. Lietas bojāšanās šajā starplaikā jācieš kreditoram, un viņam nav tiesības prasīt, lai parādnieks dod atpakaļ ienākumus, kurus tas pa šo laiku saņēmis. Noilgums prasības tiesībai, kas izriet no līguma, skaitāms tikai no nosacījuma iestāšanās laika.

1562. Kad droši zināms, ka atliekošs nosacījums neiestāsies, tad līgums uzskatāms it kā pavisam nenoslēgts; tāpēc viss, kas pēc tā jau būtu izpildīts, jānodod atpakaļ vai jāatlīdzina.

1563. Kamēr vēl nav zināms, vai atceļošais nosacījums iestāsies vai ne, līgums ir spēkā, tāpat kā beznosacījuma līgums, un ja tiesīgajam uz šā līguma pamata nodod kādu lietu, tad viņš kļūst par tās īpašnieku un var izlietot visas īpašnieka tiesības.

1564. Atceļoša nosacījuma neiestāšanās sekas ir tās, ka līgums paliek spēkā, un tādēļ arī uz tā pamata iegūtais īpašums kļūst neatceļams.

1565. Ja atceļošs nosacījums iestājas, līgums atzīstams it kā par nemaz nepastāvējušu. Abām pusēm tad jānodod atpakaļ viss, ko tās uz līguma pamata viena no otras saņēmušas; bet pa starplaiku ievāktie augļi paliek tam, kas tos līgumam pastāvēt saņēmis. Ja tajā pašā starplaikā viena no pusēm piešķirusi tiesības uz lietu trešām personām, tad šīs tiesības, neraugoties uz atceļošā nosacījuma iestāšanos, paliek spēkā; bet šo tiesību nodibinātājam ir pienākums gādāt par to atcelšanu pret savu pretlīdzēju vai, ja tas nav iespējams, jāatlīdzina viņam zaudējumi.

1566. Ja pa to laiku, kamēr atceļošs nosacījums svārstās, ir iemesls baidīties, ka nosacīti tiesīgais nosacījumam iestājoties nevarēs izpildīt savu saistību (1565.p.), tad nosacīti saistītais var prasīt no viņa nodrošinājumu.

1567. Nepieciešamiem nosacījumiem ([1550.p.](#)) nav nekādu seku, un līgums, kurā tie ievesti, atzīstams par beznosacījuma līgumu.

1568. Neiespējams atliekošs nosacījums ([1550.p.](#)), ja tas ir apstiprinošs, iznīcina līguma spēku; bet ja tas ir noliedzošs, tad līgums paliek spēkā kā beznosacījuma līgums. Neiespējamam atceļošam nosacījumam, kā apstiprinošam, tā noliedzošam, nav nekādu sekas.

Ja nosacījums ir neiespējams tikai daļai, tad iespējamā daļa patur savu spēku.

1569. Ja nosacījuma izpildīšana saistīta ar nepārspējamu grūtību tikai tai personai, uz kuru tā tieši attiecas, tad šis nosacījums tomēr ir spēkā. Ja turpretim grūtības cēlonis pastāv visiem kopējos apstākļos, tad tāds nosacījums pielīdzināms neiespējamam.

Ja kāds nosacījums gan izrādās neiespējams tā noteikšanas laikā, bet vēlāk, apstākļiem grozoties, tā izpildīšana kļūst iespējama, tad tāds nosacījums atzīstams par iespējamu.

1570. Netikumīgi un pretlikumīgi nosacījumi ([1553.p. 2.d.](#)) pilnīgi iznīcina no tiem atkarīgo rīkojumu.

1571. Līgums, ar ko kāds uzņēmies ciest zināmu zaudējumu, ja viņš izdarītu kautko netikumīgu vai pretlikumīgu, ir spēkā.

Līgums, ar ko kāds nolīdzis sev kautko par pretlikumīgas darbības nedarīšanu vai tikai par sava pienākuma izpildīšanu, nesaista.

3. Nosacījumu izpildīšana.

1572. Apstiprinošs nosacījums ir izpildīts tajā brīdī, kad notikums patiesi noticis; bet noliedzošs – tajā brīdī, kad ir skaidrs, ka notikums ir neiespējams.

1573. Nosacījuma izpildīšanas veids noteicams saskaņā ar nodomu, kāds bijis viņu noteicot, tā kā viņa burtiska izpildīšana no vienas puses nav arvien pietiekoša, bet no otras – nav arvien nepieciešama.

Arī tad, ja notikums vai darbība, no kuriem atkarājas līguma spēks, ir paši par sevi pavisam bez nozīmes, tomēr jānogaida to iestāšanās vai izpildīšana.

1574. Ja nosacījuma izpildīšanai nolikts zināms termiņš, tad tas ir jāievēro, bet ja to neievēro, nosacījums uzskatāms par neizpildītu. Pie tam tomēr jāatskaita laiks, pa kuru parādnieks bez savas vainas bijis kavēts to izpildīt. Ja termiņš nav nolikts, tad ir vienalga, kad nosacījumu izpilda.

1575. Ja noteikti vairāki nosacījumi kopīgi, tad katrs no tiem jāizpilda pilnīgi; bet ja tie noteikti alternatīvi, tad pietiek, ka izpilda vienu, pēc tās personas ieskata, kura ar šiem nosacījumiem aprobežota.

Ja no alternatīvi noteiktiem nosacījumiem kādu izpildīt vēlāk kļūst neiespējams, tad pietiek, ka izpilda otru, pat tad, ja nosacījuma noteicējs būtu paturējis sev izvēles tiesību.

1576. [594. un 595.](#) panta noteikumi par pēdējās gribas rīkojuma nosacījumu izpildīšanu attiecas arī uz līgumu nosacījumiem.

1577. Nosacījums uzskatāms par izpildītu, kad tas, kam par labu tas bijis noteikts, otru pusi atsvabina no pienākuma to izpildīt.

1578. Ja saistītais izpilda savu saistību pirms noliktā nosacījuma iestāšanās tajās domās, ka tas jau iestāties, tad viņam ir tiesība prasīt atpakaļ savu izpildījumu, ja vien nosacījums pa to laiku nav patiesi iestājies.

II. Termiņi.

1579. Ar termiņu no līguma izrietošās tiesības sākumu vai ilgumu dara atkarīgu no zināma brīža iestāšanās, kuru, saskaņā ar to, sauc vai nu par sākuma, vai beigu termiņu.

1580. Termiņa ieviešana līgumā neietekmē pašu tiesību, kas uzskatāma par iegūtu bez nosacījuma un tādēļ pāriet arī uz mantiniekiem un ir aprobežota tikai ar zināmu laiku tās izlietošanā.

1581. Ar apzīmējumu "dažas" jeb "kādas" dienas, nedēļas, mēneši u.t.t. šaubu gadījumā jāsaprot trīs tādi laika sprīži.

1582. Ja termiņš noteikts atkarībā no nākoša notikuma, par kuru nav zināms, vai tas iestāsies, tad šaubu gadījumā laika apzīmējums pieņem nosacījuma raksturu.

1583. Ja noteikt laiku, no kura var izlietot ar līgumu piešķirto tiesību, atstāts pilnīgi tās personas ieskatam, kurai šī tiesība piešķirta, tad tā pāriet arī uz viņas mantiniekiem.

Maksājumu vai izpildījumu, kuriem termiņu noteikt atvēlēts parādniekam, nevar prasīt agrāk kā pēc viņa nāves.

Ja noteikt lietošanas tiesības ilgumu atkarājas no lietas īpašnieka, tad šī tiesība izbeidzas ar viņa nāvi, ja vien viņš pats dzīvs būdams nav noteicis tās ilgumu.

1584. Šaubu gadījumā par katru termiņu pieņemams, ka tas noteikts drīzāk par labu saistītajam, nekā tiesīgajam.

1585. Saistītais var izpildīt savu saistību arī pirms noteiktā termiņa, ja nav norunāts tieši pretējais, vai ja no lietas apstākļiem nav skaidri redzams, ka termiņš bijis noteikts kreditoram par labu.

Ja saistītais izpilda savu saistību pirms noteiktā termiņa, tad viņam nav tiesības prasīt savu izpildījumu atpakaļ.

1586. Termiņa iestājam nav atpakaļēja spēka, un tādēļ tam, kam lieta jāizdod, nav pienākums līdz ar to izdot arī augļus, kas saņemti no tās kopš līguma noslēgšanas laika.

PIEKTĀ APAKŠNODAĻA.

Līguma sekas.

1587. Tiesīgi noslēgts līgums uzliek līdzējam pienākumu izpildīt apsolīto, un ne darījuma sevišķais smagums, ne arī vēlāk radušās izpildīšanas grūtības nedod vienai pusei tiesību atkāpties no līguma, kaut arī atlīdzinot otrai zaudējumus.

1588. Viena puse nevar atkāpties no līguma bez otras piekrišanas pat arī tad, ja pēdējā to neizpilda, un tādēļ, ka viņa to neizpilda.

1589. Vienpusēja atkāpšanās no līguma ir pieļaujama tikai tad, kad tā pamatota ar paša līguma raksturu, vai kad to zināmos apstākļos atļauj likums, vai arī kad tāda tiesība bijusi noteikti pieļauta.

1590. Katrai pusei ir pret otru prasības tiesība par līguma izpildīšanu, un šī tiesība pāriet arī uz viņu mantiniekiem, izņemot tos gadījumus, kad saistība pēc līguma aprobežota ar līdzēja personu, vai kad līguma priekšmets ir tāda darbība, kurā ir nozīme paša saistītā sevišķām personiskām spējām un attiecībām.

1591. Ja ceļ prasību par divpusēja līguma izpildīšanu, prasītājam vai nu jāpiesola pienācīgs izpildījums, vai jāpierāda, ka viņš no savas puses līgumu jau izpildījis. Pretējā gadījumā pret viņu var celt līguma neizpildīšanas ierunu, ja vien no pašas līgumiskās attiecības rakstura neizriet, ka atbildētājam pienākas papriekš izpildīt.

1592. Neviens līgums, kas veicina kautko pretlikumīgu, netikumīgu vai negodīgu, nesaista. Ja viena puse ar viltu ir piedabūta noslēgt tādu līgumu, tad viņai ir tiesība prasīt zaudējumu atlīdzību.

SESTĀ APAKŠNODAĻA.

Atbildības pienākums.

I. Vispārīgi noteikumi.

1593. Katrā atlīdzināma atsavinājuma līgumā, kā: pirkumā, maiņā, mantojuma un kopmantas dalījumā, ieķīlājumā un izlīgumā, atsavinātājam jānes atbildība pret ieguvēju par to:

- 1) ka lietu neattiesās;
- 2) ka lietai nav nekādu apslēptu trūkumu un ka tai ir visas tās labās īpašības, kādas apgalvotas vai pieņemamas.

1594. Atbildības pienākums pastāv, kaut arī līgumā par to nekas nebūtu tieši noteikts.

1595. Atbildības pienākumu nes lietas atsavinātājs, vienalga, vai viņš to atsavinājis pats, vai caur vietnieku; pēdējais atbild tikai tad, ja viņš pats tieši to uzņēmis vai pārkāpis sava pilnvarojuma robežas. Atbildību nenes ne tiesa par pārdevumu izsolē, ne ķīlas ņēmējs, kurš atsavina ķīlu.

1596. Atbildības pienākums attiecas uz visu, kas ir atsavinājuma priekšmets.

Ja atsavinātas vairākas atsevišķas lietas kopā, tad atsavinātājs atbild par katra atsevišķa priekšmeta attiesājumu. Bet ja atsavina lietu kopību ([848.p.](#)), tad par tajā esošiem atsevišķiem priekšmetiem viņš atbild tikai tad, ja atsavinot nav bijusi domāta tik daudz kopība visā tās sastāvā, kā tās atsevišķas daļas, vai ja atsevišķās daļas noteikti nosauktas. Ja turpretim, atsavinot lietu kopību, bijusi domāta tikai kopība visā tās sastāvā, tad atsevišķās daļas atzīstamas par atsavinātām tādā stāvoklī, kādā tās atradušās, pieņemot tomēr, ka atsavinātājs pie tam nav rīkojies ļaunprātīgi.

1597. Riskantos līgumos, to starpā arī cerības pirkumā, atsavinātājam nav jānes atbildības pienākums, ja vien viņš nav rīkojies ļaunprātīgi.

II. Atbildība par attiesājumu.

1. Atbildības nosacījumi attiesājumā.

1598. Attiesājumā ir nepieciešami, ka lieta attiesāta no tās ieguvēja par labu trešai personai, pilnīgi vai pa daļai, noteiktā tiesas kārtībā, uz tādas tiesības pamata, kas pastāvējusi jau atsavināšanas laikā.

1599. Attiesājums, kas iespējams vēl tikai nākamībā, nerada ar notikušu attiesājumu saistītas prasības.

1600. Notikuša attiesājuma gadījumā ([1598.p.](#)) atbildības pienākumu pret lietas ieguvēju nes tās atsavinātājs, saprotot šeit tās attiesāšanu par labu trešai personai nevien pamatojoties uz īpašuma tiesību, bet arī uz jebkādu citu lietu tiesību.

Ja trešā persona ceļ prasību par kādu servitūtu, izņemot lietojuma tiesību, tad piemērojami noteikumi, kas paredz atbildību par trūkumiem ([1612.](#) un turpm.p.).

1601. Tiklīdz pret ieguvēju ceļ attiesājuma prasību, viņam jāaicina atsavinātājs piedalīties prāvā un atvietot viņu, bet ja bijuši vairāki atsavinātāji, tad jāaicina tie visi.

Ja pēc aicinājuma atsavinātājs nepiedalās prāvā un neuzņemas atvietot ieguvēju, tad pēdējam jāved prāva pašam un jāizlieto pret celto prasību visi viņam pieejamie un zināmie aizstāvības līdzekļi.

Ja ieguvējs nav laikā aicinājis atsavinātāju piedalīties prāvā, vai ved prāvu nolaidīgi, vai ielaižas ar pretinieku izlīgumā, vai arī nodod lietu izšķirt šķīrējtiesai, tad viņš zaudē tiesību celt prasību pret atsavinātāju.

1602. Atsavinātāja neaicināšana piedalīties prāvā ieguvējam nekaitē:

- 1) ja ieguvējs bijis atsvabināts no šā pienākuma ar līgumu;
- 2) ja atsavinātājs atrodas prombūtnē un viņa uzturēšanās vieta nav zināma;
- 3) ja atsavinātājs pats ar nodomu kavējis aicināšanu.

2. Gadījumi, kad atkrīt atsavinātāja atbildības pienākums.

1603. Atsavinātājs nenes atbildības pienākumu:

- 1) ja ieguvējs zaudē viņam atsavināto lietu ne pēc tiesas sprieduma, bet pēc administratīvas varas rīkojuma, vai sakarā ar vardarbību, vai ar kādu dabas spēku;
- 2) ja attiesājuma iemesls iestājies tikai pēc notikuša atsavinājuma un tā tad paša ieguvēja darbības vai bezdarbības dēļ;
- 3) ja ieguvējs, zinādams, ka viņam atsavina svešu vai ieķīlātu lietu, nav attiesājuma gadījumam noteikti paturējis sev tiesību celt prasību;
- 4) ja prāva zaudēta un nobeigusies ar attiesājumu aiz paša ieguvēja vainas vai nolaidības;
- 5) ja ar līgumu vai nu ieguvējs tieši atteicies no tiesības prasīt atbildību, vai arī atsavinātājs tieši atteicies no šā pienākuma; bet ja pēdējais pie tam rīkojies ļaunā nolūkā, tad viņam tomēr jāatlīdzina ieguvējam nodarītie zaudējumi.

1604. Piedāvājums dot ieguvējam no viņa jau attiesāto lietu brīvu no jebkādām prasībām neatsvabina atsavinātāju no viņa atbildības pienākuma.

3. Atsavinātāja atbildības pienākuma apmērs.

1605. Kad atsavinātā lieta attiesāta, tās atsavinātājam jāatlīdzina visi zaudējumi, kādus ieguvējs no tam cietis, ieskaitot izdevumus prāvai vai pašai lietai, ja vien šos pēdējos nav jau atmaksājis tas, kam lieta piespriesta.

1606. Ja attiesātās lietas vērtība palikusi negrozīta, tad atsavinātājam jāatlīdzina prāvas izdevumi un jādod atpakaļ tikai viņa saņemtā maksa par lietu. Pretējā gadījumā jāņem vērā tā vērtība, kāda lietai bijusi attiesājuma laikā, tomēr ar to nosacījumu, ka ieguvējs nekādā ziņā nedabū vairāk kā divreiz tik, cik viņš pats samaksājis.

1607. Ja vairākas lietas atsavinātas kopā par kopīgu cenu, bet pēc tam attiesātas tikai dažas no tām, tad atsavinātājam jāatlīdzina par attiesātām, kaut arī pārējo lietu vērtība līdzinātos vēl pilnai summai, kas samaksāta par visām lietām kopā.

1608. Ja ir attiesātas atsavinātās lietas daļas vai piederumi, jāņem vērā nevien vērtība, kāda tiem ir pašiem par sevi, bet arī ar to radies pārējo, neattiesāto daļu vērtības pamazinājums.

1609. Ja līdzēji atsavinot sevišķi vienojušies savā starpā par atlīdzības apmēru lietas attiesājuma gadījumā, tad lieta izšķirama uz šās vienošanās pamata.

1610. Ja ir vairāki atsavinātāji, tad atbildības pienākumu viņi nenes solidāri, bet katrs atsevišķi par savu daļu.

1611. Atsavinātāja atbildības pienākums turpinās tik ilgi, kamēr kāds var vērst kādas prasības uz atsavināto lietu, un tā tad izbeidzas ne agrāk kā tad, kad ieguvējs iegūst uz šo lietu viņam atsavināto lietu tiesību ar ieilgumu. Bet ja atsavināts ir nekustams īpašums un to atsavinot ir izdarīts uzaicinājums, tad atbildības pienākums izbeidzas, ja līdz šajā uzaicinājumā noteiktā termiņa noteicējumam nekādas prasības nav pieteiktas.

III. Atbildība par trūkumiem un īpašībām.

1. Atsavinātāja atbildība vispār.

1612. Atsavinātājs atbild nevien par atsavinātās lietas vainām vai trūkumiem, ko viņš zinājis un nav uzrādījis, bet arī par viņam nezināmiem apslēptiem trūkumiem.

1613. Atsavinātājs neatbild ne par nenozīmīgiem trūkumiem, kas nekavē visumā lietas lietošanu, ne arī par tādiem, kas ieguvējam bijuši zināmi, vai vismaz, piegriežot visparastāko uzmanību, nevarētu palikt viņam apslēpti.

Atsavinātājs ir atsvabināts no jebkādas atbildības arī tad, ja lietas trūkumi bijuši zināmi tikai tās ieguvēja vietniekam.

1614. Atbildība par lietas trūkumiem krīt uz atsavinātāju tikai tad, ja tie bijuši jau pirms atsavinājuma līguma noslēgšanas, bet nav radušies vēlāk.

Trūkumiem, kas lietai bijuši pirms tās atsavināšanas, bet atsavinājuma laikā novērsti, nav nozīmes.

1615. Nepaziņošana par vispār zināmām nastām, kas guļ uz atsavināmo lietu, neuzliek atsavinātājam nekādu atbildību.

1616. Atsavinātājs katrā gadījumā atbild par tiem trūkumiem, par kuriem viņš tieši apgalvojis, ka to nav.

1617. Lai gan atsavinātājs ar sevišķu līgumu var atteikties no atbildības par trūkumiem, tomēr arī šajā gadījumā viņš no tās atsvabinās tikai tad, ja viņš šos trūkumus nav ļaunā nolūkā apslēpis no ieguvēja vai viņam tos noklusējis.

1618. Ja atsavinātājs tieši apgalvojis, ka lietai ir zināmas labas īpašības, tad viņam par tām jāatbild pat arī tajā gadījumā, kad viņš to būtu apgalvojis jau pēc atsavināšanas.

Lietas slavēšana vispārējos izteicienos neuzliek atsavinātājam nekādus citus pienākumus, bez tās atbildības, ko nes katrs atsavinātājs.

2. Atsavinātāja atbildības apmērs un ieguvēja aizsardzības līdzekļi.

1619. Ja atsavinātājs uzņemies atbildību noteiktās robežās, tad no viņa nevar prasīt neko pāri par tām, ja vien viņš nav darbojies ļaunā nolūkā.

1620. Atsavinātājam, kas ļaunā nolūkā noklusējis vai apslēpis viņam zināmos lietas trūkumus, vai noteikti apgalvojis, ka tai ir zināmas īpašības, jāatlīdzina ieguvējam visi zaudējumi.

Visos citos gadījumos ieguvējam ir tiesība tikai prasīt, pēc paša izvēles, vai nu līguma atcelšanu, vai lietas cenas samazināšanu.

1621. Pārdodot mazvērtīgas lietas, līguma atcēluma prasība nav pielaižama.

1622. Līguma atcēluma prasības mērķis ir tas, lai pārdoto lietu ņemtu atpakaļ un atdotu par to saņemto maksu vai citu kādu pretizpildījumu.

1623. Atsavinātājam jāatdod par lietu saņemtā maksa līdz ar procentiem un bez tam jāatlīdzina lietas labā taisītie nepieciešamie un derīgie izdevumi un lietas atsavināšanas izmaksas, kā arī no tam radies mantas samazinājums; līdz ar to viņam jāatsvabina ieguvējs no visiem pienākumiem, kas tam bijuši jāuzņemas pēc atsavinājuma līguma vai šā līguma dēļ.

1624. Kad ieguvējs cēlis līguma atcēluma prasību, viņam jādod atpakaļ lieta līdz ar visiem tās piederumiem, kā arī augļiem, tiklab saņemtiem, kā nolaidības dēļ nesaņemtiem. Bez tam viņam jāatlīdzina zaudējumi, kas nodarīti aiz viņa vainas, un jāatsvabina lieta no nastām un apgrūtinājumiem, ja viņš to apgrūtinājis. Iekam viņš nav izpildījis visu augšā minēto, viņš nevar prasīt no atsavinātāja, lai tas izpilda 1623.pantā norādītos pienākumus.

1625. Lietas cenas samazinājuma prasības mērķis ir tas, lai samazinātu cenu vai citu kādu pretizpildījumu tādā mērā, par cik mazāk būtu dots vai izpildīts par lietu, ja tās trūkumi būtu bijuši zināmi.

1626. Kamēr līgums nav vēl atcelts ([1622.](#) un turpm.p.), cenas samazinājuma prasību var atjaunot, tās pašas lietas trūkumu dēļ, vairākas reizes, tomēr ar nosacījumu, lai ieguvējs no tam negūst sev peļņu.

1627. Kamēr nav taisīts spriedums cenas samazinājuma prasībā, prasītājam vienmēr ir tiesība, ja viņš atzīst priekšmetu par gluži nederīgu, minētās prasības vietā celt līguma atcēluma prasību, tomēr ne citādi, kā atlīdzinot pretiniekam prāvas izdevumus agrākā lietā.

1628. Ieguvējs var aizstāvēt savu tiesību nevien ar prasību [1619.](#) un [1620.pantā](#) norādītā kārtībā, bet uz tā paša pamata, kas viņam dod prasības tiesību, var arī celt pienācīgi neizpildīta līguma ierunu pret atsavinātāja prasību par pretizpildījumu ([1591.p.](#)).

1629. Ja līgumu noslēguši vairāki ieguvēji solidāri, tad viņi var arī solidāri celt prasību. Ieguvēja mantiniekiem ir tiesība celt līguma atcēluma prasību tikai kopīgi; cenas samazinājuma prasību katrs no viņiem var celt arī neatkarīgi no pārējiem, savas daļas apmērā.

1630. Ja līgumu noslēguši vairāki atsavinātāji kopīgi, tad viņiem jāatbild abās prasībās ([1620.p.](#)) solidāri. Ja ir vairāki atsavinātāja mantinieki, prasību var celt tikai pret katru no tiem atsevišķi, viņa daļas apmērā.

1631. Prasības vēršas arī uz galvenās lietas piederumiem un daļām, kā arī uz lietu kopībā ietilpstošiem atsevišķiem priekšmetiem, pieņemot tomēr, ka atbildības pienākums pastāv attiecībā uz katru no tiem atsevišķi ([1596.p. 2.d.](#)). Tādā gadījumā, kaut arī trūkums izrādītos tikai vienā no šiem priekšmetiem, var prasīt, vai nu lai ņem atpakaļ visu veselo, vai lai samazina cenu, vai arī lai dod ar veselo samērīgu atlīdzību.

1632. Ja atsavinātā lieta ir attiesāta vai nejauši iet bojā, tad ar to nav novērstas prasības tās trūkumu vai apsolīto, bet neizrādījušos īpašību dēļ.

1633. Tiesība celt līguma atcēluma prasību noilgst notekot sešiem mēnešiem no līguma noslēgšanas dienas vai no tās dienas, kad dots sevišķs galvojums ([1616.](#), [1618.](#) un [1619.p.](#)).

1634. Tiesība celt cenas samazinājuma prasību noilgst notekot gadam no līguma noslēgšanas dienas vai no tās dienas, kad dots sevišķs galvojums ([1618.](#) un [1619.p.](#)).

TREŠĀ NODAĻA.

Saistības un prasījumi no neatļautas darbības.

PIRMĀ APAKŠNODAĻA.

Neatļauta darbība un vainas pakāpes.

1635. Katrs tiesību aizskārums, tas ir, katra pati par sevi neatļauta darbība, kuras rezultātā nodarīts kaitējums (arī morālais kaitējums), dod tiesību cietušajam prasīt apmierinājumu no aizskārēja, ciktāl viņu par šo darbību var vainot.

Ar morālo kaitējumu jāsaprot fiziskas vai garīgas ciešanas, kas izraisītas ar neatļautas darbības rezultātā nodarītu cietušā nemantisko tiesību vai nemantisko labumu aizskārumu. Atlīdzības apmēru par morālo kaitējumu nosaka tiesa pēc sava ieskata, ņemot vērā morālā kaitējuma smagumu un sekas.

Ja šā panta otrajā daļā minētā neatļautā darbība izpaudusies kā noziedzīgs nodarījums pret personas dzīvību, veselību, tikumību, dzimumne aizskaramību, brīvību, godu, cieņu vai pret ģimeni, vai nepilngadīgo, pieņemams, ka cietušajam šādas darbības rezultātā ir nodarīts morālais kaitējums. Citos gadījumos morālais kaitējums cietušajam jāpierāda.

P i e z ī m e. Darbība šeit jāsaprot plašākā nozīmē, aptverot ne vien darbību, bet arī atturēšanos no tās, tas ir, bezdarbību.

(26.01.2006. likuma redakcijā)

1636. Tiesību aizskārums nav, ja kāds tikai izlieto sev piederošu tiesību, vai darbojas pēc aizskartās personas gribas, vai arī ar pēdējās nelikumīgu darbību piespiests uz atļautu pašaiizstāvību.

1637. Par tiesību aizskārums nav vainojami bērni līdz septiņiem gadiem un garā slimie.

Par tiesību aizskārums nav vainojamas rīcības spējīgas personas, kas to izdarījušas nesamaņas vai gara darbības traucējuma stāvoklī. Par tiesību aizskārums ir vainojamas personas, kas pašas sevi novedušas šādā stāvoklī ar alkoholiskiem dzērieniem vai citiem līdzekļiem.

1638. Par tiesību aizskārums, ko izdarījis apakšnieks pēc priekšnieka pavēles, pirmais nav vainojams, ja darbība nav pati par sevi noziedzīga.

1639. Tiesību aizskārums uzliek atbildību tam, kas pieļauj to tādos apstākļos, kuri, pēc viņa personiskām attiecībām pret aizskārēju, dod viņam, kā vienam no vecākiem vai saimniekam, iespēju un tā tad arī uzliek pienākumu aizkavēt tādu aizskārums.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 22.12.1992. likumu)

1640. Vainas pakāpes ir dažādas, raugoties pēc tam, vai darbība izdarīta ļaunā nolūkā, vai tikai aiz neuzmanības.

1641. Ar ļaunu nolūku jāsaprot katrs tīšs kaitējums.

1642. Ja abas puses darbojušās ļaunā nolūkā, vienā un tajā pašā virzienā un attiecībā uz to pašu priekšmetu, tad viena puse nevar vērst pret otru uz šā pamata nekādu prasību. Bet ja ļauns nolūks bijis tikai no vienas puses, tad tam, kam ar to kaitēts, ir tiesība prasīt no tās apmierinājumu, pat ja arī viņš būtu vainīgs neuzmanībā.

1643. Vienošanās par to, lai ar ļaunā nolūkā izdarītu darbību nodarīts zaudējums nebūtu jāatlīdzina, nav spēkā. Bet var atteikties no prasījuma par jau izdarītu ļaunprātīgu darbību, kad aizskartais pietiekoši zina tiklab savu prasību, kā arī tās pamatu.

1644. Kas otram nodara kaitējumu bez ļauna nolūka, ja viņš par šo kaitējumu ir vainojams, pielaiž neuzmanību.

Neuzmanība ir rupja un viegla.

1645. Neuzmanība ir rupja, ja kāds rīkojas augstākā mērā vieglprātīgi un nevērīgi, vai mazāk rūpējas par viņam uzticētām svešām lietām un darīšanām nekā par savām paša, vai arī uzsāk tādu darbību, kuras kaitīgums un bīstamība nevarēja un nedrīkstēja palikt viņam nezināmi.

Zaudējumu atlīdzības un citu civiltiesisku seku ziņā rupja neuzmanība pilnīgi pielīdzināma ļaunam nolūkam.

1646. Par vieglu neuzmanību atzīstams tās rūpības un čaklības trūkums, kāda vispār jāievēro krietnam un rūpīgam saimniekam.

1647. Neuzmanība nav atzīstama par vainu zināmos, attiecīgā vietā norādītos gadījumos, kad kāds svešām lietām un darīšanām piegriezis tikai tādu rūpību, kādu viņš mēdz piegriezt savām paša, ja vien šī neuzmanība nav bijusi rupja.

1648. Ja līguma attiecībās, vienalga, vai pēc paša līguma vai jau pēc likuma, vienai pusei jāšargā kāda lieta, tad tas, kam šis pienākums uzlikts, atbild kā par šās lietas nozagšanu, tā arī par tās iegūšanu trešās personas īpašumā ar ieilgumu.

1649. Prasījumos, kas izriet vienīgi no tiesību aizskārumiem un neskar jau pastāvošas saistību attiecības, tiesību aizskārējs atbild par katru, pat vieglu neuzmanību.

Noteikumi par to, kāda neuzmanības pakāpe atzīstama par vainu no līguma izrietošās attiecībās vai svešu lietu pārvaldībā, kā arī ceļot prasības pret kādu personu sakarā ar svešu lietu valdījumu, norādīti attiecīgās vietās.

1650. Ja divas personas savstarpēji vainīgas neuzmanībā, no tam izrietošie prasījumi savstarpēji ieskaitāmi tādā mērā, ciktāl tie viens otru sedz.

OTRĀ APAKŠNODAĻA.

Nokavējums.

I. Nokavējuma veidi.

1651. Nokavējums ir saistības izpildīšanas vai izpildījuma pieņemšanas prettiesīgs novilcinājums. Pirmajā gadījumā ir parādnieka, bet otrajā – kreditora nokavējums.

1. Parādnieka nokavējums.

1652. Parādnieka nokavējums ar visām tā sekām iestājas pats no sevis:

1) kad viņš dabūjis lietas valdījumu noziedzīgā vai vispār prettiesīgā kārtā;

2) kad izpildīšanai noliktā laikā nav iespējams viņu sastapt un viņa prombūtnes attaisnošanai nav svarīgu iemeslu;

3) kad viņš palaidis garām termiņu, kas nolikts izpildīšanai vai nu ar likumu, vai ar līgumu, vai arī pēc parašas.

Ja līgumā par preces piegādi, pirkumu vai pakalpojuma sniegšanu nav nolīgts atlīdzības samaksas termiņš, turklāt parādnieks, kura saistība ir izpildāma, nav saņēmis atgādinājumu no kreditora vai tā vietnieka (1653.p.) agrāk, parādnieka nokavējums ar visām tā sekām iestājas pats no sevis, ja parādnieks nav izdarījis samaksu trīsdesmit dienu laikā pēc:

1) rēķina vai cita līdzvērtīga maksājuma pieprasījuma saņemšanas dienas;

2) preces vai pakalpojuma saņemšanas dienas, ja rēķina vai cita līdzvērtīga maksājuma pieprasījuma saņemšanas laiks nav droši zināms vai ja parādnieks ir saņēmis rēķinu vai citu līdzvērtīgu maksājuma pieprasījumu agrāk nekā precī vai pakalpojumu;

3) dienas, kurā veikta ar likumu vai līgumu paredzēta pieņemšana vai pārbaude (apskate), lai noteiktu preces vai pakalpojuma atbilstību līguma noteikumiem, un parādnieks ir saņēmis rēķinu vai citu līdzvērtīgu maksājuma pieprasījumu šajā dienā vai pirms tās.

Šā panta otrās daļas noteikumi neattiecas uz parādnieku, kurš ir patērētājs.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 26.01.2006. likumu)

1653. Citos gadījumos, bez augšā minētiem ([1652.p.](#)), lai atzītu parādnieka nokavējumu, viņam jādabū papriekš atgādinājums no kreditora vai tā vietnieka.

1654. Atgādinājums jādabū pašam parādniekam vai viņa vietniekam.

1655. Atgādināt nevar tādā laikā un vietā, kad un kur nevar pēc taisnības sagaidīt saistības izpildīšanu.

1656. Parādnieks nav nokavējis, ja nokavējuma iemesls ir viņa pamatotas šaubas vai nu vispār par to saistību, kuras izpildīšanu no viņa prasa, vai par tās apmēru.

1657. Tiesa var parādnieku atsvabināt no viņam neizdevīgām nokavējuma sekām arī citos gadījumos, kad viņu nevar vainot ne uzmanības trūkumā, ne vispār vieglprātībā vai nolaidībā, vai kad izpildīšana nav notikusi nepārvaramas varas dēļ.

2. Kreditora nokavējums.

1658. Kreditors pielaiž nokavējumu, ja viņš, bez tiesīgiem iemesliem, nepieņem saistības izpildījumu, ko parādnieks piedāvā viņam pašam vai viņa vietniekam noteiktā kārtā, īstā laikā un īstā vietā.

Parādnieka piedāvājumam jābūt nevien vārdos, bet arī darbos tādām, lai būtu patiesa iespēja to izpildīt.

Saistības izpildījums parādniekam jāpiedāvā pilnīgi, un tādēļ kreditora atteikšanās pieņemt tikai daļu no saistības izpildījuma, nav uzskatāma par nokavējumu.

1659. Kad parādnieks novilcina piedāvājumu tikai īsu laiku, tad tas nedod kreditoram pamatotu iemeslu atteikties izpildījumu pieņemt, ja vien parādnieks līdz ar to piesola viņam zaudējumu atlīdzību vai ja novilcinājumam nav nekādas nozīmes.

1660. Kreditors uzskatāms par vainīgu nokavējumā, ja viņš nav ieradies saistības izpildīšanai noliktā vietā tajā laikā, kad parādnieks tur atradies un bijis gatavs izpildīt savu saistību.

Tāpat kreditors uzskatāms par vainīgu nokavējumā, kad viņš izvairās dot aprēķinu, ko parādnieks prasa samaksas nolūkā, ja tāds nepieciešams pilnīgai prasījuma samaksai.

II. Nokavējuma sekas.

1661. Ja nokavējis parādnieks, tad nevien viņa saistība joprojām paliek spēkā, bet tai pievienojas vēl arī pienākums atbildēt pat par saistības priekšmeta nejaušu bojā eju.

Parādnieka atbildība par saistības priekšmeta nejaušu bojā eju atkrīt, ja viņš pierāda, ka šis priekšmets, pat laikā nodots kreditoram, tomēr būtu gājis bojā un kreditors nebūtu varējis to arī pārdot.

1662. Nokavējums uzliek parādniekam pienākumu pilnā mērā atlīdzināt kreditoram visus zaudējumus. Ja jāatdod priekšmeta vērtība, tad tā aprēķināma pēc viņa augstākās cenas kopš nokavējuma laika.

1663. Ja kreditors parādnieka nokavējuma dēļ vairs nav ieinteresēts līguma izpildīšanā, tad viņš var prasīt tā atcelšanu.

1664. Ja nokavējis kreditors, tad risks par priekšmeta nejaušu bojā eju ([1661.p.](#)) pāriet uz viņu, bet parādnieks atbild tikai par to zaudējumu, ko viņš pats nodarījis ļaunprātīgi vai aiz rupjas neuzmanības.

Kreditoram jāatlīdzina parādniekam visi ar savu nokavējumu nodarītie zaudējumi.

III. Nokavējuma seku novēršana.

1665. Kā parādnieka, tā arī kreditora nokavējuma sekas novērš, ja nokavētājs piesola izpildīt vai pieņemt to, kas pēc līguma pienākas, un nodrošināt savam pretiniekam arī to, uz ko viņam ir tiesība sakarā ar nokavējumu.

1666. Piemērojot 1665.panta noteikumu, tomēr pieņemams, ja nokavējis parādnieks, ka lietas stāvoklis nav tāds, ka kreditoram šā nokavējuma dēļ ir tiesība prasīt līguma atcelšanu ([1663.p.](#)), bet ja nokavējis kreditors – ka parādnieks pa to laiku nav vēl iesniedzis saistības priekšmetu tiesai.

1667. Ja vienā laikā nokavējušas abas puses, tad nokavējuma sekas savstarpēji iznīcinās un neviena puse vairs nevar pamatot uz to kādas prasības pret otru.

Ja abas puses nav nokavējušas vienā laikā, tad vēlākais nokavējums novērš iepriekšējā nokavējuma vēl neiestājušās sekas.

1668. Ja nokavēto izpildījumu pretinieks bez iebilduma pieņem, vai ja saistību atceļ to pārjaunojot, vai arī ja prasījuma tiesība izbeidzas ar noilgumu, tad arī ar nokavējumu nevar pamatot nekādas prasības.

CETURTĀ NODAĻA.

Saistību kopalībnieku savstarpējās attiecības.

PIRMĀ APAKŠNODAĻA.

Vispārīgi noteikumi.

1669. Ja saistības tiesībā piedalās no vienas vai otras puses vai no abām pusēm vairākas personas, tad prasījums un tam atbilstošā saistība ir vai nu dalīti, tā ka katrs kreditors var prasīt tikai savu priekšmeta daļu un katram parādniekam jāizpilda tikai sava saistības daļa, vai arī nedalīti.

1670. Par nedalītu jeb solidāru prasījums vai saistība atzīstami tad, kad no vairākiem kreditoriem katrs var prasīt visu priekšmetu, vai kad no vairākiem parādniekiem katram ir pienākums visu izpildīt, pie kam tomēr priekšmetu var prasīt un tas jāizpilda tikai vienu reizi. Tādā gadījumā pirmos sauc par kopr kreditoriem, bet otros par kopparādniekiem.

1671. Pie katras solidāras saistības būtības pieder tas, ka tā dibinās uz vienu un to pašu pamatu un ka visiem dalībniekiem ir viens un tas pats izpildījuma priekšmets. Tomēr kā tiesība, tā arī saistība var būt vienam dalībniekam bez nosacījumiem, bet citiem aprobežota ar laiku un zināmiem nosacījumiem.

OTRĀ APAKŠNODAĻA.

Solidāru saistību nodibināšana.

1672. Solidāras saistības nodibina ar līgumu, testamentu vai likumu.

1673. Līgums un testaments nodibina solidāru saistību tikai tad, kad līdzēji vai testators to tieši noteikuši.

1674. Pēc likuma solidāra saistība nodibinās, kad izpildījuma priekšmets ir nedalāms, un proti, kad tas ir vai nu kāda darbība, vai bezdarbība, tāpat arī kad kāda lieta vairākām personām kopīgi uzticēta glabājumā, patapināta, izīrēta vai iekļāta.

1675. Vairākas personas, kas kopīgi izdarījušas noziedzīgu nodarījumu, atbild solidāri par zaudējumu, kas ar to nodarīts.

1676. Vairāki lietveži, kā arī amatpersonas, ja viņu pārvaldība bijusi nedalīta, atbild solidāri par pienākumiem, kas viņiem izriet no šās pārvaldības.

TREŠĀ APAKŠNODAĻA. **Solidāru saistību sekas.**

1677. Katrs kopkreditors jeb solidāri tiesīgais var prasīt visu saistības priekšmetu, bet viņa prasījumu apmierinot izbeidzas pārējo kopkreditoru prasības tiesība.

1678. Tam kopkreditoram, kas saņēmis saistības izpildījumu (1677.p.), jāizdod pārējiem zināma daļa tikai tad, kad tie atrodas ar viņu sabiedrībā vai kad šāds pienākums aiz kāda cita iemesla uzlikts viņam ar līgumu, testamentu vai likumu.

1679. Ja viens kopkreditors piešķīris atvieglojumus, tad ar to netiek aprobežotas pārējo tiesības.

1680. Ko kāds kopkreditors panācis prasījuma pastiprināšanai vai nodrošināšanai, tas nāk arī pārējiem par labu.

1681. No parādnieka ieskata atkarājas, kuram no vairākiem kopkreditoriem izpildīt savu saistību, pie kam viņš tam var ieskaitīt arī savus varbūtējos pretprasījumus. Bet ja viens no kopkreditoriem jau cēlis izpildījuma prasību, tad parādniekam nav tiesības samaksāt kautkuram no pārējiem, un tāda samaksa neatsvabina viņu no saistības pret prasības cēlēju.

1682. Katru kopparādnieku jeb solidāri saistīto var piespiest izpildīt visu saistību, un viņa izpildījums atsvabina pārējos no viņu saistības.

1683. Kreditors var pēc sava ieskata prasīt visas saistības izpildījumu no visiem vai tikai no dažiem kopparādniekiem, vai arī tikai no viena, bet ja prasījuma priekšmets ir dalāms, tad viņš, ja vēlas, var prasīt arī tikai

tā daļu. Tomēr viņš tādēļ nezaudē savu tiesību uz visu prasījumu, bet gan pārējo var prasīt pat arī no tā kopparādnieka, no kura agrāk prasījis tikai daļu.

1684. Kopparādnieks, no kura prasa saistības izpildījumu, var likt priekšā ieskaitam tikai savus pretprasījumus pret kreditoru, ja vien kopparādnieki neatrodas sabiedrības attiecībās.

1685. Parāda atvieglojums, ko kreditors piešķir personīgi tikai vienam kopparādniekam, nenāk par labu pārējiem.

1686. Kopparādnieks, kas apmierinājis kreditoru, var prasīt no pārējiem atbilstošu atlīdzību, ja tam nav sevišķu šķēršļu.

Ja samaksājušais kopparādnieks darbojies ļaunā nolūkā, tad viņš ar to zaudē tiesību uz atlīdzību no pārējiem.

1687. Par tāda nokavējuma sekām, kurā vainīgs tikai viens kopparādnieks, pārējie neatbild, tāpat kā viņi neatbild arī par līgumsodu, ko apsolījis tikai viens no viņiem.

1688. Izņemot nokavējumu (1687.p.), visas citas saistībai pretējas atsevišķa kopparādnieka darbības sekas krīt arī uz pārējiem. Tādēļ, ja saistības priekšmets ir bojāts vai iznīcināts aiz viena kopparādnieka vainas, par zaudējumiem atbild arī pārējie.

1689. Prasījuma izlietošana pret vienu no kopparādniekiem pārtrauc prasības noilgumu arī pret pārējiem.

1690. Katrs pārjaunojums, vai nu to izdarījis viens kopkreditors vai viens kopparādnieks, atceļ arī visu pārējo agrāko solidāro saistību.

PIEKTĀ NODAĻA.

Saistību tiesību pastiprināšana.

1691. Saistību spēku bez ķīlas tiesības ([1278. un turpm.p.](#)) pastiprina: 1) ar galvojumu, 2) ar līgumsodu un 3) ar rokas naudu.

PIRMĀ APAKŠNODAĻA.

Galvojums.

I. Vispārīgi noteikumi.

1692. Galvojums ir ar līgumu uzņemts pienākums atbildēt kreditoram par trešās personas parādu, neatsvabinot tomēr pēdējo no viņas parāda.

1693. Par galvnieku var būt katra rīcības spējīga persona.

1694. Galvojumā ir nepieciešams spēkā esošs galvenais parāds, un to var dot par visādām saistībām, to starpā arī par saistībām no neatļautas darbības, par pastāvošām un nākamām, noteiktām un nenoteiktām, nosacītām un nenosacītām, un kā par visu galveno parādu, tā arī par tā daļu.

1695. Galvojumam ir nepieciešama rakstiska forma.

II. Galvojuma sekas.

1. Galvnieka pienākumi.

1696. Galvnieka saistība vispār atbilst galvenā parādnieka saistībai un tādēļ nevar ne attiekties uz augstāku summu, ne būt bez nosacījuma, ja galvenā parādnieka saistība ir tikai nosacīta. Ja galvnieks galvojis par summu, kas pārsniedz galveno parādu, tad no viņa var prasīt tikai galvenā parāda summu; bet ja viņš par parādu, kas aprobežots ar nosacījumu, galvojis bez nosacījuma, tad nosacījums attiecināms arī uz viņu.

1697. Ja galvnieks uzņemas samaksāt mazāku summu nekā uzņēmies galvenais parādnieks, vai par beznosacījuma parādu galvo tikai ar nosacījumu, tad no viņa var prasīt vienīgi to, ko viņš uzņēmies.

1698. Galvnieks atbild nevien par pašu galveno parādu, bet arī par tā blakus prasījumiem, parādnieka vainas vai nokavējuma dēļ nodarītiem zaudējumiem un tiesu izdevumiem.

1699. Vairākas personas, kas galvojušas par vienu un to pašu parādnieku un vienu un to pašu parādu, atbild solidāri.

1700. Kad par vienu un to pašu parādu kopīgi galvo rīcības spējīga un rīcības nespējīga persona, tad visa saistība pāriet uz pirmo galvnieku, ja viņš ir zinājis vai viņam vajadzējis zināt, ka viņa līdzgalvnieks nav spējīgs uzņemties galvojumu.

2. Galvnieka tiesības.

A. Galvnieka tiesības pret kreditoru.

1701. Galvnieks, pret kuru ceļ prasību kreditors, var izlietot visas galvenā parādnieka ierunas, izņemot tikai tās, pret kurām kreditors taisni gribējis nodrošināties ar galvojumu, vai kuru izlietošana tieši saistīta ar galvenā parādnieka personu.

1702. Kad pret galvnieku ceļ prasību, viņš var prasīt, lai kreditors griežas ar to papriekš pie galvenā parādnieka, ja piedziņa no tā izdarāma tikpat sekmīgi un viegli.

Šī tiesība atkrīt, ja galvnieks noteikti no tās atteicies. Par tādu atteikšanos uzskatāms jau arī tas, ja galvnieks uzņemas saistību kā pats parādnieks.

1703. Pret galvnieku celt prasību tālāk var arī tad:

- 1) ja galvenais parādnieks atrodas prombūtnē vai galvnieks nevar uzdot viņa dzīves vietu;
- 2) ja ir pierādīta galvenā parādnieka faktiskā maksātnespēja vai par viņa mantu jau atklāts konkurss.

B. Galvnieka tiesības pret galveno parādnieku.

1704. Kādā apmērā galvnieks apmierina kreditoru, tādā uz viņu pāriet šā pēdējā prasījumi pret galveno parādnieku. Prasības un ierunas no tās tiesiskās attiecības, kas pastāv starp galvnieku un galveno parādnieku, paliek negrozītas.

1705. Galvnieks var vērst savu regresa prasību pret galveno parādnieku tikai pēc tam, kad viņš patiesi nolīdzinājis parādu vai tā daļu vai vismaz ar tiesas spriedumu viņam uzlikts pienākums to nolīdzināt. Kādā kārtā šis nolīdzinājums notiek, tas ir vienalga. Ar atlaidumu, kuru kreditors izdarījis par labu galvniekam, nesamazinās viņa prasības pret galveno parādnieku.

1706. Galvnieks, kas samaksājis galvenā parādnieka vietā pirms saistības termiņa, var atprasīt no viņa šo samaksu tikai pēc šā termiņa.

Ja galvenais parādnieks krīt mantiskos zaudējumos vai izšķērdē savu mantu, tā ka regresa piedziņai no viņa būtu apšaubāmas sekmes, tad galvnieks var prasīt no viņa nodrošinājumu jau pirms samaksas.

1707. Galvnieks var prasīt no galvenā parādnieka, lai atsvabina viņu no viņa galvnieka pienākuma jau pirms samaksas, ja viņš uzņēmis galvojumu kā parādnieka lietvedis un šo lietvedību ir jau nodevis.

1708. Ja galvinieks, neizlietodams viņam zināmus iebildumus un ierunas, labprātīgi samaksājis parādu bez galvenā parādnieka piekrišanas, tad tos iebildumus, kurus galvinieks varējis celt pret kreditoru, galvenais parādnieks var celt pret galvinieka regresa prasību.

1709. Ja pēc tam, kad parādnieks jau samaksājis savu parādu, nepaziņodams par to galviniekam, pēdējais samaksā otrreiz, tad viņam ir regresa tiesība pret parādnieku. Bet ja papriekš samaksā galvinieks, nepaziņodams par to parādniekam, un pēdējais tamdēļ arī samaksā, tad galvinieks vairs nevar griezties pie parādnieka, un viņš var tikai prasīt no kreditora, lai atmaksā nebijušo parādu.

III. Galvojuma izbeigšanās.

1710. Galvojums izbeidzas ar katru darbību, kas dzēš galveno saistību, atsvabinot no tās parādnieku.

1711. Atcēlējs līgums starp kreditoru un parādnieku nāk par labu arī galviniekam, ja vien nav bijis pretējs nolūks, vai ja galvojums nav dots kā dāvinājums, tā ka galvinieks jau no paša sākuma atteicies vērst savu regresa prasību pret galveno parādnieku.

1712. Galvojums izbeidzas ar ikvienu notikumu, kas atsvabina galveno parādnieku.

1713. Ja kreditors un galvenais parādnieks viens no otra manto, tad galvinieka saistība izbeidzas, bet viņam paliek tiesība prasīt atpakaļ to, ko viņš kā galvinieks izdevis. Kad savstarpēji manto galvenais parādnieks un galvinieks, tad paliek spēkā tikai galvenais parāds, bet galvojums tāpat izbeidzas, ja vien no tā izrietošais prasījums nedod tādus labumus kreditoram, kādus galvenais prasījums viņam nepiešķir. Bet ja savstarpēji manto kreditors un galvinieks, tad galvojums gan arī izbeidzas, bet parādnieka saistība paliek spēkā.

1714. Galvinieks atsvabinās no savas atbildības, kad kreditors rīkojies nolaidīgi, izdarot piedziņu no parādnieka, un pielaidis pēc apstākļiem neatvainojamu vilcinājumu.

1715. Ja galvinieks uzņēmis saistību tikai uz zināmu laiku, tad viņš arī atbild tikai pa šo laiku.

OTRĀ APAKŠNODAĻA.

Līgumsods.

1716. Līgumsods ir pametums, ko kāda persona uzņemas ciest sakarā ar savu saistību tajā gadījumā, ja viņa šo saistību neizpildītu vai neizpildītu pienācīgi.

1717. Līgumsodu var pievienot katram līgumam, un to var noteikt nevien naudā, bet arī citās vērtībās.

Līgumsoda apmēru noteic līdžēji, un tas nav aprobežots ar zaudējumu lielumu, kādi paredzami no līguma neizpildīšanas.

1718. Ja kādam jācieš līgumsods, tad kreditors var prasīt vai nu tā samaksu, vai līguma izpildīšanu; bet izvēlēties samaksu, viņš vairs nevar pēc tam prasīt līguma izpildīšanu, un otrādi.

Ja līguma priekšmets bijis kautko nedarīt, tad var prasīt vienīgi līgumsodu.

1719. Līgumsoda cietējs nevar izvēlēties starp līguma izpildīšanu un līgumsoda samaksu.

1720. Kreditors var prasīt kā līgumsodu, tā arī līguma izpildīšanu:

1) ja tieši tā bijis norunāts;

2) ja līgumsods bijis norunāts ne tik daudz par neizpildīšanu vispār, kā par neizpildīšanu īstā laikā.

1721. Ja kāds izpilda tikai daļu no savas saistības, tad tomēr viņam jāsamaksā viss līgumsods, bet ne tikai samērīgā daļa.

1722. Līgumsoda samaksa neatsvabina šā soda cietēju ne no procentiem vai augļiem, kas no viņa pienākas, ne no zaudējumu atlīdzības, ciktāl tie pārsniedz līgumsoda apmēru, ja vien nav tieši norunāts pretējais.

1723. Tiesība prasīt līgumsodu, kā arī atbildība par tā samaksu pāriet uz attiecīgas personas mantiniekiem; bet ja mantinieku ir vairāki, tie tomēr neatbild solidāri.

1724. Izbeidzoties galvenai saistībai, izbeidzas arī pats no sevis tai norunātais līgumsods.

TREŠĀ APAKŠNODAĻA.

Rokas nauda.

1725. Ar rokas naudu jāsaprot tas, ko līgumu noslēdzot viena puse dod otram nevienam par galīgi noslēgta līguma pierādījumu, bet līdz ar to arī par tā izpildījuma nodrošinājumu.

1726. Kā rokas naudu var dot nevienam naudu, bet arī citas vērtības. Tās apmēru noteic puses pēc vienošanās.

1727. Rokas naudas apsolījums vien nav pietiekošs, un tiesību nodibina tikai tās iedošana.

1728. Ar rokas naudas iedošanu līgums, ja tas citādi atbilst visiem likuma prasījumiem, uzskatāms par noslēgtu un katra puse var prasīt, lai to izpilda.

1729. Kad ar rokas naudu nodrošinātais līgums izpildīts, rokas nauda vai nu atdodama tam, no kā tā saņemta, vai ieskaitāma viņam līguma izpildījumā, ja vien līdzēji nav noteikti norunājuši citādi.

1730. Ja līgumu neizpilda vai nu tādēļ, ka tas, pusēm savstarpēji labprātīgi vienojoties, atcelts, vai tādēļ, ka tā izpildīšana kļuvusi neiespējama bez rokas naudas devēja vainas, tad rokas nauda jānodod pēdējam atpakaļ.

Ja līgumu neizpilda aiz viena līdzēja vainas, tad, ja vainīgs rokas naudas saņēmējs, viņam tā jāatdod tās devējam divkārtšā apmērā; bet ja neizpildīšanā vainīgs rokas naudas devējs, tad viņš zaudē tiesību prasīt to atpakaļ. Bez tam vainīgam jāatlīdzina pretiniekam visi zaudējumi.

1731. Ja puses norunājušas, ka jau noslēgto līgumu var atcelt, zaudējot rokas naudu, un ja tādā gadījumā atkāpjas rokas naudas devējs, tad viņš to zaudē, bet ja atkāpjas pretējā puse, tad viņai jāatdod rokas nauda divkārtšā apmērā.

Šis noteikums piemērojams, ja līdzēji norunājuši, ka, neizpildot vienam no viņiem savu saistību noteiktā termiņā, otrs atsvabinās no savas saistības.

SESTĀ NODAĻA.

Saistību tiesību aizsardzība.

1732. Saistību tiesības, tāpat kā visas privāttiesības, aizsargājamas tikai tiesas ceļā; tādēļ neviens nedrīkst meklēt savas tiesības patvaļīgi un vardarbīgi.

1733. Pašpalīdzība izņēmuma veidā ir atļauta tikai tad, kad tas notiek ar nolūku novērst mēģinājumu prettiesīgi grozīt pastāvošās attiecības, bet arī šajā gadījumā vienīgi nepieciešamās paš aizstāvības robežās. Tālāk pie līdzekļiem, ar kuriem galvenā kārtā aizsargā saistību tiesības ārpus tiesas, pieder aizturējuma tiesība un ķīlāšana.

PIRMĀ APAKŠNODAĻA.

Aizturējuma tiesība.

1734. Uz aizturējuma tiesības pamata tā persona, kuras rokās atrodas kāda lieta, var to neizdot tik ilgi, kamēr nav nolīdzināts kāds viņas pašas prasījums.

1735. Aizturējuma tiesība (1734.p.) pieder augļu nesēja zemes gabala iznomātājam – uz zemes gabala ražojumiem un uz tajā esošo nomnieka kustamu mantu, tiklab nokavētas nomas maksas dēļ, kā arī visu to prasījumu dēļ, kādi varētu rasties pret nomnieku uz nomas līguma pamata. Tāda pati tiesība ir iznomātājam arī pret apakšnomnieku, kuram nomnieks nodevis tālāk savas nomas tiesības.

1736. Aizturējuma tiesība pieder tam, kas izīrē ēku, vai telpas tajā, vai atklātu, augļu iegūšanai nenodomātu vietu, – uz īrnieka lietām, ko viņš ievedis tajā ēkā vai vietā lietošanai vai glabāšanai, neizņemot arī preces, bet ne uz īrnieka bezķermeniskām lietām un prasījumiem, kaut arī akti par tiem būtu ievesti līdzī; šī aizturējuma tiesība pieder to prasījumu dēļ, kuri izriet no īres līguma. Ja īrnieks ēku vai vietu izīrē tālāk, tad apakšīrnieka tur ievestās lietas, ciktāl viņš ar tām atbild savam izīrētājam, atbild arī par pirmā izīrētāja prasījumiem. Ar to nav aprobežota īrnieka tiesība brīvi rīkoties ar savām lietām, kamēr izīrētājs tās nav aizturējis.

1737. Aizturējuma tiesību var izlietot tikai tad, kad aizturētājs ieguvīis lietu savā valdījumā tiesīgā kārtā un kad viņa prasījums pret pretējo pusi atrodas sakarā ar aizturamo lietu un pie tam saistība ir jau izpildāma un nav aprobežota ne ar nosacījumu, ne ar termiņu.

1738. Prasījuma tiesības sakars ar aizturēto lietu (1737.p.) atzīstams:

- 1) kad valdītājs tai taisījis izdevumus, kas pretiniekam jāatlīdzina;
- 2) kad valdītāja prasījums cēlies no tā paša darījuma, pēc kura no viņa prasa lietu izdot;
- 3) kad no aizturētās lietas maksājams parāds;
- 4) kad kāds cietis no svešas lietas zaudējumu, kas jāatlīdzina tās īpašniekam;
- 5) kad lieta jāizdod pret zināmu pretizpildījumu; tādā gadījumā šo lietu var aizturēt, līdz kamēr nav noticis norunātais pretizpildījums.

1739. Lietas aizturētājam jāglabā tā ar tādu pašu rūpību kā rokas ķīla, un viņam nav tiesības savu prasījumu nolīdzināt, lietu atsavinot vai kā citādi izlietojot.

1740. Aizturējuma tiesība izbeidzas, kad nolīdzināts pretprasījums, kā arī kad valdītājs izlaiž lietu no savām rokām, neizlietojis tiesību to aizturēt, ar ko viņš tomēr nezaudē savu prasījuma tiesību.

OTRĀ APAKŠNODAĻA.

Ķīlāšanas tiesība.

I. Ķīlāšanas mērķis.

1741. Ķīlāšanas tiesība ir zemes gabala īpašnieka vai viņa vietnieka (lietotāja, nomnieka, pārvaldnieka) tiesība, ja tajā zemes gabalā ieiet svešs mājas kustonis vai prettiesīgi iespiežas svešas personas, saķert un aizturēt mājas kustoņus, bet personām atņemt lietas.

Zagli var arī pašu aizturēt.

Ķīlāšanas tiesība ir arī īpašnieka vai viņa vietnieka kalpotājiem, pat bez sevišķa uzdevuma.

1742. Ķīlāšanas mērķis ir vai nu nodrošināt nodarīto zaudējumu atlīdzību vai tiesību aizskāruma pierādījumus, vai arī tikai novērst tādu aizskārumu un zaudējumu nodarījumu.

II. Ķīlāšanas noteikumi.

1743. Ķīlāšana ir tiesīga tikai tad, kad viņa notiek pašas darbības laikā un tā zemes gabala robežās, kurā nodarīti zaudējumi vai tiesību aizskārumi.

1744. Ķīlātājam jāizvairās no liekas vardarbības un cietsirdības un vispār nav jādara bez vajadzības nekas tāds, kas pārsniegtu to, ko prasa likumīgais mērķis ([1742.p.](#)).

1745. Nevienam nav tiesības pretoties ķīlāšanai, un pretošanās tai ar pretķīlāšanu atzīstama par aizliegtu paš aizstāvību.

1746. Ja apķīlātais pats nav bijis klāt pie ķīlāšanas, tad tūliņ jāpaziņo viņam par to, bet ja viņš nav zināms, tad par notikušo jāziņo vietējai policijai, kura nekavējoties apskata nodarīto zaudējumu un paziņo par to attiecīgām personām.

1747. Ķīlātājam jāgādā par noķīlātā uzglabāšanu un it sevišķi jākopj un jābaro noķīlātie kustoņi; bet viņš nedrīkst tos lietot sev par labu, un pretējā gadījumā viņš nevien zaudē jebkādu tiesību uz uzturēšanas un barošanas izdevumu atmaksu, bet viņam arī jāatlīdzina visi zaudējumi. Slaucamie lopi viņam jāslauc.

P i e z ī m e. Atlīdzības taksi par noķīlāto kustoņu uzturēšanu izdod un izsludina vispārējai zināšanai zemkopības ministris saziņā ar iekšlietu ministri.

III. Ķīlāšanas sekas.

1748. Ja ķīlāšana notikusi zaudējumu nodarīšanas dēļ, tad jāpieņem, ka tie tiešām nodarīti. Nodarīto zaudējumu apmērs jāpierāda ķīlātājam.

1749. Ķīlātājam ir tiesība paturēt pie sevis noķīlāto tik ilgi, kamēr apķīlātais to nav izpircis, atlīdzinot nevien nodarītos zaudējumus, bet arī visus ķīlāšanas, kopšanas un barošanas izdevumus.

1750. Tiklīdz apķīlātais nodrošina zaudējumu atlīdzību kādā citā pietiekošā kārtā, noķīlātais priekšmets viņam nekavējoties jāatdod.

1751. Ja apķīlātais nav zināms un neierodas pēc paziņojuma ([1746.p.](#)), tad noķīlāto priekšmetu policija pārdod izolē; no ieņemtās summas samaksā atlīdzību par ķīlātāja zaudējumiem un izdevumiem, bet atlikumu atdod apķīlātam, ja viņš ierodas sešu mēnešu laikā; pēc tam atlikums ieskaitāms valsts ienākumos.

1752. Ja apķīlātais pielaidis kādu vainu, tad viņam, bez zaudējumu atlīdzības, jāsamaksā vēl ķīlas jeb izpirkuma nauda, kas maksājama arī tajos gadījumos, kad vienīgi traucēts valdījums, kaut arī nebūtu nodarīti nekādi zaudējumi.

P i e z ī m e. Ķīlas nauda ņemama par katru apķīlāto kustomi pēc takses, kuru katriem trim gadiem izdod un izsludina vispārējai zināšanai zemkopības ministris saziņā ar iekšlietu ministri.

SEPTĪTĀ NODAĻA.

Procenti.

1753. Ar procentiem jāsaprot tā atlīdzība, kas dodama par kādas naudas summas vai citu atvietojamu lietu ([844.p.](#)) [lietošanas atvērējumu](#) vai kavējumu, samērā ar viņu daudzumu un lietošanas ilgumu.

1754. Procentiem vienmēr nepieciešams galvenais parāds jeb kapitālparāds.

1755. Procenti jādod tās pašas šķiras lietās, no kādām pastāv galvenais parāds; tomēr naudas parādos darījuma dalībnieki var sevišķi norunāt, ka kreditors procentu vietā lieto kādu parādnieka lietu vai saņem no viņa kādus citus izpildījumus.

PIRMĀ APAKŠNODAĻA.

Procentu saistības izcelšanās.

1756. Pienākums maksāt procentus pamatojas vai nu uz tiesisku darījumu, vai uz likumu.

1757. Nolīgstot procentus, jānoteic to apmērs. Ja tas nav darīts, tad atzīstams, ka klusējot pieņemti likumiskie procenti ([1765.p.](#)).

1758. Starp tirgotājiem, kuriem ir vienam ar otru tekoši rēķini, savstarpēja likumisko procentu pieskaitīšana par tīro atlikumu, kāds izrādījies uz šo rēķinu noslēgšanas laiku, uzskatāma kā klusējot pieņemta arī bez iepriekšējas noteiktas norunas par to.

1759. Procenti jāmaksā, arī bez noteiktas norunas, uz likuma pamata, šādos gadījumos:

- 1) par katru parāda samaksas nokavējumu, kaut arī parāds pats par sevi būtu bezprocentīgs; šādus procentus sauc par nokavējuma procentiem;
- 2) par svešu naudu, nevien tad, kad tās turētājs to lietojis savā labā, bet arī tad, kad viņam pienācies šo naudu noguldīt uz procentiem un viņš to nav darījis;
- 3) par visu to, ko pilnvarnieks vai vispār katrs svešu lietu pārzinātājs izlicis naudā sava atvietojamā labā;
- 4) par precī, ko tirgotāji vai citu arodu piekopēji izdevuši uz parādu pie sava aroda nepiederīgām personām, no tā laika, kurā pēc vietējās parašas jāsamaksā pircējam iesniegtie tirdzniecības rēķini, ja vien par samaksas laiku nav bijis norunāts citādi;
- 5) par prasījumiem, kas nodrošināti ar kreditora valdījumā nodotu augļu nesēju lietu ([1362.p.](#)).

1760. Likumiskie procenti ([1759.p.](#)) prasāmi nevis atsevišķi, bet reizē ar galveno saistību, un tādēļ tos nevar prasīt vēlāk, ja attiecīgā laikā par tiem bijis noklusēts vai galvenā parāda samaksa pieņemta bez piebilduma.

OTRĀ APAKŠNODAĻA. Procentu saistības izbeigšanās.

1761. Pienākums maksāt procentus izbeidzas katram atsevišķam termiņam:

- 1) ar samaksu;
- 2) ar atlaidumu, kas attiecībā uz likumiskiem procentiem atzīstams par klusējot notikušu, ja bez jebkāda iebilduma izdota kvīts par kapitāla saņemšanu;
- 3) ar noilgumu, ja līdz tā notecējumam nav ne parādnieks procentus maksājis, ne kreditors tos prasījis.

1762. Pienākums maksāt procentus izbeidzas pilnīgi:

- 1) ar galvenās saistības izbeigšanos;
- 2) attiecībā uz nokavējuma procentiem – kad parādnieks piedāvā samaksu; bet ja kreditors noteikti pagarina kapitāla samaksas termiņu, nokavējuma procenti atkrīt arī par pagājušo laiku;
- 3) [1760.pantā](#) norādītā gadījumā.

1763. Procentu pieaugums apstājas:

- 1) kad vēl nesamaksāto procentu daudzums sasniedzis kapitāla lielumu,
- 2) kad par parādnieka mantu atklāj konkursu.

TREŠĀ APAKŠNODAĻA. **Procentu aprobežojumi.**

1764. Visādos mantiskos darījumos un aktos, kas nodibina pienākumu maksāt procentus, atļauts nolīgt procentus, kuru apmēru var noteikt līdzēji savstarpēji vienojoties, bet vienpusējos aktos – to izdevējs pēc sava ieskata, ciktāl likums neparedz aprobežojumus šajā ziņā.

1765. Procentu apmērs cieši jānosaka aktā vai darījumā. Ja tas nav darīts, kā arī tajā gadījumā, ja likums nosaka aprēķināt likumiskos procentus, tas ir, seši procenti no simta gadā.

Likumisko procentu apmērs par tāda naudas parāda samaksas nokavējumu, kas kā atlīdzība nolīgta līgumā par preces piegādi, par pirkumu vai pakalpojuma sniegšanu, ir septiņi procentpunkti virs procentu pamatlikmes (1765.p.3.d.) gadā, bet līguma attiecībās, kurās piedalās patērētājs, — seši procenti no simta gadā.

Procentu pamatlikme ir četri procenti. Šī pamatlikme mainās katru gadu 1.janvārī un 1.jūlijā par tik procentpunktiem, kādā apmērā kopš iepriekšējām procentu pamatlikmes izmaiņām ir palielinājusies vai samazinājusies jaunākā refinansēšanas likme, ko Latvijas Banka noteikusi pirms attiecīgā pusgada pirmā datuma. Pēc katra gada 1.janvāra un 1.jūlija Latvijas Banka nekavējoties publicē laikrakstā “Latvijas Vēstnesis” paziņojumu par attiecīgajā pusgadā spēkā esošo procentu pamatlikmi.

Procenti aprēķināmi tikai no paša kapitāla. Bet, ja noliktajā termiņā nesamaksā procentus vismaz par gadu, tad pēc kreditora pieprasījuma par viņam pienākošos procentu summu aprēķina likumiskos procentus par minēto termiņu.

(26.01.2006. likuma redakcijā)

1766. Kad par nenomaksātiem procentiem izdota sevišķa parādzīme vai kad par pašu kapitālu kopā ar nenomaksātiem procentiem saņemta agrākās parādzīmes vietā jauna, kreditors var par nenomaksātiem procentiem aprēķināt jaunus procentus.

1767. Mantiskos darījumos, kuros nolīgto procentu apmērs pārsniedz likumiskos procentus ([1765.p.](#)), parādniekam ir tiesība, pēc sešu mēnešu notecējuma no darījuma noslēgšanas, katrā laikā atdot kapitālu pēc piederības, tomēr ar nosacījumu, ka par to jāpaziņo kreditoram ne mazāk kā trīs mēnešus iepriekš.

1768. Procentu samaksas termiņš atkarājas no līdzēju savstarpējās vienošanās, kuri var noteikt to samaksu arī uz priekšu.

1769. Procentus, kas samaksāti aiz maldības, bez pienākuma tos maksāt, kā arī augstākus nekā nācies, var prasīt atpakaļ.

ASTOTĀ NODAĻA. **Zaudējumi un to atlīdzība.**

PIRMĀ APAKŠNODAĻA. **Zaudējumu veidi.**

1770. Ar zaudējumu jāsaprot katrs mantiski novērtējams pametums.

1771. Zaudējums var būt vai nu tāds, kas jau cēlies, vai tāds, kas vēl stāv priekšā; pirmajā gadījumā tas dod tiesību uz atlīdzību, bet otrajā uz nodrošinājumu.

1772. Jau cēlies zaudējums var būt vai nu cietušā tagadējās mantas samazinājums, vai arī viņa sagaidāmās peļņas atrāvums.

1773. Zaudējums ir tiešs, kad tas ir prettiesīgas darbības vai bezdarbības dabiskās un nepieciešamās sekas, netiešs – kad tas cēlies sagadoties sevišķiem apstākļiem vai attiecībām, nejaušs – kad tā cēlonis ir nejaušs notikums vai nepārvaramā vara.

1774. Nejaušs zaudējums nevienam nav jāatlīdzina. Tādēļ, ja nejaušs šķērslis kavē kādu izpildīt uzņemto saistību, jāatzīst, it kā viņš būtu to izpildījis, ja vien viņš līgumā nav uzņēmis nejaušības risku.

P i e z ī m e. Izņēmumi no šā noteikuma norādīti [1421.](#) un turpmākos un [1661.](#) un turpmākos pantos, kā arī noteikumos par dažādiem atsevišķiem līgumu veidiem.

1775. Katrs zaudējums, kas nav nejaušs, ir jāatlīdzina.

OTRĀ APAKŠNODAĻA. **Tiesība prasīt zaudējumu atlīdzību.**

1776. Cietušais nevar prasīt atlīdzību, ja viņš pats varējis zaudējumu novērst, ievērojot pienācīgo rūpību ([1646.p.](#)). Izņēmums no šā noteikuma pielaižams tikai ļaunprātīga tiesību aizskārums gadījumā.

1777. Cietušais nevar prasīt atlīdzību par zaudējumiem, kurus viņš cietis no tam, ka karaspēka apmācību laikā atradies uz šaušanas apmācības laukuma, ja vien karaspēks ir izpildījis šiem gadījumiem izdotus speciālus noteikumus.

1778. Prasīt zaudējumu atlīdzību var tiklab pats cietušais, kā arī viņa mantinieki.

TREŠĀ APAKŠNODAĻA. **Zaudējumu atlīdzības pienākums.**

1779. Katram ir pienākums atlīdzināt zaudējumus, ko viņš ar savu darbību vai bezdarbību nodarījis.

1780. Zaudējumi, ko nodarījis bērns līdz septiņiem gadiem, garā slimais vai arī rīcības spējīga persona nesamaņas vai gara darbības traucējuma stāvoklī, jāatlīdzina no viņu mantas, ciktāl tas neatņem viņiem viņu uzturam nepieciešamos līdzekļus. Ja pie tam pielaiduši kādu neuzmanību tie, kam minētās personas pienākas uzraudzīt, tad par zaudējumiem atbild vispirms tie ar savu mantu.

1781. Kas uzdevis otrai personai izdarīt kādu neatļautu darbību, atbild par šās personas darbību, kaut arī viņa būtu pārkāpusi uzdevuma robežas. Tāpat atbild arī tas, kas devis otram iemeslu tādai darbībai, no kuras cēlies zaudējums trešai personai.

1782. Ja kāds nepiegrīž vajadzīgo uzmanību izvēloties kalpotājus un citus darbiniekus un nepārlicinās papriekš par viņu spējām un noderību izpildīt viņiem uzliekamus pienākumus, tad viņš atbild par zaudējumiem, ko viņi ar to nodarījuši trešai personai.

1783. Zaudējumu atlīdzības pienākums pāriet arī uz to nodarītāja mantiniekiem, ja likums nenosaka citādi.

1784. Ja ārpus līgumiskām attiecībām kādam nodarīts zaudējums ar otras personas prettiesīgu darbību, tad zaudējuma nodarītājs atbild par visiem zaudējumiem ([1772.](#) un [1773.p.](#)).

1785. Ja zaudējumu atlīdzības pienākums izriet no līgumiskas saistības pārkāpuma, tad atlīdzības apmēru noteic šā līguma saturs.

CETURTĀ APAKŠNODAĻA. **Zaudējumu novērtēšana.**

1786. Novērtējot zaudējumus, jāievēro nevien galvenās lietas un tās piederumu vērtība, bet arī pametums, kas netieši nodarīts ar zaudējuma nesēju notikumu, un atrautā peļņa.

1787. Aprēķinot atrauto peļņu, nav jāņem par pamatu tikai varbūtības, bet nedrīkst būt šaubu vai vismaz jābūt pierādītam līdz tiesisku pierādījumu patīcamības pakāpei, ka šāds pametums cēlies, tieši vai netieši ([1773.p.](#)), no tās darbības vai bezdarbības, ar ko zaudējums nodarīts.

1788. Kad nav termiņā samaksāti naudas parādi, kreditors var prasīt kā atlīdzību par atrauto peļņu tikai likumiskos procentus, ja vien viņš nevar noteikti pierādīt, ka viņa ciestie zaudējumi pārsniedz šo procentu summu.

1789. Novērtējot noteiktu lietu, jāievēro nevien tās parastā vērtība, bet arī sevišķā vērtība zaudējuma cietējam. Vērtība, kas pamatojas tikai uz personiskām tieksmēm ([873.p.](#)), nav jāievēro.

1790. Novērtējot zaudējumus, griežama vērtība arī uz izpildījuma vietu: ja tā bijusi noteikta pašā līgumā, tad jāievēro tā vērtība, kāda atlīdzināmam priekšmetam bijusi šajā vietā; bet ja tā nav bijusi noteikta, tad noteicama tajā vietā pastāvošā cena, kur celta prasība par zaudējumu atlīdzību.

1791. Ja zaudējums cēlies no līgumisku attiecību pārkāpuma un ja līguma izpildījumam bijis noteikts zināms termiņš, tad šis termiņš jāievēro novērtējot zaudējumu. Bet ja līgumā nav bijis noteikts termiņš, tad novērtējot ņemams par pamatu tas laiks, kurā taisīts likumīgā spēkā nācis spriedums par zaudējumu atlīdzību.

1792. Ja zaudējumu atlīdzības prasījums izriet nevis no līgumiskas saistības pārkāpuma, bet no darbības, kas pati par sevi bijusi prettiesīga, tad zaudējuma vērtējums samērojams ar priekšmeta vērtību zaudējuma nodarīšanas laikā.

DEVĪTĀ NODAĻA. **Prasījumu tiesību cesija.**

PIRMĀ APAKŠNODAĻA. **Cesijas tiesiskais pamats.**

1793. Prasījumi var pāriet no agrākā kreditora uz jaunu ar cesiju, kura notiek:

- 1) pēc likuma, bez agrākā kreditora gribas izteikuma;
- 2) pēc tiesas sprieduma;
- 3) pēc tiesiska darījuma, vienalga, vai kreditors to noslēdzis uz likumiska pienākuma pamata, vai labprātīgi.

1794. Lietvedim un vispār katram vietniekam uz sava pilnvarojuma vai vietniecības pamata iegūti prasījumi jācedē tam, kā lietas viņš ved vai vispār ko atvieto.

1795. Ja kādam pienākas dot kādu lietu, tad viņam jācedē arī prasījumi, kas uz šo lietu attiecas.

1796. Kam jāatlīdzina otram par nozaudētām vai sabojātām lietām, tas var prasīt, lai cedē viņam arī prasības, kas attiecas uz šīm lietām.

1797. Kas apmierina kreditoru parādnieka vietā, tam pirms apmierinājuma vai apmierinājuma laikā jāpielīgst, lai kreditors viņam cedē prasījumu, un ja tas izdarīts, tad prasījums pats par sevi uzskatāms par cedētu viņam apmierinājuma brīdī.

OTRĀ APAKŠNODAĻA.

Cesijas priekšmets.

1798. Par cesijas priekšmetu var būt visādi prasījumi, vienalga, vai tie izriet no līguma, vai no neatļautas darbības, starp tiem arī tādi, kuriem vēl nav iestājies termiņš, kā arī nosacīti un pat nākami un nedroši.

1799. Izņēmumi no 1798.panta noteikuma ir:

- 1) visi prasījumi, kuru izlietošana, vai nu pēc līdzēju vienošanās vai pēc likuma, saistīta ar kreditora personu;
- 2) prasījumi, kuru saturs ar to izpildījumu kādai citai personai, bet nevis īstajam kreditoram, pilnīgi pārgrozītos.

1800. Prasības cesija, ja par to nav citādi norunāts, atzīstama par paša tā prasījuma cesiju, kurš ir prasības priekšmets; bet uz cesionāru (1801.p.) pāriet tikai prasījuma tiesība, bet ne tā līgumiskā attiecība, no kuras šī tiesība izriet.

TREŠĀ APAKŠNODAĻA.

Cesijas forma.

1801. Cesijas līgumu starp prasījuma atdevēju kreditoru (cedentu) un to personu, kam to atdod (cesionāru), var noslēgt jebkādā formā. Parādnieka piekrišana, pret kuru prasījums vērsts, nav vajadzīga, un cesija ir spēkā, pat ja viņš neko par to nezina.

1802. Ja par cedējamo prasījumu sastādīts akts, tad bez tā nodošanas personai, kurai to cedē, vēl vajadzīgs par šo cesiju vai nu taisīt uzrakstu uz akta, vai sastādīt sevišķu dokumentu.

1803. Parādrakstu var cedēt ar uzrakstu uz tā nevien uz noteikta kreditora, bet arī uz jebkura uzrādītāja vārdu. Pēdējā veida parādraksti, kā arī parādraksti ar blanko uzrakstu, tālākdošanas ziņā pakļauti noteikumiem par uzrādītāja papīriem.

CETURTĀ APAKŠNODAĻA.

Cesijas sekas.

1804. Agrākais kreditors, neraugoties uz cesiju, vēl joprojām skaitās par tādu līdz tam laikam, kamēr cesionārs nav dabūjis apmierinājumu no parādnieka, vai nav cēlis pret to prasību, vai vismaz nav tam pienācīgā kārtā par cesiju paziņojis. Līdz tam pašam laikam var arī parādu samaksāt cedentam, kā arī noslēgt ar viņu izlīgumu, un tāpat viņam paliek arī prasības tiesība.

1805. Cesionārs var no cesijas brīža darboties ar kreditora tiesībām un uz šā pamata rīkoties ar prasījumu, cedēt to savkārt citam un izlietot to pret parādnieku.

1806. Cesionārs gan neiegūst ar cesiju vairāk un lielākas tiesības, nekā bijušas cedentam, bet pats prasījums pāriet uz viņu ar visām pie tā piederīgām un cesijas brīdī jau pastāvošām tiesībām, pat arī tad, ja tās būtu pamatotas uz personīgu labvēlību pret cedentu, ciktāl par tām nav tieši noteikts izņēmums no šā noteikuma.

Vēl nenomaksātie prasījuma procenti, ja tie nav tieši pielīgti, arī pāriet uz cesionāru.

Cedentam jānodod cesionāram viss, kas noder par prasījuma pierādījumu vai kas var sekmēt tā piedziņu, kā arī viss tas, ko viņš saņēmis no parādnieka jau pēc cesijas.

1807. Parādnieka stāvoklis ar cesiju nedrīkst pasliktināties, kādēļ cesionārs, ja viņam personīgi pieder kādas priekšrocības pret parādnieku, nedrīkst tās izlietot.

1808. Parādnieks var celt pret cesionāru nevien visas savas ierunas pret viņu pašu, bet arī tās ierunas, kas viņam bijušas pirms cesijas un tās laikā pret cedentu. Savus pretprasījumus, kas viņam bijuši pret cedentu tajā laikā, kad viņam paziņots par cesiju, viņš var vērst ieskaitam arī pret cesionāru.

1809. Ja parādraksts cedēts ar blanko uzrakstu, tad parādnieks var celt pret cesionāru nevien visas savas ierunas pret viņu, bet arī tās ierunas, kas viņam bijušas pirms cesijas un tās laikā pret pēdējo cedentu un tiem iepriekšējiem cedentiem, kuru vārdi redzami no paša parādraksta.

1810. Cedents atbild cesionāram par cedētā prasījuma īstumu, bet par tā drošību viņš atbild tikai tad, ja ir zinājis par parādnieka maksātnespēju un to ļaunprātīgi noklusējis vai arī uzņēmis prasījuma risku.

DESMITĀ NODAĻA.
Saistību tiesību izbeigšanās.

PIRMĀ APAKŠNODAĻA.
Izpildījums.

I. Vispārīgi noteikumi.

1811. Katra saistības tiesība izbeidzas pati no sevis, kad izpildīta tai atbilstošā parādnieka saistība, t.i. nolīdzinot parādu. Ja saistības tiesības priekšmets ir nauda, tad saistību izpilda ar samaksu.

1812. Saistības izpildījums ir spēkā tikai tad, ja to izdarījusi un saņēmusi īstā persona īstā vietā, īstā laikā un pienācīgā kārtā.

**1. Personas, kas izpildījumu (samaksu)
dod un saņem.**

1813. Izpildījumu (samaksu) dot un saņemt var ar tiesīgu spēku, t.i. izbeidzot saistību, tikai tas, kam vispār ir tiesība atsavināt.

1814. Ja izpildījumu dod rīcības nespējīga persona, tad to, ko viņa izpildījusi, viņas likumīgais pārstāvis var prasīt atpakaļ.

1815. Ja saistības priekšmets attiecas vienīgi uz saistītā personīgu darbību, tad saistība jāizpilda viņam pašam. Visos citos gadījumos saistību var izpildīt parādnieka vietā, pat bez viņa ziņas un pret viņa gribu, trešā persona.

1816. Izpildījumam ir tiesīgs spēks tikai tad, ja tas dots kreditoram vai viņa likumīgam vietniekam.

1817. Kas izpildījumu devis tādai personai, kurai nav bijis tiesības to saņemt, nav ar to atsvabināts no savas saistības pret kreditoru, bet var tomēr prasīt no izpildījuma saņēmēja, lai tas saņemto atdod.

1818. Ja izpildījuma saņemšanai izdotu pilnvarojumu atsauc, nepaziņojot par to parādniekam, tad izpildījums, ko parādnieks devis pilnvarniekam, nezinādams par šo atsaukumu, ir spēkā.

1819. Ja izpildījumu dod trešai personai, kurai nav uz to tiesības, vai kaut arī pašam kreditoram, bet rīcības nespējīgam ([1813.p.](#)), tad samaksa tomēr paliek spēkā, ja vien maksājums ieplūdis kreditora mantā un viņam uzglabāts.

2. Izpildījuma vieta.

1820. Ja par izpildījuma vietu nav nekas norunāts un to nevar noteikt no paša darījuma rakstura, tad izpildījumu var prasīt vai piedāvāt katrā vietā, kur vien var to izdarīt bez apgrūtinājuma vai neērtības otrai pusei.

1821. Ja kreditoram bijusi jāceļ prasība, tad maksājums jāizdara prasības celšanas vietā.

1822. Noteikti apzīmēta lieta jānodod tur, kur tā izpildījuma laikā atrodas. Bet ja saistītais ļaunprātīgi šo lietu aizgādājis prom no tās vietas, kur tā līdz tam bijusi, tad viņam tā jānodod tur, kur kreditors prasa.

1823. Naudas parādi, ja nav norunāts citādi, samaksājami kreditoram tur, kur līguma izpildīšanas laikā ir viņa dzīves vieta.

1824. Ja kreditors vēlas saņemt noteikti apzīmētu lietu ([1822.p.](#)) tādā vietā, kur pēc taisnības to nevar no parādnieka prasīt, tad piegādāšanas izdevumi un risks jāuzņemas viņam.

1825. Ja izpildījuma vieta noteikta un izpildījums notiek citā vietā nekā noteikts, tad kreditors var prasīt visu no tam cēlušos zaudējumu atlīdzību.

Kreditors var prasīt izpildījumu arī tajā vietā, kur celta izpildījuma prasība, bet tādā gadījumā ņemama vērā izpildījuma vērtības starpība noteiktā un prasības celšanas vietā.

1826. Ja izpildījumam noteiktas vairākas vietas un ja pie tam izpildīt var pa daļām, tad kreditoram ir tiesība prasīt katrā no šīm vietām tikai daļu no tās, kas viņam pienākas. Ja viņš ceļ prasību par visu vienā vietā, tad piemērojams iepriekšējā ([1825.](#)) panta otrās daļas noteikums.

1827. Ja izpildījumam noteiktas vairākas vietas alternatīvi, tad vietas izvēle piekrīt parādniekam. Bet ja aiz viņa vainas jau celta prasība, tad izvēles tiesība pāriet uz kreditoru.

3. Izpildījuma laiks.

1828. Ja izpildījuma laiks ir noteikts, tad parādniekam tas jāievēro, negaidot sevišķu kreditora atgādinājumu, bet tāpat arī viņam nav jāizpilda sava saistība agrāk, nekā pēc noliktā termiņa notecējuma.

1829. Ja izpildījumam nav noteikts termiņš, tad kreditors var to prasīt katrā laikā, bet parādnieks var katrā piemērotā laikā izpildīt.

1830. Kad tādā gadījumā (1829.p.) vajadzība zināmā mērā pagarināt termiņu izriet jau no pašas saistības rakstura, tad parādniekam, ja viņš nevar labprātīgi vienoties ar kreditoru, noliekams termiņš pēc tiesas ieskata, kura pie tam ievēro izpildījuma vietas attālumu, izpildījumam nepieciešamo laiku, citus pašā priekšmetā pastāvošos šķēršļus un dalībnieku varbūtējo nodomu.

1831. Ja kāds ar kreditora piekrišanu samaksā pirms noteiktā termiņa procentīgu parādu, tad kreditors var prasīt procentus līdz pirmēji noteiktam samaksas termiņam.

4. Izpildījuma veids.

1832. Izpildījumam vajadzīgs, lai saistības priekšmets būtu izpildīts pilnīgi. Tādēļ kreditoru nevar piespiest saņemt ne daļas izpildījumu, ne kādu citu priekšmetu tā vietā, kuru viņam ir tiesība prasīt.

1833. Visi maksājumi izdarāmi latos.

P i e z ī m e. Noteikumi par to, kā izdarāms aprēķins ārzemju valūtā Latvijā noslēgtos darījumos, kā arī noteikumi par agrāko līgumu un parādu nokārtošanu atrodas Kredīta likumos.

1834. Nevienam nevar piespiest saņemt naudas vietā vērtspapīrus, kaut arī tie būtu valsts vai valsts kredītiestāžu izdoti.

1835. Kreditors, labprātīgi saņemdam daļas izpildījumu, nezaudē, attiecībā uz vēl palikušo neizpildīto daļu, neko no savām tiesībām kā uz prasījumu visumā, tā arī uz blakus prasījumiem.

1836. Kad saistības īstā priekšmeta izpildīšana izrādās neiespējama, tad kreditoram, ja viņa prasījums neatkrīt pavisam ([1774.p.](#)), jāapmierinās ar to, ka viņam par to samaksā naudā pēc parastās vērtības, ja vien aiz saistītā vainas nav dots pamats kādām citām prasībām ([1635.](#) un turpm.p., [1652.](#) un turpm.p.).

1837. Ja kreditors bez likumīga iemesla atteicas saņemt parādnieka pienācīgā kārtā piedāvātu izpildījumu, vai ja tā saņemšana nav iespējama tādēļ, ka kreditoru nevar atrast, vai ka viņš neierodas noliktā termiņā samaksai noteiktā vietā, vai ka viņa manta apķīlāta, vai aiz kautkādiem citiem iemesliem, tad parādu var dzēst nododot saistības priekšmetu tiesai glabāt.

Ja izpildījuma priekšmetu nevar nodot tiesai glabāt viņa paša īpašību dēļ, tad šajā pantā norādītos gadījumos parādniekam ir tiesība, kreditoram pēc aicinājuma neierodoties, pārdot šo priekšmetu uz kreditora rēķinu.

II. Samaksas pierādījumi.

1838. Ka samaksa izdarīta, jāpierāda tam, kas to apgalvo.

Pierādīt samaksu var ar visiem atļautiem pierādījuma līdzekļiem, bet sevišķi ar rakstisku apliecinājumu jeb kvīti; samaksas saņēmējs nedrīkst atteikties to izdot parādniekam.

Kvīti var izrakstīt vai nu uz paša parāda akta, ja tāds ir, vai atsevišķi.

1839. Ja par termiņa maksājumu samaksu kāds uzrāda kvītes, kas izdotas, bez jebkāda piebilduma, par trim termiņiem no vietas, tad pieņemams, kamēr nav pierādīts pretējais, ka viņš samaksājis arī visus iepriekšējos termiņu maksājumus.

1840. Ja kvīte izdota par vispārīgu aprēķinu starp kreditoru un parādnieku ar piebildumu, ka visi rēķini viņu starpā izbeigti, tad visi tie posteņi, kuriem līdz tam laikam iestājies termiņš, atzīstami par izpildītiem. Bet tādas vispārējas kvītes spēku nevar attiecināt uz posteņiem, par kuriem pierāda, ka kvīti izdodot, tās izdevējam tie nav bijuši zināmi. Tāpat arī tāda kvīte nevar būt par šķērsli prasīt atpakaļ visus maldīgi izdarītos pārmaksājumus.

1841. Kreditoram samaksu saņemot jāatdod parādniekam parāda akts, ja tāds ir.

Ja parāda akts atdots parādniekam, vai iznīcināts, pārsvītrots, ieplēsts vai saplēsts, tad no tam jāpieņem, ka parāds samaksāts, kas tomēr neatņem tiesību pierādīt pretējo.

Ja kreditors parāda aktu nevar atdot tādēļ, ka tas nozaudēts, tad viņam jālūdz uz savu rēķinu tiesa, lai izsludina šo aktu par iznīcinātu, tomēr tikai pēc tam, kad parāda summa, pēc parādnieka ieskata, vai nu nodota tiesai glabāt, vai izmaksāta pret nodrošinājumu.

III. Samaksas sekas.

1842. Saistības pienācīgs izpildījums nevien atsvabina parādnieku no jebkādas tālākas atbildības par to, bet līdz ar to izbeidz arī visus šās saistības blakus prasījumus, kas nodibināti ar ķīlu un galvojumu.

1843. Ja kāds samaksā tikai daļu no sava parāda, tad viņa maksājumu vispirms ieskaita vēl nenomaksātos procentos un tikai pēc tam palikušo atlikumu izlieto kapitāla dzēšanai, ja vien kreditors nav bijis ar mieru pieņemt maksājumu tieši tikai uz kapitāla rēķinu un par to kvitējis.

1844. Ja kāds vienam kreditoram ir parādā uz vairākiem dažādiem pamatiem, tad vienīgi no parādnieka atkarājas, kurā parādā viņš grib ieskaitīt savu maksājumu. Bet ja viņš to nav noteicis, tad izvēle piekrīt kreditoram, ar

nosacījumu rīkoties tā, kā viņš būtu rīkojies, ja pats būtu bijis parādnieks. Saskaņā ar to viņam jāieskaita saņemtais maksājums tajā parādā, kurš visvairāk apgrūtina, t.i. procentīgā, vai ar ķīlu vai galvojumu nodrošinātā, vai tādā, kam jau iestājies termiņš (pretēji nosacītiem vai terminētiem parādiem), vai arī galvenā parādā (pretēji galvojuma parādiem). Ja vienam vai otram parādam nav šādu atšķirības īpašību, maksājums ieskaitāms laika ziņā vecākajā parādā, bet starp vienāda vecuma parādiem – visos samērīgi. Bet katrā ziņā maksājums ieskaitāms vispirms procentos, kuriem jau iestājies termiņš.

1845. Ja kreditoram ir tiesība sava parāda samaksai pārdot ķīlas, tad no viņa paša atkarājas, kuru no vairākiem prasījumiem viņš grib dzēst tās pārdodot; bet arī šajā gadījumā ieņemtā summa ieskaitāma vispirms procentos un tikai pēc tam kapitālā, un proti, vispirms vecākajā parādā; bet ja ķīla nodrošina vienā laikā vairākus prasījumus, tad to pārdodot ieņemtā nauda sadalāma uz visiem samērīgi.

OTRĀ APAKŠNODAĻA.

Ieskaits.

I. Vispārīgi noteikumi.

1846. Ar ieskaitu jāsaprot prasījuma dzēšana ar pretprasījumu.

1847. Parādnieks var, pret kreditora gribu, izlietot savu pretprasījumu tikai tad:

- 1) ja abu prasījumu priekšmeti ir vienādas šķiras;
- 2) ja abiem prasījumiem jau iestājies termiņš.

1848. Noteicot savstarpēju prasījumu šķiras vienādību, nav nozīmes to izcelšanās pamatiem.

1849. Ja prasījums un pretprasījums jāsamaksā dažādās vietās, tad tas tāpat nav par šķērsli to ieskaitam, tikai jāatlīdzina kreditoram (bet ne parādniekam, kurš prasa ieskaitu) zaudējumi, kādi viņam var rasties saņemot samaksu citā vietā.

1850. Pret prasību par tādas lietas atdošanu, kuru pretinieks prettiesīgi paņēmis, ieskaits nav pielaižams.

Bez tam ieskaits nav pielaižams:

- 1) pret valsts vai pašvaldību nodokļu un klaušu prasījumiem;
- 2) pret valsts pirkuma maksas prasījumu par pārdotām lietām.

1851. Ieskaitam priekšā liktam prasījumam vajag piederēt pašam parādniekam; trešo personu prasījumi kreditoram nav jāieskaita. Saskaņā ar to nevar ieskaitīt pret saviem paša parādiem ne aizbildnis sava aizbilstamā, ne pilnvarnieks sava pilnvarotāja prasījumus.

No šā noteikuma, bez [1681.](#), [1684.](#) un [1808.pantā](#) norādītiem izņēmumiem, pielaižami vēl sekojošie izņēmumi:

- 1) galvnieks var ieskaitīt galvenā parādnieka prasījumus;
- 2) ja pastāv laulāto mantas kopība, var ieskaitīt viņu prasījumos tos parādus, par kuriem atbild kopīgā manta;
- 3) mantinieks var ieskaitīt savam kreditoram tā parādus mantojuma atstājējam.

P i e z ī m e. Par konkursā pielaižamo ieskaitu [norādīts Civīlprocesa likumos.](#)

II. Ieskaita izlietošanas kārtība un sekas.

1852. Parādnieka pretprasījums nedzēš viņa parādu pats no sevis, bet tikai tad, kad viņš to tieši līcis priekšā šim nolūkam.

1853. Parādniekam ir tiesība prasīt ieskaitu katrā laikā, kaut arī jau pēc tiesas sprieduma, to izpildot vai prasījumu samaksājot, ja tikai viņš pierāda, ka viņa pretprasījuma izpildīšanai vai samaksai nestāv ceļā nekādi šķēršļi.

1854. Ar pienācīgā kārtā priekšā liktu un atzītu ieskaitu prasījums tiek dzēsts, pilnīgi vai pa daļai, tāpat kā ar samaksu, ar visiem blakus prasījumiem ([1842.p.](#)), un proti, no tā laika, no kura tam stāvējis pretim pretprasījums kā ieskaitāms.

1855. Kas nokavē vai pavisam neprasa ieskaitu, tas nezaudē tiesību uz pretprasījumu. Parādnieks, kas maldības dēļ nav prasījis ieskaitu, var atprasīt savu maksājumu, ja viņš neuzskata par labāku patstāvīgi izlietot savu pretprasījumu.

1856. Kam ir vairāki pretprasījumi, tas var likt priekšā ieskaitam vienu vai otru no tiem pēc sava ieskata. Tāpat arī tas, kam jānolīdzina vairāki parādu prasījumi, var izvēlēties, kuru no tiem viņš grib ieskaitīt savos pretprasījumos.

TREŠĀ APAKŠNODAĻA. Prasījuma un parāda sakritums.

1857. Saistību tiesības izbeidzas ar sakritumu, kad kreditors un parādnieks apvienojas vienā personā.

1858. Kad tiesība ar pienākumu sakrīt tikai pa daļai, tad arī pats prasījums izbeidzas tikai samērīgā daļā.

1859. Ja tās tiesību pārgrozības ietekme, kuras dēļ prasījums sakritis ar parādu, atkal izbeidzas, tad arī ar sakritumu dzēstais prasījums atkal atjaunojas.

1860. Ja parādnieka pienākumi pāriet uz kādu no kopkreditoriem ([1670.p.](#)) vai kreditora tiesības uz kādu no kopparādniekiem, tad no tam pārējo kopkreditoru un kopparādnieku tiesiskās attiecības nepārgrozās.

1861. Ja vienā un tajā pašā personā sakrīt dažādas uz vienu un to pašu priekšmetu vērstas prasījumu tiesības, tad tās visas patstāvīgi paliek spēkā, kas notiek arī tad, kad vairāku kopkreditoru manta saplūst vienā. Tāpat arī vairāku kopparādnieku mantai saplūstot vienā, viņu saistības nekādā ziņā nepārgrozās.

CETURTĀ APAKŠNODAĻA.

Atcēlējs līgums.

1862. Katram kreditoram ir tiesība atteikties no sava prasījuma; ja viņš to nedara pēdējās gribas rīkojumā, tad šim nolūkam vajadzīga savstarpēja vienošanās starp viņu un parādnieku, t.i. saistības atcēlējs līgums. Vienpusējs tiesīgās personas paziņojums par atteikšanos no sava prasījuma nesaista.

1863. Atcēlēju līgumu var noslēgt arī ar darījuma dalībnieku klusējot izteiktu gribu. No tam vien, ka parādniekam atdota atpakaļ ķīla, nevar secināt, ka parāds atlaists, ja vien tādu secinājumu neattaisno sevišķi iemesli.

1864. Līgumu, kas noslēgts vienkārši vienojoties, var arī atcelt tāpat vienojoties. Bet ja līguma noslēgšanai bijusi vajadzīga sevišķa forma, tad tāda pati jāievēro arī to atceļot.

1865. Līgums, kas nav vēl izpildīts ne pilnīgi, ne pa daļai, to atceļot tiek iznīcināts, it kā tā nekad nebūtu bijis. Tas pats noteikums ir spēkā pat tad, kad burtiski ņemot tikai vienam vai otram no dalībniekiem vajadzētu atsvabināties no savas saistības.

Ja līgums ir pilnīgi vai pa daļai izpildīts, tad atcēlējs līgums, ciktāl ar to norunāts izpildījumu atdod atpakaļ, nodibina jaunu prasījumu.

1866. Ja uz atceļamā līguma pamata trešās personas ir ieguvušas kādas tiesības, tad, atceļot minēto līgumu, tādas tiesības bez šo personu piekrišanas nevar aizskart.

PIEKTĀ APAKŠNODAĻA.

Pārjaunojums.

1867. Katru saistību tiesību var atcelt, pārvēršot to jaunā, ar dalībnieku sevišķu līgumu, ko sauc par pārjaunojumu.

P i e z ī m e. Par pārjaunojumu bez sevišķa dalībnieku līguma norādīts Kredīta likumos.

1868. Pārjaunojumu var izdarīt vai nu tā, ka arī jaunajā prasījumā abas puses, t.i. tiesīgais un saistītais, paliek tās pašas, kādas bijušas atceltā, pārgrozot tikai prasījuma tiesisko pamatu un būtiskos noteikumus, vai arī tā, ka pārgrozījums attiecas uz lietā piedalīgām personām un ka agrākā kreditora vai agrākā parādnieka vietā iestājas jauns.

1869. Pārjaunojuma sekas ir tās, ka agrākais prasījums ar visām pie tā piederīgām blakus tiesībām (ķīlu, galvojumu, procentiem, līgumsodu) izbeidzas, it kā tas būtu izpildīts, un tā vietā nodibinās jauns prasījums, uz kuru agrākā prasījuma blakus tiesības neattiecas, ja vien nav tieši norunāts pretējais.

1870. Svešu lietu pārzinim atļauts izdarīt pārjaunojumu tikai tad, kad viņš tieši uz to pilnvarots vai kad viņam ir universālpilnvara.

1871. Saistību tiesības var pārjaunot kā pirms to termiņa notecējuma, tā arī jau termiņam iestājoties un pēc termiņa. Ar pārjaunojumu var atcelt arī vairākas šādas tiesības uz reizi.

1872. Var pārjaunot arī nosacītus prasījumus, kā arī pašu pārjaunojumu izdarīt ar nosacījumu vai termiņu.

1873. Ja agrākais prasījums nav bijis spēkā, tad nav spēkā arī tā pārjaunojums; bet ja pārjaunojuma līgums nav spēkā, tad agrākā prasījuma tiesība paliek spēkā. Tas pats jāsaprot arī tajā gadījumā, kad jaunais prasījums sava paša rakstura dēļ neiegūst spēku, kā piemēram, ja tas saistīts ar tādu nosacījumu, kas vēlāk neiestājas.

1874. Pārjaunojums nekad nav pieņemams pats par sevi, un nodoms noslēgt par to līgumu pusēm noteikti jāizsaka, vai vismaz tam jābūt neapšaubāmi redzamam no apstākļiem.

1875. Kad rodas šaubas, līgums nav uzskatāms par pārjaunotu un agrākais prasījums paliek spēkā sekojošos gadījumos:

- 1) ja tikai pārgrozīti vai tuvāk noteikti maksājumu termiņi;
- 2) ja noteikts maksāt procentus no tāda parāda, kas agrāk bijis bezprocentīgs;
- 3) ja pārgrozīts procentu apmērs;

- 4) ja parāds nodrošināts;
- 5) ja samazināta parāda summa;
- 6) ja par jau pastāvošu parādu izdots dokuments.

1876. Ja agrākā parādnieka vietā uz pārjaunojuma pamata jāstājas jaunam ([1868.p.](#)), tad tas notiek:

- 1) vienojoties kreditoram ar jauno parādnieku, bez agrākā piekrišanas, vai
- 2) agrākam parādniekam pārvedot savu parādu uz citu un kreditoram pieņemot pēdējo agrākā vietā.

1877. Abos 1876.pantā norādītos pārjaunojuma veidos agrākais parādnieks atsvabinās no savas saistības un neatbild par to pat arī tad, ja jaunais parādnieks izrādās vai vēlāk kļūst maksātnespējīgs, ja vien kreditors nav šim gadījumam tieši pielīdzis sev regresa tiesību pret agrāko, vai ja jaunā parādnieka maksātnespēja nav iestājusies pirms tā nosacījuma iestāšanās, ar kuru izdarīts pārjaunojums, vai arī ja agrākais parādnieks rīkojies ļaunprātīgi.

1878. Jaunajam parādniekam ([1876.p.](#)) nav tiesības celt pret kreditoru ne tās ierunas, kas viņam bijušas pret agrāko parādnieku, ne tās, kas pēdējam bijušas pret kreditoru.

1879. Ar pārjaunojumu agrākā kreditora vietā iestājas jauns, ja pirmais nodod savu prasījumu otram un parādnieks atzīst to par savu kreditoru.

1880. Kad parādnieks neapmierina jauno kreditoru (1879.p.), pēdējam nav regresa tiesības pret agrāko kreditoru, ja vien tāda tiesība nav bijusi tieši pielīgta; bet tāpat arī pret jauno kreditoru nevar celt tās ierunas, kuras parādnieks varētu celt pret agrāko kreditoru.

SESTĀ APAKŠNODAĻA.

Izlīgums.

1881. Izlīgums ir līgums, ar kuru tā dalībnieki kādu apstrīdamu vai kā citādi apšaubāmu savstarpēju tiesisku attiecību, savstarpēji piekāpdamies, pārvērš par neapstrīdamu un neapšaubāmu.

1882. Vietnieks var noslēgt izlīgumu tikai tad, kad viņš tieši uz to pilnvarots. Universālpilnvara vai ģenerālpilnvara ([2291.p.](#)) šim nolūkam nav pietiekoša.

1883. Tiesiska attiecība, kas izbeigta ar spēkā nākušu tiesas spriedumu, nevar būt par izlīguma priekšmetu; bet izlīgums ir atļauts par sprieduma izpildīšanas veidu.

1884. Izlīguma sekas ir tās, ka izlīdzējs atteicas no savas prasības un tās vietā iegūst no izlīguma izrietošo prasījumu. Ar to tomēr pats par sevi nenodibinās pārjaunojums, ja nav ievēroti vajadzīgie noteikumi ([1867.](#) un turpm.p.).

1885. Izlīgumam ir vienāds spēks ar likumīgā spēkā nākušu tiesas spriedumu, un tādēļ izlīgumu nevar vienpusēji ne apstrīdēt, ne atcelt.

1886. Ja viens no izlīguma dalībniekiem izlīgumu neizpilda, tad otram ir tiesība tikai prasīt tā izpildīšanu; bet izlietot agrāko, ar izlīgumu izbeigto prasījumu viņš vairs nevar.

1887. Ja lietu, kas kādam atdota izpildot izlīgumu, attiesā, tad tas dod tiesību tikai prasīt atbildību, bet nevis atkāpties no izlīguma.

1888. Izlīguma spēks neattiecas uz trešām personām; bet pret blakus saistītiem, ja izlīgums neietver pārjaunojumu, tas ir spēkā tikai tādā mērā, kādā ar to samazinās viņu pienākumi; turpretim šos pienākumus palielināt bez viņu piekrišanas nav pielaižams.

1889. Izlīgumam, kas tikai nodomāts, bet nav vēl noticis, nav nekāda spēka, un cerībā uz tā noslēgšanu izdarītai piekāpībai nav nekāda pierādījuma spēka pret piekāpušos.

1890. Izlīgumu var atcelt savstarpēji vienojoties.

1891. Ja izlīgums noslēgts viltus vai spaidu ietekmē, tad to var apstrīdēt.

Maldības dēļ apstrīdēt izlīgumu var tikai tad, kad par patiesi pastāvošu pieņemtais apstākļi, kurš bijis par izlīguma pamatu, bet nevis par tā tiešo priekšmetu, vēlāk izrādās par nepatiesu.

SEPTĪTĀ APAKŠNODAĻA. **Tiesas spriedums.**

1892. Prasījums, kas kreditoram atraidīts ar spēkā nākušu tiesas vai šķīrējtiesas spriedumu, izbeidzas ar visiem tā blakus prasījumiem.

ASTOTĀ APAKŠNODAĻA.

Noilgums.

I. Vispārīgi noteikumi.

1893. Saistību tiesības izbeidzas, ja tiesīgā persona tās pienācīgi neizlieto likuma noteiktā noilguma termiņā.

1894. Parādnieks, no kura prasa izdot noteiktu svešu lietu, nevar atsaukties uz noilgumu, ja pretējā puse pierāda, ka viņš vai viņa priekšgājējs nav pa visu noilguma laiku valdījuši šo lietu labā ticībā.

1895. Visas saistību tiesības, kuras nav noteikti izņemtas no noilguma ietekmes un kuru izlietošanai nav likumā noteikti īsāki termiņi, izbeidzas, ja tiesīgā persona tās neizlieto desmit gadu laikā.

II. Noilguma iesākums.

1896. Noilgums sāk tecēt ar to dienu, kurā prasījums ir tā nodibināts, ka pret parādnieku, kas nav izpildījis savu pienākumu, nekavējoties var celt prasību, kaut arī tomēr vēl nebūtu ne parādnieks liedzis izpildīt, ne arī kreditors viņam to atgādinājis. Saskaņā ar to noilguma tecējuma iesākumam vajadzīgs: nosacītiem prasījumiem – lai nosacījums jau būtu noskaidrojies, bet terminētiem prasījumiem – lai termiņš jau būtu notecējis.

P i e z ī m e. Gadījumi, kuros noilguma tecējumam nolikts sevišķs iesākuma termiņš, norādīti attiecīgā vietā.

1897. Ja tieši noteikts, ka saistības izpildīšanai jāgaida kreditora uzteikums vai atgādinājums, tad noilguma termiņš sākas nevis no uzteikuma dienas, bet no tā laika, kad kreditoram radusies tiesība uzteikt un kad vispār tāds uzteikums kļuvis iespējams.

1898. Dažos gadījumos noilgumu aprēķinot var atskaitīt zināmu laiku vai nu tā sākuma atlikšanai vai tecējuma apturēšanai, tā tad vispār tā termiņa pagarināšanai. Pie tādiem gadījumiem pieder sekojošie:

1) kad tiesu darbība kara apstākļu dēļ pagaidām pilnīgi pārtraukta; šeit noilguma tecējums apturēts pa visu šā pārtraukuma laiku;

2) aizbildnībā vai aizgādnībā esošu personu prasījumi; tiem noilguma tecējums apturēts pa visu to laiku, kamēr turpinās aizbildnība vai aizgādnība;

3) viena laulātā prasījums par viņam piederošā nekustamā īpašuma atsavināšanu, ko izdarījis otrs laulātais; tam noilgums sāk tecēt tikai no tās dienas, kad izbeidzas laulība;

4) pret mantiniekiem vērstie prasījumi; tiem noilguma tecējums apturēts pa inventāra sastādīšanas laiku ([710.p.](#)).

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 22.12.1992. likumu)

1899. Tās personas nezināšana, kurai ir prasības tiesība, noilgumu nenovērš.

1900. Promesošie galīgi zaudē prasības tiesību, izņemot [1898. pantā](#) norādītos gadījumus, pēc desmit gadu noteicējuma no dienas, kad prasības tiesība radusies.

1901. Periodiskos izpildījumos katram atsevišķam izpildījumam iesākas arī sevišķs noilgums, skaitot ar to dienu, kurā tam iestājas termiņš. Bet ja pati tiesība, ar kuru šie periodiskie izpildījumi nodibināti, ir izbeigusies ar noilgumu, tad vairs nevar prasīt arī atsevišķu izpildījumu, kaut arī vēl nebūtu noteicējis tam noteiktais patstāvīgais noilguma termiņš.

III. Noilguma pārtraukums.

1902. Tiesības izlietošana, ceļot prasību tiesā vai griežoties pie šķīrējtiesas, pārtrauc noilgumu, pie kam jau noteicējais laiks vairs nav ieskaitāms un sāk tecēt jauns noilguma termiņš.

1903. Ja ar prasības celšanu uzsākto lietu prasītājs neturpina, tad noilguma tecējums atkal atjaunojas no tās dienas, kad viņam vajadzējis lietu tālāk virzīt, t.i. no pēdējā viņam noliktā un viņa garām palaistā termiņa. Šā jaunā noilguma termiņš vienmēr ir desmit gadu, kaut arī pirmējais būtu bijis īsāks.

1904. Prasības celšana pārtrauc visas saistību tiesības noilgumu, kaut arī tā būtu papriekš celta tikai par šās tiesības noteiktu daļu.

1905. Atgādinājums parādniekam pārtrauc noilgumu.

1906. Noilgums ir pārtraukts, ja tā tecējuma laikā parādnieks kautkādā kārtā atzīst kreditora prasību.

IV. Tiesības, kas nav pakļautas noilgumam.

1907. Noilgumam nav pakļautas zemes grāmatās ierakstītas saistību tiesības, izņemot no tādām tiesībām izrietošas blakus tiesības, kam iestāties termiņš.

1908. Prasības par robežu pārbaudīšanu nenoilgst.

1909. Valsts civiltiesiski prasījumi noilgst tāpat kā privātie.

V. Noilguma sekas.

1910. Ar noilguma termiņa noteicējumu izbeidzas nevien prasības tiesība, bet arī pati saistību tiesība. Tādēļ noilgušu prasījumu nevar izlietot arī kā ierunu, piemēram, ieskaitam.

1911. Ja parādnieks aiz kautkāda iemesla tomēr izpilda noilgušu prasījumu, tad viņam nav tiesības prasīt no kreditora atpakaļ to, ko viņš tam izpildījis.

VIENPADSMITĀ NODAĻA.

Dāvinājums.

PIRMĀ APAKŠNODAĻA.

Dāvinājumi vispār.

I. Vispārīgi noteikumi.

1912. Dāvinājums ir tiesisks darījums, ar kuru kāds aiz devības piešķir otram bez atlīdzības kādu mantisku vērtību.

1913. Dāvināt var katra rīcības spējīga persona. Dāvanu iegūt var katrs, kam vispār ir spēja iegūt.

1914. Dāvinājums var būt nevien īpašuma vai citu lietu tiesību atdošana apdāvinātam, bet arī prasījumu tiesību bezatlīdzības cesija, apdāvinātā atsvabināšana no pienākumiem pret dāvinātāju vai pret trešām personām, atteikšanās no kādas tiesības apdāvinātam par labu, kā arī viņa lietu bezmaksas pārziņa.

II. Dāvinājuma sekas.

1915. Lai dāvinājums būtu spēkā, tas jāpieņem apdāvināmam vai viņa vietniekam.

Ja tajā brīdī, kad apdāvinātais izsaka piekrišanu dāvinājumu pieņemt, dāvinātājs vairs nav rīcības spējīgs, tad dāvinājums atzīstams par nenotikušu.

Izsakot piekrišanu dāvinājumu pieņemt, apdāvinātais, kā arī viņa mantinieki iegūst tiesību prasīt tiesas ceļā dāvanas nodošanu tiklab no dāvinātāja, kā arī no viņa mantiniekiem.

1916. Dāvinātājam nav ne jāmaksā nokavējuma procenti, ne jāizdod augļi, ko viņš no dāvinātās lietas saņēmis.

1917. Ja dāvina ķermenisku lietu, tad ar tās nodošanu uz ieguvēju pāriet īpašuma tiesība.

Par dāvinātās lietas bojā eju vai pasliktināšanos, kā arī par tās attiesājumu vai trūkumiem dāvinātājs atbild tikai tad, ja viņš noteikti to uzņēmis vai arī pielaidis ļaunprātību vai rupju neuzmanību. Atlīdzība par attiesājumu un par lietas trūkumiem aprobežojas tikai ar tā atdošanu, ko apdāvinātais izdevis lietai no savas paša mantas. Visas uz dāvināto lietu gulošās nastas un apgrūtinājumi jānes apdāvinātam.

1918. Ja dāvinājuma priekšmets ir prasījumi, tad tiesība uz tiem pāriet uz apdāvināto, uz cesijas pamata, no tā laika, kad dāvinājums atzīstams par notikušu.

III. Dāvinājuma atsaukšana.

1919. Dāvinājumu var atsaukt apdāvinātā rupjas nepateicības dēļ.

Par apdāvinātā nepateicību jāatzīst dāvinātāja rupji apvainojumi vārdos vai darbos, viņam tīši nodarīts svarīgs mantisks zaudējums un viņa dzīvības apdraudējums, kā arī viņa atstāšana bezpalīdzības stāvoklī, ja bijis iespējams viņam palīdzēt.

1920. Tiesība atsaukt dāvinājumu nepateicības dēļ nepāriet uz dāvinātāja mantiniekiem, kā arī nav vēršama pret nepateicīgā apdāvinātā mantiniekiem, un dāvinātājs var celt tikai personisku prasību pret apdāvināto, lai tas atdod pašu lietu līdz ar tās piederumiem un augļiem, bet arī tikai tad, kad dāvana joprojām atrodas apdāvinātā mantā vai arī kad viņš vismaz vēl no tās ir iedzīvojis.

Ja starplaikā, bet vēl pirms prasības celšanas, apdāvinātais apgrūtina dāvanu ar kādām lietu tiesībām, tad dāvinātājam, kas dāvinājumu atsauc, jāatzīst tās par spēkā esošām.

1921. Iepriekšēja atteikšanās no tiesības atsaukt dāvinājumu nepateicības dēļ nav spēkā, bet ja par to jau celta prasība, no tās var atteikties.

1922. Ja dāvinājums izdarīts tādā apmērā, ka dāvinātāja neatraidāmiem mantiniekiem neatliek pat viņu neatņemamās daļas ([422. un turpm.p.](#)), tad viņi var prasīt no apdāvinātā, lai izdod viņiem šīs daļas.

Aprēķinot neatņemamo daļu, jāņem par pamatu dāvinātāja mantas stāvoklis dāvināšanas laikā. Bet ja šī manta vēlāk pavairojusies, tad jāievēro tiklab šis pavairojums, kā arī tas, kas neatraidāmam mantiniekam novēlēts rīkojumā nāves gadījumam.

1923. Ja bezbērnu dāvinātājam vēlāk piedzimst bērni, tad viņš var atsaukt savu dāvinājumu tiktāl, cik tas vajadzīgs vēlāk dzimušo bērnu neatņemamām daļām.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar [12.12.2002.](#) likumu, kas stājas spēkā no 01.01.2003.)

1924. Laulātais dāvinātājs var atsaukt pēc saderināšanās vai laulības laikā izdarītu dāvinājumu:

- 1) ja apdāvinātais laulātais mirst, neatstājot lejupējos;
- 2) ja laulības iziršanu ar savām darbībām veicinājis tikai apdāvinātais;
- 3) ja laulība atzīta par neesošu un dāvinot dāvinātājs atvainojami maldījies par laulības esamību.

Tiesību atsaukt dāvinājumu var izlietot tikai pats dāvinātājs viena gada laikā, skaitot 1.punktā norādītā gadījumā no apdāvinātā nāves dienas, bet 2. un 3.punktā norādītos gadījumos – no tās dienas, kad nācis spēkā spriedums, ar kuru laulība šķirta vai atzīta par neesošu. Nosacījumi, kas aprobežo dāvinātāja tiesību atsaukt dāvinājumu, nav spēkā.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar [12.12.2002.](#) likumu, kas stājas spēkā no 01.01.2003.)

OTRĀ APAKŠNODAĻA. **Sevišķie dāvinājuma veidi.**

I. Visas mantas dāvinājums.

1925. Par dāvinājuma priekšmetu var būt arī visa dāvinātāja manta.

1926. Tāds dāvinājums (1925.p.) var aptvert tikai dāvinātāja tagadējo mantu, bet ne nākamo. Nākamās mantas, vai arī kopā tagadējās un nākamās mantas dāvinājums, uz tāda pamata, ka tagadējo mantu nenodod tūliņ, atzīstams par mantojuma līgumu.

1927. Manta atzīstama par dāvinātu tikai tiktāl, ciktāl no tās atvilkti dāvinātāja parādi. Tajā gadījumā, kad dāvinātājs nespēj samaksāt parādus, kuri viņam bijuši dāvināšanas laikā, nevien viņa kreditori var prasīt sev apmierinājumu no viņa dāvanas, bet arī viņš pats var prasīt no apdāvinātā, lai no viņa dāvinātās mantas dod atpakaļ šo parādu samaksai vajadzīgo daļu. Noruna starp dāvinātāju un apdāvināto par to, ka pēdējais neatbild par pirmā parādiem, ir spēkā pret kreditoriem tikai tad, ja viņi tai piekrituši.

II. Dāvinājums ar uzlikumu.

1928. Katram dāvinājumam var pievienot sevišķu uzlikumu, ar kuru vai nu tuvāk norādīts, kādā kārtā vai kādam mērķim apdāvinātam jāizlieto saņemtā dāvana, vai arī aprobežots tiesības ilgums tādā kārtā, ka apdāvinātam uzlikts pienākums atdot vēlāk visu priekšmetu vai daļu no tā kādam citam.

Dāvinātājs var arī uzlikt apdāvinātam kādu pretpienākumu.

1929. Ar uzlikuma pievienojumu dāvinājums nepārvēršas par nosacītu, un apdāvinātais, neraugoties uz to, var prasīt tūlītēju izpildīšanu. Bet kā dāvinātājs, tā arī trešā persona, kurai par labu uzlikums domāts, var prasīt nodrošinājumu tā izpildīšanai.

Ja uzlikums pievienots par labu trešai personai, tad tā var celt izpildījuma prasību tikai pēc dāvinātāja nāves.

1930. [1919.-1924.panta](#) noteikumi par dāvinājuma atsaukšanu piemērojami arī dāvinājumiem ar uzlikumu.

1931. Dāvinātājs var celt prasību par uzlikuma izpildīšanu, bet ja tas nav izpildīts aiz apdāvinātā vainas, tad arī prasīt, lai viņš atdod to, ko saņēmis.

1932. Ja uzlikuma izpildīšana ir neiespējama aiz dabiskiem šķēršļiem vai nav pielaižama aiz likumiskiem vai tikumiskiem iemesliem, tad uzlikums atkrīt, bet pats dāvinājums paliek spēkā.

III. Dāvinājums atlīdzības nozīmē.

1933. Ar dāvinājumiem atlīdzības nozīmē jāsaprot tādi, kas piešķirti kā atlīdzība par izdarītiem pakalpojumiem.

Šāda dāvinājuma atsaukšana nepateicības dēļ nav pielaižama.

DIVPADSMITĀ NODAĻA. Prasījumi no atdošanas līgumiem.

PIRMĀ APAKŠNODAĻA.

Aizdevuma līgums.

I. Vispārīgi noteikumi.

1934. Ar aizdevuma līgumu jāsaprot zināma daudzuma atvietojamu lietu nodošana īpašumā, ar pienākumu atdot saņemto tādā pašā daudzumā un tādās pašas šķiras un labuma lietās.

1935. Līgums, ar ko viena puse apsola aizdevumu dot, bet otra to pieņemt, ir spēkā tikai no tā laika, kad līdzēji vienojas savā starpā par aizdodamā daudzuma apmēru. Ja absolūtājs pēc tam atteicas izpildīt, tad viņam jāatlīdzina otrai pusei visi zaudējumi.

1936. Aizdevējam jābūt vai nu aizdodamo lietu īpašniekam, vai jārīkojas to īpašnieka uzdevumā vai ar viņa piekrišanu.

1937. Ja kādas personas vietnieks dod aizdevumu viņas vārdā, tad tiesība to atprasīt pieder katrā ziņā atvietojamam, vienalga, vai aizdotas viņam pašam vai viņa vietniekam piederošas atvietojamās lietas.

1938. Ja aizdevums dots citas personas vārdā, bez viņas ziņas un piekrišanas, tad, vēlāk šai personai tādu aizdevumu apstiprinot, viņa iegūst arī prasījuma tiesību. Bet ja viņa aizdevumu neapstiprina, tad par kreditoru uzskatāms tas, kas aizdevumu devis.

1939. Aizņēmējam jābūt rīcības spējīgam; tādēļ aizņēmums, ko noslēgusi aizbildnībā vai aizgādnībā esoša persona, bez aizbildņa vai aizgādņa piekrišanas, nav spēkā. Aizdevējs tomēr var prasīt atpakaļ visu to, kas patiesi izlietots aizņēmējam par labu.

1940. Līdzējiem vajadzīgs nodoms noslēgt aizdevuma līgumu. Ja bijis tāds nodoms, ka jāatmaksā tikai daļa no aizdotās summas, tad par aizdotu atzīstama tikai šī daļa, bet pārējais šaubu gadījumā uzskatāms par dāvinātu.

1941. Aizdevums var būt spēkā arī nenododot pašas lietas, ja līdzēji vienojas, lai aizņēmējs atstāj pie sevis kā aizdevumu citas atvietojamās lietas, ko viņš savkārt ir parādā aizdevējam uz kāda cita pamata.

1942. Ja kāds nodod otram kādu neatvietojamu lietu, lai tas to pārdotu un pēc tam atstātu pie sevis ieņemto summu kā aizdevumu, tad saņēmējs uzņemas risku par lietu no tās dienas, kad tā viņam nodota; bet aizdevums rodas tikai no tā laika, kad saņēmējs dabūjis pārdodot ieņemto summu.

II. Aizdevuma atmaksa.

1943. Aizņēmējam jāatdod tāda pati summa vai tāds pats daudzums, kādu viņš saņēmis.

1944. Ja aizdotās atvietojamās lietas, izņemot naudu, jāatdod naudā, tad pie tam jārēķina nevis tās tirgus cenas, kas pastāv aizdevuma atdošanas laikā, bet tās, kas bijušas nodošanas laikā. Ja aizdod vērtspapīrus, tad to vērtība noteicama pēc tā kursa, kāds pastāvējis aizdevuma nodošanas laikā.

1945. Ja aizdevums jāatdod pēc uzteikuma, tad termiņš aprēķināms no tās dienas, kad uzteikums paziņots parādniekam; bet kad uzteikuma termiņš nav noteikts, tad tas pieņemams sešus mēnešus garš.

1946. Procenti par aizdevumiem dodami tikai tad, ja tie bijuši tieši norunāti vai ja parādnieks pielaidis nokavējumu.

Ja par procentu termiņu nekas nav noteikts, tad tie dodami ikgadus, aizdevuma nodošanas dienā, par notecējušo gadu, bet aizdevumiem uz īsāku termiņu nekā gadu – reizē ar kapitāla atmaksu.

Ja kreditors saņēmis procentus par zināmu laiku uz priekšu, tad viņam ir gan tiesība pirms šā laika notecējuma kapitālu uzteikt, tomēr pašu aizdevuma atdošanu viņš pirms tā nevar prasīt.

OTRĀ APAKŠNODAĻA. Patapinājuma līgums.

I. Vispārīgi noteikumi.

1947. Patapinājums (lietošanas aizdevums) ir līgums, ar kuru kādam nodod lietu bez atlīdzības, bet noteiktai lietošanai, ar nosacījumu atdot to pašu lietu.

1948. Par patapinājuma priekšmetu var būt kā kustamas, tā arī nekustamas lietas.

Par patapinājuma priekšmetu var būt arī svešas, bet tikai ne patapinājuma ņēmēja paša lietas.

1949. Līdzdalība lietas lietošanā, nenododot to lietotājam, uzskatāma nevis par patapinājumu, bet par dāvinājumu.

1950. Ar patapinājumu lietas īpašnieks nezaudē īpašuma tiesību uz lietu un paliek tās valdītājs; patapinājuma ņēmējs ir tikai tās turētājs.

1951. Ja kāds patapina lietu, neaprobežojot tās lietošanas veidu un laiku, tad viņš var atprasīt lietu ikkatrā laikā.

II. Tiesiskās attiecības no patapinājuma līguma.

1. Patapinājumaņēmēja pienākumi.

1952. Patapinājumaņēmējs var lietot patapināto lietu tikai saskaņā ar norunu, bet ja tādas norunas nav, tad tikai tā, kā tas visvairāk atbilst tās raksturam un apstākļiem. Nodot lietu citam lietot viņš nedrīkst.

1953. Patapinājumaņēmējam pēc iespējas jā rūpējas par patapinātās lietas uzturēšanu un uzglabāšanu, un tādēļ viņš atbild par katru tādu tās bojājumu, kuru viņš būtu spējis novērst.

1954. Ja patapinājumaņēmējs briesmu gadījumā savējo glābj, bet patapinātai lietai, kuru arī būtu varējis izglābt, ļauj iet bojā, tad viņš par to atbild patapinātājam.

1955. Ja patapinājumaņēmējs patapinātās lietas lietošanā, uzturēšanā un uzglabāšanā ievērojis likumisko rūpību, tad viņš neatbild ne par trešās personas vainu, kuru viņam nav bijis iespējams novērst, ne par nejaušu zaudējumu vai lietas bojā eju.

1956. Ja patapinātā lieta bojāta vai gājusi bojā neatļautas lietošanas vai tās atdošanas nokavējuma dēļ, tad patapinājumaņēmējs atbild par to, pat ja nebūtu iemesla viņu par to vainot, un tādēļ šādā gadījumā viņš atbild arī par risku. Tas pats piemērojams arī tad, kad patapinājumaņēmējs noteikti uzņēmis atbildēt par visiem zaudējumiem.

1957. Ja patapinājuma līgums noslēgts abām pusēm par labu, tad patapinājumaņēmējs atbild tikai samērā ar to rūpību, kādu viņš mēdz ievērot savās paša lietās; bet ja darījuma mērķis ir vienīgi patapinātāja labums, tad patapinājumaņēmējs atbild tikai par ļaunu nolūku un rupju neuzmanību.

1958. Ja viena un tā pati lieta patapināta vairākām personām kopīgi, tad viņas atbild par to solidāri.

1959. Patapinājumaņēmēja mantinieki atbild par patapināto lietu, ja tā nāk viņu rokās, tāpat kā mantojuma atstājējs, bet pretējā gadījumā tikai tad, ja mantojuma atstājējam bijis ļauns nolūks.

1960. Patapinājuma ņēmējam pēc lietošanas jāatdod patapinātā lieta pēc iespējas labā stāvoklī.

Patapinājuma ņēmējam jāatdod patapinātājam nevien pati lieta, bet arī visi līdz ar to patapinātie piederumi, kā arī tās augļi un visa cita no tās iegūtā peļņa.

1961. Nedrīkst lietu aizturēt vai izvairīties to atdot, atsaucoties uz kādu pretpasījumu, ja vien tas neizriet no patapinājuma paša.

1962. Ja patapinājuma ņēmējs pieteic uz patapināto lietu īpašuma tiesību, ko viņš ieguvis jau pēc līguma noslēgšanas un nevis no patapinātāja, bet no kādas trešās personas, tad viņam, neraugoties uz to, jāatdod lieta patapinātājam, un pirms tam pēdējam nav jāatbild īpašuma prasībā. Vēl mazāk patapinājuma ņēmējam tiesības neatdot lietu patapinātājam tāpēc, ka īpašuma tiesību uz lietu pieteic kāda trešā persona.

2. Patapinātāja pienākumi.

1963. Patapinātājam nav tiesības ne kavēt lietas lietošanu saskaņā ar līgumu, ne prasīt, lai to atdod pirms lietošanas beigām vai pirms norunātā termiņa notecējuma, ja vien patapinājuma ņēmējs neizlieto savu tiesību nelietīgi.

1964. Ja neparedzēta apstākļa dēļ patapinātājam rodas nepieciešama vajadzība pēc lietas, tad patapinājuma ņēmējam nav tiesības to aizturēt, ja vien viņam to priekšlaicīgi atdodot neceļas sevišķi zaudējumi.

1965. Patapinātājam jāatlīdzina patapinājuma ņēmējam izdevumi, ko viņš taisījis patapinātai lietai, ciktāl tie bijuši nepieciešami vai taisīti ar patapinātāja noteiktu piekrišanu.

Par izdevumiem lietas lietošanai patapinājuma ņēmējs nevar prasīt nekādu atlīdzību.

1966. Patapinātājs atbild patapinājuma ņēmējam par visiem zaudējumiem, ko viņš tam nodarījis ar savu ļaunprātīgu darbību, kā apzināti slēpjot lietas nederību, lietu priekšlaicīgi atprasot, vai kā citādi; bet par neuzmanību vien viņam nav jāatbild.

1967. Patapinātāju var piespiest izpildīt savus pienākumus nevien ceļot prasību, bet arī aizturot lietu.

TREŠĀ APAKŠNODAĻA.

Glabājuma līgums.

I. Vispārīgi noteikumi.

1968. Ar glabājuma līgumu glabātājs uzņemas uzglabāt kustamu lietu, ko viņam nodevis glabājuma devējs.

1969. Atlīdzība glabātājam uzskatāma par klusējot pielīgtu, ja pēc apstākļiem bezmaksas glabāšana nav bijusi sagaidāma.

1970. Glabājuma līgums uzskatāms par noslēgtu, tiklīdz glabājuma devējs iedevis glabājuma priekšmetu glabātājam. Tomēr arī iepriekšēja vienošanās, kurā kāds apsola ņemt lietu glabājumā, saista, un tādēļ, ja glabātājs nedibināti atteicas, no viņa var prasīt atlīdzību par visiem ar to nodarītiem zaudējumiem.

1971. Glabātājs ir tikai lietas turētājs, bet ne tās valdītājs.

II. Tiesiskās attiecības no glabājuma līguma.

1. Glabātāja pienākumi.

1972. Glabātājam rūpīgi jāglabā viņam uzticēta lieta un jāatbild par katru savu neuzmanību.

Ja glabātājs uzņemas lietu glabāt bez atlīdzības, tad viņš atbild tikai par ļaunprātību vai rupju neuzmanību.

1973. Glabātājam nav tiesības lietot glabājamo lietu, ja vien tāda tiesība nav viņam noteikti vai klusējot piešķirta.

1974. Glabātājs atbild arī par nejaušības risku:

- 1) ja viņš to tieši uzņēmis;
- 2) ja viņš, pretēji līgumam, lieto glabājamo lietu vai to atsavina;
- 3) ja viņš nokavē tās atdošanu;
- 4) ja līgums noslēgts uz [1978.pantā](#) norādītā pamata.

1975. Lietas glabātājam jāatdod lieta nebojāta, tiklīdz to pieprasa, kaut tas arī būtu pirms iepriekš noteiktā termiņa.

1976. Lietu atdodot nav nozīmes, vai glabājuma devējs, kas to atprasa (1975.p.), ir tās īpašnieks, vai ne, un vai viņa rīcība nav kaut kā probežota ar kādas trešās personas tiesībām.

1977. Īpašnieka vai citu tādu personu protests, kurām ir tiesība uz lietu, nevar būt par iemeslu atteikties lietu atdot, ja vien tiesa nav to apķīlājusi.

1978. Jādod atpakaļ tās pašas lietas, kas saņemtas glabāt. Bet ja atvietošanas lietas kādam uzticētas tieši ar to nosacījumu, ka jāatdod tikai tāds pats daudzums vai tāda pati summa, vai ja arī bez tāda nosacījuma atvietošanas lietas ir noskaitītas, nomērītas vai nosvērtas un nodotas glabātājam neizslēgtā un neaizzīmogatā veidā, tad visos šajos gadījumos viņam glabājums jāatdod tikai tādā pašā daudzumā un tādā pašā labumā.

1979. Glabātājam līdz ar glabājumā saņemto lietu jāatdod arī tās piederumi, kā arī pieaugumi un augļi, cik viņam to vēl ir vai cik to zaudēts aiz viņa rupjas vainas.

Ja glabātājs viņam glabājumā nodoto naudu izlieto sev par labu vai nokavē tās atdošanu, tad viņam jāmaksā par to glabājuma devējam procenti.

1980. Glabājumā nodotās lietas jāatdod tur, kur tās atrodas. Ja glabājuma devējs prasa, lai tās atdod citā vietā, tad to nogādāšanas izdevumi jānes viņam. Bet ja glabātājs ļaunprātīgi pārved lietas uz citu vietu, kamēr to devējs vēlas tās saņemt agrākā vietā, tad tās jānogādā turp uz glabātāja rēķinu.

1981. Glabātāja pienākumi attiecībā uz viņam glabājumā nodoto lietu pāriet arī uz viņa mantiniekiem.

1982. Mantojuma atstājēja atbildība, ja viņš uzņēmis lietu glabāt bez atlīdzības, pāriet uz mantiniekiem, kad tā izriet no ļaunprātības, bet ne no kādas citas viņa vainas.

1983. Ja mantinieks aiz atvainojamas apstākļu nezināšanas pārdod lietu, kas bijusi uzticēta mantojuma atstājējam glabājumā, tad viņam tikai jāatdod tas, ko viņš par lietu dabūjis, vai jāatdod tiesība uz to, ko viņam nākas dabūt. Bet ja viņš šo lietu pērk atpakaļ vai ja tā kā citādi no jauna nāk viņa rokās, tad viņam tā jāatdod glabājuma devējam un, ja viņš liedzas to darīt, jāatlīdzina tam visi zaudējumi.

2. Glabājuma devēja pienākumi.

1984. Glabājuma devējam jāņem glabājumā nodotā lieta atpakaļ, kad notecējis norunātais termiņš, bet ja tas nav bijis noteikts, tad tūlīt pēc glabātāja pieprasījuma. Glabātājs var prasīt, lai viņu atsvabina no pienākuma lietu glabāt arī pirms noteiktā termiņa, ja viņš nonāk tādā stāvoklī, ka lietas glabāšana pie viņa būtu nedroša vai varētu nākt viņam pašam par ļaunu. Bet ja glabājuma devējs atteicas lietu ņemt atpakaļ, glabātājam ir tiesība nodot to tiesai glabāt uz glabājuma devēja rēķinu.

1985. Glabājuma devējam jādod glabātājam norunātā atlīdzība pēc glabājuma izbeigšanās. Šī atlīdzība jādod arī tad, ja glabājuma devējs paņem glabājumā nodoto lietu atpakaļ pirms norunātā laika notecējuma. Bet ja viņš šim laikam notekot lietu vēl nav paņēmis atpakaļ, tad viņam par lietas turpmāko glabājumu jādod atlīdzība agrāk norunātā apmērā.

1986. Glabājuma devējam jāatlīdzina glabātājam viņa izdevumi lietas glabāšanai, ciktāl tie bijuši nepieciešami vai izdarīti ar glabājuma devēja piekrišanu.

1987. Glabājuma devējam jāatlīdzina glabātājam zaudējumi, kas tam radušies glabājuma dēļ, tiklab tie, kurus tas cietis bez savas vainas un nav varējis novērst, kā arī tie, kuri tam cēlušies aiz glabājuma devēja paša neuzmanības.

1988. Ja glabājumā nodotā lieta aiz glabātāja ļaunprātības pazudusi vai bojāta un viņš par to atlīdzina glabājuma devējam, tad pēdējam jāatdod glabātājam visas prasības, ko viņš varētu vērst pret cietā zaudējuma tiešo vaininieku.

3. Vairāku kopīgu glabājuma devēju un glabātāju savstarpējās attiecības.

1989. Ja vairākas personas kopīgi nodod lietu glabājumā, vai ja glabājuma devējs atstāj vairākus mantiniekus, tad attiecībā uz dalāmiem priekšmetiem katrs līdzdalībnieks var savu daļu atprasīt atsevišķi, ja nav norunāts citādi.

Tam, kas tādā gadījumā dabūjis savu daļu, nav jāatlīdzina pārējiem zaudējumi, kuri vēlāk nejauši vai aiz glabātāja vainas varētu rasties viņiem piederošās daļās.

Ja glabājumā nodoto lietu nav iespējams atdot pa daļām, tad katram līdzdalībniekam ir tiesība atprasīt to visumā, bet tikai nodrošinot glabātāju pret pārējo prasībām; bez tāda nodrošinājuma katrs līdzdalībnieks var tikai prasīt savā un citu vārdā, lai lietu nodod tiesai glabāt.

1990. Vairāki kopīgi glabātāji atbild solidāri, tomēr tā, ka ja viens atdod visu, tad pārējie ar to ir atsvabināti no savas saistības. Bet ja tikai viens no tiem pielaidis ļaunprātību, tad pārējie par to neatbild.

1991. Ja pēc glabātāja nāves paliek vairāki mantinieki, tad tie atbild mantojuma atstājēja vietā tikai samērīgi ar savu daļu; bet par savu pašu vainu viņi atbild tā, it kā lieta būtu uzticēta glabājumā viņiem kopīgi.

III. Glabājuma pārvēršanās aizdevuma līgumā.

1992. Ja glabājuma priekšmets ir atvietošanas lietas un glabātājam vēlāk dod tiesību tās izlietot pēc sava ieskata, tad glabājuma līgums no tā laika, kad tāda tiesība dota, pārvēršas par aizdevumu.

Kad jau nododot glabājumā atvietošanas lietas norunāts, ka glabātājam atļauts tās lietot, ja viņš vēlāk to vēlētos, tad glabājuma līgums pārvēršas par aizdevumu tikai no tā laika, kad lietas patiesi sāk lietot.

1993. No tā laika, kad glabājums pārvērties par aizdevumu (1992.p.), parādnieks atbild arī par nejaušības risku.

1994. Pārvēršot naudas glabājumu par aizdevumu, var pielīgt arī procentus. Kad tie nav pielīgti, tad naudas glabātājam un vēlākam parādniekam jāmaksā tikai nokavējuma procenti, ja viņš nokavējumu pielaidis.

CETURTĀ APAKŠNODAĻA. **Viesnīcnieka glabājums.**

1995. Viesnīcnieki, kas pēc savas nodarbošanās uzņem pie sevis ceļotājus, atbild tiem par to ienesto lietu atdošanu.

1996. Tāds viesnīcnieka pienākums rodas pats no sevis, arī bez sevišķas norunas, ar to, ka viesnīcā ar viņa ziņu ienes ceļotāja lietas; sīkāk šo lietu apzīmējums un uzdevums tās uzraudzīt pie tam nav vajadzīgs.

1997. Ir vienalga, vai viesnīcnieks pats vai viņa tam nolūkam izraudzīti kalpotāji uzņem ceļotāju ar tā lietām, vai arī pēdējais pats tās ienes viesnīcā.

1998. Viesnīcnieks atbild par ceļotāju ienestām lietām, ja vien viņš nepierāda, ka zaudējums ir noticis aiz pašu ceļotāju vai to viesu vai pavadītāju vainas, vai arī no nepārvaramas varas, vai aiz pašu lietu īpašībām. Tāpat viesnīcnieks atbild arī par tām lietām, ko ceļotāji nodevuši viņam vai viņa kalpotājiem pirms ierašanās viesnīcā.

Tomēr attiecībā uz ceļotāju ienesto naudu, vērtspapīriem un dārglietām, ja nav norunāts citādi, minētā atbildība aprobežojas ar tūkstots latiem, izņemot gadījumus, kad viesnīcnieks pats pieņēmis ceļotāju naudu, vērtspapīrus un dārglietas savā glabājumā vai kad par šo lietu bojā eju vainojams pats viesnīcnieks vai viņa kalpotāji.

Viesnīcā izliktais sludinājums, ka viesnīcnieks atsakās no atbildības, nav spēkā.

1999. Par lietām, ko viesis ar viesnīcnieka ziņu atstāj viesnīcā aizbraukdams, līdz tam laikam, kamēr viņš atgriezīsies, viesnīcnieks atbild kā jebkurš cits glabātājs.

2000. Kas uzņem pie sevis ceļotāju par naudu, nebūdam pēc savas nodarbošanās viesnīcnieks, kā arī viesnīcnieks, kas ierāda kādam pie sevis dzīvokli ne kā tāds, bet kā namsaimnieks, izīrējot vai kā citādi, atbild saviem iedzīvotājiem tikai pēc vispārējiem īres līguma noteikumiem.

2001. Tāda pati atbildība kā viesnīcniekiem ir arī kuģu saimniekiem, kas uzņem savos kuģos pasažierus ar viņu lietām, kā arī iebraucamo vietu turētājiem, kas atvēl novietot tajās svešus zirgus un citus kustoņus; bet uz restorāciju un kafejnīcu turētājiem, kuriem nav dzīvojamu telpu ceļotājiem, šī atbildība neattiecas.

TRĪSPADSMITĀ NODAĻA.
Prasījumi no atsavinājuma līgumiem.

PIRMĀ APAKŠNODAĻA.
Pirkuma līgums.

I. Vispārīgi noteikumi.

1. Līguma jēdziens un līdzēju personiskā spēja

2002. Pirkums ir līgums, ar ko viena puse apsola otrai par norunātas naudas summas samaksu atdot zināmu lietu vai tiesību.

2003. Pārdot var katrs, kam ir tiesība pārdodamo priekšmetu brīvi atsavināt; bet pirkt var katrs, kam likums neaizliedz to iegūt.

2004. Pirkuma līgums uzskatāms par noslēgtu, kad abas puses vienojušās par pirkuma priekšmetu un maksu.

P i e z ī m e. Par tirdzniecības un rūpniecības uzņēmumu pāreju pastāv sevišķi noteikumi.

2. Pirkuma līguma priekšmets.

2005. Par pirkuma līguma priekšmetu var būt visas lietas, ko atļauts un iespējams atsavināt, saprotot ar to nevien ķermeniskas lietas, bet arī lietu un saistību tiesības.

2006. Ja abām pusēm vai kaut arī vienīgi pircējam bijis zināms, ka pārdoto lietu nav bijis atļauts atsavināt, tad līgums nav spēkā. Bet ja tas bijis zināms tikai pārdevējam, tad līgums paliek spēkā un pārdevējam jāatlīdzina pircējam zaudējumi. Beidzot, ja tas nav bijis zināms nevienai pusei, tad līgums nav spēkā.

2007. Pirkuma līguma priekšmetam vajag patiesi pastāvēt ([2009.p.](#)) un būt tik sīki noteiktam, lai par to nevarētu rasties nekādas pamatotas šaubas; pretējā gadījumā pirkums uzskatāms par nenoslēgtu.

2008. Kad pirkuma priekšmets, jau līgumu noslēdzot, pa daļai gājis bojā, abām pusēm par to nezino, tad pircējs var no līguma atteikties, ja no priekšmeta gājusi bojā vairāk kā puse vai tieši tā daļa, kuru pircējs galvenā kārtā gribējis iegūt. Bet ja no lietas palikusi puse vai vairāk, tad pircējam līgums jāizpilda, tikai samērīgi samazinot pirkuma maksu. Šaubu gadījumā lieta izšķirama pēc tiesas ieskata.

2009. Izņēmums no [2007.panta](#) noteikuma ir tā saucamais cerības pirkums, kura priekšmets vēl nav zināms un kuru var noslēgt divējādi:

- 1) tādā kārtā, ka pircējs paliek saistīts, kaut arī pirkuma priekšmets pavisam nerastos vai nenāktu pārdevēja mantā;
- 2) tādā kārtā, ka pirkuma priekšmeta pastāvēšana ir nepieciešams nosacījums pirkuma spēkā esamībai.

2010. Ja pārdodot svešu lietu bez tās īpašnieka ziņas un piekrišanas, abas puses to zinājušas, tad līgums nav spēkā. Ja turpretim pircējs nav zinājis, ka pārdevējam nav bijis tiesības lietu atsavināt, tad viņš var prasīt no tā zaudējumu atlīdzību. Beidzot, ja to zinājis tikai pircējs, tad pārdevējam pret viņu nav nekādu pienākumu.

Izņēmums no šā noteikuma ir [1065.pantā](#) paredzētie gadījumi, kuros svešas lietas pārdošana ir spēkā un tās īpašnieks var vērsties tikai pret pārdevēju.

2011. Līgums par svešas lietas pirkumu, kas noslēgts tam gadījumam, ja tā pārietu pārdevēja īpašumā, iegūst spēku un par to var celt prasību tikai no tā laika, kad minētais priekšnoteikums iestāties.

3. Pirkuma maksa.

2012. Pirkuma maksa jānoteic naudā.

Ja pirkuma maksa noteikta nevis naudā, bet citās lietās, tad līgums nav pirkums, bet maiņa.

2013. Ja vien pirkuma maksa sākumā noteikta naudā, tad līdzēju vēlāka vienošanās to nomaksāt citās lietās līguma būtību negroza.

Līguma būtība negrozās arī no tam, ka pircējs uzņemas, bez pirkuma maksas, izpildīt vēl ko citu.

2014. Kad pirkuma maksai izlieto nevis pircēja paša, bet svešu naudu, tas negroza tās nozīmi, un pirktā lieta pāriet pircēja, bet nevis viņa kreditora mantā.

2015. Nav vajadzīgs, lai pirkuma maksa taisni atbilstu pirkuma priekšmeta vērtībai, un līgums paliek spēkā, kaut arī priekšmets būtu pārdots zem tā īstas vērtības (draudzības pirkums) vai virs tās. Bet ja pirkuma maksa nolikta tikai izskata pēc, tad līgums nav vis pirkums, bet ir dāvinājums.

2016. Ja pirkuma dokumentā uzdota augstāka vai zemāka summa nekā norunāts, tad tamdēļ līgums nezaudē spēku, un mutiski norunātā maksa paliek spēkā.

2017. Pirkuma maksai jābūt noteiktai un tā nedrīkst atkarāties no vienas puses iegribas. Bet ja pārdevējs piegādā pircējam lietas vai preces, ko tas pasūtījis, nenoteicot cenu, tad darījums ir spēkā, un pieņemams, ka abas puses vienojušās par tirgus cenu (2018.p.).

2018. Ja pirkums noticis par tirgus cenu, tad pieņemams, ka bijusi domāta vidējā cena līguma slēgšanas vietā un laikā. Bet ja tajā vietā tirgus cenu nav, tad ņemamas par pamatu tuvākās tirdzniecības vietas tirgus cenas. Kur pastāv cenu rādītāji, tur cena noteicama pēc tiem.

2019. Pirkuma maksas noteikšanu var uzticēt arī norādītai trešai personai vai, ja tāda nav norādīta, vispār bezpartejiska lietpratēja taisnīgam ieskatam.

Trešās personas lēmums abas puses katrā ziņā saista, pieņemot, ka viņa nav noteikusi netaisnu cenu.

2020. Kad pirkuma maksa nolikta atkarībā no kāda nākoša notikuma vai no trešās personas izteikuma, tad pirkums atzīstams par nosacītu, un tamdēļ tas atkrīt, ja paredzētais notikums neiestājas vai paliek bez iznākuma, vai ja trešā persona nespēj vai negrib maksu noteikt.

II. Tiesiskās attiecības no pirkuma līguma.

1. Vispārīgi noteikumi.

2021. No pirkuma līguma izceļas abām pusēm savstarpējas prasījumu tiesības kā uz līguma izpildīšanu, tā arī uz zaudējumu atlīdzību.

2022. Abām pusēm savstarpēji cieši jāievēro savi pienākumi; sevišķi pārdevējam līdz pārdotās lietas nodošanai tā jāglabā ar lielāko rūpību un jāatbild šajā ziņā arī par katras neuzmanības sekām. Bet ja pircējs vilcinās pirktu lietu saņemt, tad pārdevējs atbild tikai par ļaunprātību un rupju neuzmanību.

2023. Pēc pirkuma noslēgšanas, kaut arī pirktā lieta vēl nebūtu nodota, visu risku par nejaušu gadījumu, ja sakarā ar to lieta iet bojā vai bojājas, nes pircējs.

2024. Iepriekšējā (2023.) panta noteikums neattiecas uz sekojošiem gadījumiem:

1) kad pirkuma priekšmets nav individuāli noteikts un tikai to nododot dabū noteiktību, tad līdz nodošanai risku nes pārdevējs;

2) kad atvietošanas vai citādas lietas pārdotas ar skaitu, mēru vai svaru, tad risks pāriet uz pircēju tikai pēc tam, kad tās noskaitītas, nomērītas vai nosvērtas;

3) kad pirkums noslēgts ar atliekošu nosacījumu, tad risks par lietas bojā eju pāriet uz pircēju tikai šim nosacījumam iestājoties, bet risku par bojājumu viņš nes no tā laika, kad pirkums noslēgts, kaut arī nosacījuma iznākums vēl nebūtu zināms;

4) kad lietas bojā eju vai bojājumu var pārdevējam pieskaitīt par vainu, kā arī kad viņš nokavējis nodošanu, tad risks jānes viņam;

5) kad lieta pirktā ar nosacījumu papriekš to pārbaudīt vai apskatīt, tad līdz pircēja paziņojumam, ka viņš ar mieru to pieņemt, visu risku nes pārdevējs;

6) kad pārdevējs noteikti uzņēmis risku, nenosakot termiņu, tad risks pāriet uz pircēju tikai no lietas nodošanas laika.

2025. Visos tajos gadījumos, kuros risku nes pircējs, viņam par labu nāk arī visi labumi no pirktais lietas, kā tās pieaugumi, cenas paaugstinājumi un uz pirkuma noslēgšanas laiku vēl neievāktie augļi.

2026. Civīliem augļiem ([585.p. 2.d.](#)), kas pienākas nevis zināmos termiņos, bet ikgadus bez pārtraukuma, piemērojami [958.panta](#) noteikumi, un uz šā pamata tie sadalāmi starp pārdevēju un pircēju samērā ar to laiku, pa kuru katrs no tiem nesis risku.

2. Pārdevēja pienākumi.

2027. Pārdotā lieta īstā laikā un īstā vietā jānodod pircējam ar visiem tās piederumiem, kā arī ar visu to, kas var nodrošināt tiesību uz šo lietu.

2028. Pārdodot lauku zemes vienību vai kādu tirdzniecisku, rūpniecisku vai kādu citu uzņēmumu "kā tie stāv", uzskatāms par pārdotu viss tas, kas, atrodoties tajos pirkuma noslēgšanas laikā un noderot saimniecībai vai uzņēmumam par labu un ērtību, bijis pārdevējam vajadzīgs, atradies viņa lietošanā vai krājumā un bijis viņa īpašums.

2029. Pārdodot zemes gabalu, pārdevējam jānorāda pircējam robežas, ja tās jau nav redzamas no šā zemes gabala apraksta vai plāna.

2030. Ja pirktā lietu nemaz nenodod vai nenodod attiecīgā kārtā, tad pircējs var prasīt atlīdzību par visiem zaudējumiem, it sevišķi ja nodošana kļuvusi neiespējama aiz pārdevēja vainas. Pārdevējam patvaļīgi atteicoties lietu nodot, pret viņu var lietot tiesas piespiedu līdzekļus.

2031. Ja viena un tā pati kustama lieta pārdota atsevišķi diviem pircējiem, tad priekšroka ir tam no viņiem, kuram tā nodota, bet ja vēl neviens no viņiem šo lietu nevalda, tad tam, kurš pirmais noslēdzis pirkuma līgumu.

Pārdodot nekustamu īpašumu, priekšroka ir tam pircējam, kura līgums ierakstīts zemes grāmatās.

Atstumtam pircējam pārdevējs atlīdzina nodarītos zaudējumus.

2032. Pārdevējam tiklab pati lieta, kā arī visi tās piederumi jānodod tajā veidā, kādā tie bijuši apsolīti vai domājami.

3. Pircēja pienākumi.

2033. Pircējam vispirms jāsamaksā pirkuma maksa, kas, ja pirkums nav noslēgts uz kreditu vai ja samaksai nav norunāti sevišķi termiņi, jāizdara tūlīt, lietu nododot, tā tad tajā pašā laikā un tajā pašā vietā. Pirms samaksas saņemšanas pārdevējam lieta nav jānodod.

2034. Pircējs pirms samaksas neiegūst uz pirktu lietu īpašuma tiesību, ja vien pārdevējs nav viņam pagarinājis samaksas termiņu. Šis termiņa pagarinājums jāsaprot pats par sevi, ja pārdevējs nodod lietu pircējam bez jebkāda piebilda.

2035. Pircējam no tā laika, kad viņš sācis pirktu lietu valdīt un lietot, jāmaksā pārdevējam par pirkuma maksu procenti.

2036. Kad pārdotai lietai draud attiesājums, pircējam ir tiesība aizturēt pirkuma maksu, ja pārdevējs nevar vai negrib viņu pret attiesājumu pietiekoši nodrošināt.

2037. Ja pircējs vilcinās samaksāt, tad pārdevējs var lūgt, lai lietu pārdod izolē uz pircēja rēķinu.

2038. Pircējam jāatlīdzina pārdevējam lietai pēc līguma noslēgšanas taisītie izdevumi, kā nepieciešamie, tā arī derīgie, ja pēdējie taisīti labā ticībā, kā arī ja ir ticams, ka arī pats pircējs būtu tos taisījis.

III. Pirkuma līguma atcelšana.

1. Vispārīgi noteikumi.

2039. Vienpusēja atkāpšanās no pirkuma līguma nav pieļaujama pat arī tad, ja otra puse neizpilda savu saistību.

2040. Izņēmuma veidā pirkuma līgumu var atcelt vienai pusei prasot:

1) kad viena puse bijusi piedabūta noslēgt līgumu vai nu ar otras ļaunprātību, vai ar viltu, vai ar spaidiem;

2) pirktās lietas trūkumu dēļ;

3) pamatojoties uz blakus nolīgumiem, ar kuriem paturēta atkāpšanās tiesība;

4) pārmērīgā zaudējuma dēļ, ko cieš viena vai otra puse;

5) 1663.pantā norādītos apstākļos arī nokavējuma dēļ.

2041. Abām pusēm vienojoties var atcelt katru pirkuma līgumu, kā pirms, tā arī pēc tā izpildīšanas, izņemot tikai gadījumus, kad ar to aizskartu trešo personu iegūtās tiesības. Atceļot jau izpildītu līgumu, katrai pusei jāatdod otrai tas, ko tā izpildījusi, vai par to jāatlīdzina.

2. Pirkuma līguma atcelšana pārmērīga zaudējuma dēļ.

2042. Pārmērīga zaudējuma gadījumā, tas ir, kad pirkuma maksa nesasniedz pat ne pusi no lietas parastās vērtības, pārdevējs var prasīt, lai līgumu atceļ. Bet pircējs var atcelšanu novērst, piemaksājot pie pirmējās pirkuma maksas tādu summu, kas kopā ar to līdzinātos lietas īstai vērtībai. Tāpat arī pircējam savkārt ir tiesība prasīt, lai atceļ līgumu, kad viņa samaksātā pirkuma maksa vairāk kā divkārt pārsniedz lietas īsto vērtību; bet pārdevējs var atcelšanu novērst, pazeminot minēto maksu līdz pārdotā priekšmeta parastai vērtībai.

2043. Tiesība prasīt pirkuma līguma atcelšanu pārmērīga zaudējuma dēļ attiecas tikai uz tiem gadījumiem, kad pierāda, ka zaudējuma nodarītāja puse rīkojusies ļaunprātīgi. Izņēmums no šā noteikuma paredzēts [2056.pantā](#).

2044. Zaudējuma cietējai pusei pienākošās atlīdzības apmēru noteic, kad tas vajadzīgs, tiesa, kura pie tam ņem par pamatu lietas vērtību līguma noslēgšanas laikā.

2045. Ja līgumu atceļ, pircējam jāatdod nevien pati lieta, bet arī tās augļi, ko viņš ievācis no pirkuma izpildīšanas laika, bet pārdevējam savkārt jāatmaksā pirkuma maksa ar procentiem un jāatlīdzina nepieciešamie un derīgie izdevumi, ciktāl tie ir attaisnojami.

2046. Tiesība prasīt līguma atcelšanu pārmērīga zaudējuma dēļ atkrīt, ja prasība nav celta viena gada laikā no līguma noslēgšanas.

IV. Pirkuma blakus līgumi.

1. Atkāpšanās tiesība pirkuma cenas nesamaksas dēļ.

2047. Pārdevējs var pielīgt sev tiesību atkāpties no pirkuma līguma, ja pircējs laikā nesamaksā pirkuma cenu.

2048. Šādā līgumā ietilpstošs nosacījums uzskatāms par atceļošu, izņemot tos gadījumus, kad tieši noteikts vai no apstākļiem redzams, ka tam jābūt tikai atliekošam.

2049. Ja samaksai nolikts zinams termiņš, tad, palaižot to garām, pircēja tiesība pati no sevis izbeidzas; bet ja termiņš nav nolikts, tad vajadzīgs pārdevēja iepriekšējs atgādinājums. Tikai pārdevējs pats nedrīkst kavēt pirkuma maksas samaksu laikā.

2050. Ja pircējs nokavē samaksu, pārdevējs var izlietot vai neizlietot savu tiesību; bet viņam jāpaziņo par to tūlīt pēc nokavējuma iestāšanās, un ja jau reizi viņš prasījis, lai līgumu atceļ, tad viņš vairs nevar prasīt, lai to izpilda.

2051. Ja pēc termiņa notecējuma pārdevējs prasa vai saņem samaksu, tad pieņemams, ka viņš ar to klusējot atteicies no savas pielīgtās tiesības.

2052. Kad līgumu atceļ, lieta atdodama pārdevējam līdz ar tās pieaugumiem un ienākumiem, un bez tam pircējs zaudē rokas naudu, ja viņš to devis, un viņam jāatlīdzina aiz viņa vainas cēlušies zaudējumi.

2053. Ja pircējs daļu no pirkuma maksas jau nomaksājis, tad viņš 2052.pantā norādītā gadījumā var prasīt, lai atdod nomaksāto, bet bez procentiem.

2. Atpakaļpirkums un atpakaļpārdevums.

2054. Ar atpakaļpirkuma līgumu pircējs uzņemas savu pirktu lietu pārdot atpakaļ pārdevējam pēc viņa pieprasījuma.

2055. Ja atpakaļpirkuma tiesība aprobežota ar zināmu termiņu, tad tam notekot viņa izbeidzas. Pretējā gadījumā šī tiesība nekad nenoilst.

2056. Ja atpakaļpirkuma nosacījumi un sevišķi cena līgumā nav apzīmēti, un par to vēlāk nenotiek labprātīga vienošanās, tad pirkuma cenu nosaka tiesa saskaņā ar to vērtību, kāda lietai ir atpakaļpirkuma laikā. Bet ja cena noteikta pašā līgumā, tad tā paliek spēkā, neatkarīgi no tam, vai lietas vērtība pieaugusi vai mazinājusies, un apstrīdēt šādu pirkumu var tikai tad, ja no tā rastos pārmērīgs zaudējums.

2057. Ja pircējs lietu atsavinājis trešai personai, tad tas, kam pieder atpakaļpirkuma tiesība, var prasīt no pircēja tikai zaudējumu atlīdzību; bet pret trešo personu, kas ieguvusi pašu lietu vai kādu lietu tiesību uz to, viņš var vērst savu atpakaļpirkuma prasību tikai tad, kad šī persona, lietu iegūstot, zinājusi šo attiecību, vai kad atpakaļpirkuma tiesības priekšmets ir nekustams īpašums un šī tiesība ierakstīta zemes grāmatās.

2058. Ja atpakaļpirkuma tiesība pieder kopīgi vairākām personām, tad viņas var to izlietot tikai visas kopīgi vienojoties.

2059. Līgumam, ar ko pircējs patur sev tiesību prasīt, lai pārdevējs pērk no viņa atpakaļ, piemērojami [2055.-2058.panta](#) noteikumi.

3. Pirmpirkuma tiesība.

2060. Ar pirmpirkuma tiesību pārdevējs pielīgst sev priekšrocību pirkt lietu, ja pircējs to pārdotu tālāk.

Pirmpirkuma tiesība nav izlietojama, kad pircējs lietu atsavina nevis pārdodot, bet citādi.

2061. Ja pircējs grib pārdot tālāk lietu, kas pirktā ar pirmpirkuma pielīgumu, tad viņam tā tūlīn pēc jaunā līguma noslēgšanas jāpiedāvā pirmpirkuma tiesīgajam, bet pēdējam par to, vai viņš grib šo tiesību izlietot vai ne, jāpaziņo – par kustamām lietām – nekavējoties, bet par nekustamām – divu mēnešu laikā.

Ja pirmpirkuma tiesīgais nedod atbildi noliktā laikā, tad viņa pirmpirkuma tiesība izbeidzas.

2062. Ja pirmpirkuma tiesīgais vēlas savu tiesību izlietot, tad viņam, ja nav citādi norunāts, jāizpilda tie paši nosacījumi, ko piedāvā jaunais pircējs.

2063. Ja lieta pārdota tālāk, nepaziņojot pirmpirkuma tiesīgajam, tad viņš var prasīt no tam ciesto zaudējumu atlīdzību tikai no sava pircēja; bet pret jauno ieguvēju un vispār pret ikvienu trešo personu viņš var vērst savas prasības tikai tad, kad šī persona rīkojusies ļaunā ticībā, vai kad pirmpirkuma tiesības priekšmets ir nekustams īpašums un šī tiesība ierakstīta zemes grāmatās.

4. Pirkums ar pārbaudi vai apskati.

2064. Ja kāds pērk lietu ar iepriekšējas pārbaudes vai apskates tiesību, tad pirkums, ja puses nav savā starpā norunājušas citādi, atkarājas no atliekoša nosacījuma, ka pircējs atzīst lietu sev par noderīgu.

2065. Šāds līgums (2064.p.) pārdevēju saista no tā noslēgšanas brīža; bet pircējs savkārt var vai nu atstāt to spēkā, vai no tā atkāpties, pie kam pēdējā gadījumā viņam nav jāpaziņo atkāpšanās iemesls.

2066. Ja pircēja atsauksmei līgumā nolikts termiņš un viņš to palaiž garām, bet pārdoto lietu vai precī viņš vēl nav saņēmis, tad jāpieņem, ka viņš no pirkuma atteicies. Tādas pašas sekas iestājas, kad nav noteikts šis termiņš un nav arī noteikts, ka atsauksmi var dot katrā laikā, un pircējs to nedod divu mēnešu laikā.

2067. Ja ar pārbaudes vai apskates tiesību pārdotā prece jau nodota pircējam, tad viņa klusēšana līdz termiņa noteicējumam uzskatāma par viņa piekrišanu.

2068. Ja pircējs, lietu saņēmis, samaksā par to nolīgto maksu, visu vai kādu daļu, bez jebkāda piebilduma, tad jāatzīst, ka viņš ar to klusējot izteicis savu piekrišanu.

5. Nomaksas pirkums.

2069. Pārdevējs var paturēt sev īpašuma tiesību uz pārdoto lietu vai nu tā, ka šī tiesība viņam paliek līdz tam laikam, kamēr nav galīgi samaksāta pirkuma maksa, vai arī tā, ka īpašuma tiesība pāriet atpakaļ uz viņu, ja pircējs nesamaksā. Ja rodas šaubas par līdžēju nodomu, tad pieņemams par nolīgtu, ka īpašuma tiesība paliek pārdevējam, kamēr nav galīgi samaksāta pirkuma maksa.

2070. Ja nolīgta tiesība maksāt pirkuma cenu pa daļām un pircējs palaiž divus maksājumu termiņus, pie kam pārdevējs nevēlas aprobežoties ar nokavēto maksājumu piedzīšanu, vai ja pircējs atsavina pirktu mantu, vai to nozaudē, vai tā sabojā, ka tās vērtība vairs nesedz nenokārtotos maksājumus, tad pārdevējs var prasīt līguma atcelšanu un pārdotās mantas atdošanu līdz ar atlīdzību par lietošanu starplaikā no mantas nodošanas pircējam līdz atdošanai pārdevējam un par pēdējam nodarītiem zaudējumiem. Summā, kas pārdevējam uz šā pamata pienākas no pircēja, ieskaitāmi visi pircēja izdarītie maksājumi, un ja tie pārsniedz šo summu, tad atlikums atmaksājams pircējam. Šiem noteikumiem pretēji nolīgumi nav spēkā.

2071. Ja pircējs netirgojas ar mantu, kas iegūta ar [2069.](#) vai [2070.pantā](#) minēto nosacījumu, viņš nevar pirms samaksas šo mantu atsavināt vai ieķīlāt; pretējā gadījumā viņš atbild pēc Sodu likuma un atsavinājums vai ieķīlājums nav spēkā, ja ieguvējs vai ķīlas ņēmējs ir zinājis vai viņam vajadzējis zināt, ka manta iegūta ar [2069.](#) vai [2070.pantā](#) minēto nosacījumu.

6. Citi blakus līgumi.

2072. Līdžēji bez tam var noslēgt visādus citādus blakus līgumus, ar ko tie pārgroza likuma noteikumus, piemēram, par risku vai par atlīdzības lielumu, vai arī nodrošina savas tiesības.

V. Pārdošana izsolē.

2073. Pārdošana izsolē ir priekšlikums tam, kas par atklāti pārdodamo lietu sola dot visaugstāko cenu, noslēgt par to pirkuma līgumu.

P i e z ī m e. Izsoles var sarīkot, bez pirkuma līgumiem, arī nomas, īres, darba un piegādes līgumiem.

2074. Pārdošana izsolē ir no pārdodamās lietas īpašnieka viedokļa vai nu labprātīga, vai piespiesta. Pirmo drīkst izdarīt, pēc pārdevēja paša ieskata, kā tiesas ceļā ([2076.p.](#)), tā arī privātā kārtībā, bet otro katrā ziņā tikai tiesas ceļā.

2075. Pārdodot labprātīgā izsolē, vienalga, vai to izdara tiesas ceļā vai privātā kārtībā, līdzēju savstarpējās tiesības un pienākumus noteic pēc viņu starpā norunātiem noteikumiem un pie tam galvenā kārtā pēc tiem, ko licis priekšā pārdevējs.

2076. Kustamas vai nekustamas mantas pārdošana piespiestā izsolē, tāpat arī nekustama īpašuma pārdošana labprātīgā izsolē tiesas ceļā izdarāma pēc [Civīlprocesa likumu noteikumiem](#).

2077. Izsolītāji, kā arī personas, kas pēc sava amata ir klāt pie pārdošanas izsolē, nevar būt pircēji, ne sev, ne citu uzdevumā.

2078. Piespiestā izsolē pārdodamās lietas īpašnieka kreditori var piedalīties solīšanā, bet īpašnieks pats nevar solīt ne personīgi, ne caur pilnvarnieku.

2079. Izsolē pārdodamiem priekšmetiem piemērojami [2005.panta](#) vispārējie noteikumi.

2080. Ja nedalāma kustama lieta, kas atrodas kopīpašumā, nolikta pārdošanai izsolē kāda kopīpašnieka kreditoru apmierināšanai, tad pārējiem ir tikai tiesība vai nu apmierināt kreditorus, atpērkot viņu prasījumus, vai iegūt kustamo lietu izsolē līdzīgi ar citiem. Viss ieņēmums sadalāms samērā ar kopīpašnieku daļām, un tā no šīm daļām, kas piekrīt parādniekam, izlietojama viņa kreditoru apmierināšanai un izdevumu segšanai.

2081. Kustamas mantas pārdošana izsolē privātā kārtībā uzskatāma par notikušu arī tad, kad izsolē neviens nav pārsolījis.

2082. Katrs solītājs vai pārsolītājs ir saistīts ar savu solījumu, kamēr kāds viņu nepārsola. Kādam pārsolot, agrākās cenas solītājs atsvabinās no savas saistības.

2083. Ja no solītājiem, viņus uz to uzaicinot, neviens vairs tālāk nepārsola, tad lietu piešķir piesitot tam, kas nosolījis pēdējo cenu; piesitumu viņam var liegt tikai tad, ja izsoles nosacījumos bijis par to sevišķs piebildums. Ja tāda nav, izsolītājam nav tiesības pāriet no vairāksolītāja uz iepriekšējo solītāju. Bet ja vairākas personas reizē sola vienādu cenu un neviens nepārsola, tad izsolītājs var izvēlēties no šīm personām kuru grib.

2084. Ja pēc izsoles nosacījumiem izsolītājs paturējis sev tiesību lemt par augstākās nosolītās cenas pieņemšanu, tad piesitums notiek tikai pēc tam, kad viņš paziņojis savu lēmumu vai nu viņa paša noteiktā termiņā, vai, ja viņš to

nav noteicis, pēc vairāksolītāja lūguma tiesas noteiktā termiņā. Līdz tam laikam šis solītājs ir saistīts ar savu solījumu.

2085. Piesitums atvieto izsolītāja paziņojumu par to, ka viņš pieņēmis vairāksolījumu, un šis piesitums noslēdz pārdevumu pat arī tajos gadījumos, kad pēc vispārējās procesa kārtības bez tam vēl vajadzīgs lietu piespriest vairāksolītājam ar sevišķu tiesas lēmumu.

2086. Pārdevumam izsolē pēc savām sekām ir tāds pats spēks kā parastam pārdevumam; no piesituma brīža risks pāriet uz vairāksolītāju, bet no tā paša brīža viņš, arī pirms lietas nodošanas, dabū no tās visus augļus un labumus.

2087. Pēc piesituma vairāksolītājam jāsamaksā pirkuma maksa vai nu tūlī, vai pēc izsoles nosacījumiem noliktos termiņos, turpat, kur noticis piesitums, ja tam nolūkam nav noteikta cita vieta, un vispār jāizpilda viss, kas nosacījumos noteikts, vai arī par izpildīšanas kārtību sevišķi jāvienojas ar izsolītāju vai citām ieinteresētām personām.

2088. Pēc tam, kad vairāksolītājs izpildījis izsoles nosacījumus, visas uz pārdoto nekustamo īpašumu gulošās ķīlas tiesības, kuras viņš nepārved uz sevi, izbeidzas. Reālnastas pāriet uz pircēju.

2089. Ja labprātīgā izsolē vairāksolītājs vilcinās izpildīt nosacījumus, vai ja viņam nav pārdodamās mantas iegūšanai vajadzīgo personisko īpašību, tad mantu, pēc pārdevēja prasījuma, no jauna noliek izsolē uz minētā vairāksolītāja rēķinu un risku. Līdz tam laikam viņa tiesības un pienākumi paliek spēkā, un kamēr nav pienācis laiks jaunai izsolei, viņš var to novērst, izpildot minētos pienākumus, t.i. samaksājot no viņa pienākošos summu un nokavējuma procentus, kā arī jaunās izsoles izdevumus.

2090. Pirkuma līgumu, kas noslēgts ar piesitumu labprātīgā izsolē, var atcelt aiz tiem pašiem iemesliem kā privātā kārtībā noslēgtu.

OTRĀ APAKŠNODAĻA.

Maiņas līgums.

2091. Maiņas līgums ir divu personu abpusējs apsoliņjums dot vienu priekšmetu pret otru, izņemot naudu.

Par maiņas līguma priekšmetu var būt nevien ķermeniskas lietas, bet arī prasījumi un citādas tiesības.

2092. Līdzēju savstarpējām tiesībām un pienākumiem maiņas līgumā attiecīgi piemērojami pirkuma līguma noteikumi.

2093. Trešo personu tiesības, kas nosacītas ar pirkuma līgumu, kā pirmpirkuma un izpirkuma tiesības, maiņas līgumā nav izlietojamas.

2094. Mainot ķermeniskas lietas, katra puse atbild par to, lai otra puse kļūst par nododamās lietas īpašnieci. Īpašuma tiesība pāriet uz lietas saņēmēju tūlīt pēc tās nodošanas viņam, neatkarīgi no tam, vai viņš savu pretpienākumu ir vai nav izpildījis.

2095. Katrai pusei ir tiesība prasīt no otras, lai tā izpilda savus līgumiskos un likumiskos pienākumus, bet tas no līdzējiem, kurš savu saistību jau izpildījis, var prasīt, kad otra puse vilcinās izpildīt, lai atdod to, kas viņai nodots.

TREŠĀ APAKŠNODAĻA.

Uztura līgums.

I. Vispārīgi noteikumi.

2096. Ar uztura līgumu viena puse nodod otrai naudā vai graudā kādu mantisku vērtību, par ko otrā tai dod uzturu, kamēr uzturaņēmējs dzīvo, ja vien par šā pienākuma ilgumu nav norunāts citādi.

2097. Nolīgt uzturu var tiklab sev, kā arī otram, kurš tādā gadījumā, pievienojoties līgumam ([1521.p.](#)), iegūst tiesību griezties ar savu prasījumu tieši pie uztura devēja.

Ja uzturu nolīgst par labu vairākām personām, tad tas sadalāms viņu starpā līdzīgi; ja viena no tām mirst, tad viņas daļa paliek uztura devējam, ja vien nav norunāts, lai šādā gadījumā mirušās personas daļa piekristu pārdzīvojušām.

2098. Ar uzturu, ja nav norunāts citādi, jāsaprot ēdiens, mitekļis, apģērbs un kopšana, bet ja uztura saņēmējs ir nepilngadīgs, arī audzināšana un skološana obligātoriskās skolās.

Ja par uztura daudzumu nav tiešas norunas, to noteic tiesa, ņemot vērā uztura saņēmēja dzīves apstākļus un to, kādu vērtību ([2096.p.](#)) saņēmis uztura devējs.

II. Tiesiskās attiecības no uztura līguma.

2099. Ja uzturaņēmējs nespēj samaksāt parādus, kuri viņam bijuši līgumu slēdzot, tad viņa kreditori var prasīt sev apmierinājumu no uztura devējam nodotās mantiskās vērtības. Prasības, kas radušās pēc līguma slēgšanas, var vērst uz uzturu, ja citas mantas nepietiek.

2100. Ja uztura devējam nodod nekustamu īpašumu, tad zemes grāmatās ierakstāma uztura saņēmēja labā ķīlas tiesība uztura vērtībā.

Uztura ikreizējā vērtība aprēķināma, kapitālizējot viena gada devumu vērtību ar likumiskiem procentiem ([1765.p.](#)).

2101. Uzturs jānodod, ja nav norunāts citādi, par gada ceturksni uz priekšu, bet ja uzturs dodams arī graudā, tad pusgadu uz priekšu. Saņemtais nav jāatdod, kaut arī uztura ņēmējs nenodzīvotu līdz nākošajam termiņam.

Par noteikto vietu izpildījumam uzskatāma tā, kur nolīgts mitekļis ([2098.p.](#)).

2102. Uztura ņēmēja tiesība uz uzturu nav cedējama.

III. Uztura līguma izbeigšanās.

2103. Līgums izbeidzas pats no sevis ar uztura ņēmēja, bet ne devēja nāvi.

2104. Abas puses var vienpusēji atteikties no līguma aiz iemesliem, kas norādīti [2193.pantā](#).

2105. Ja līgumu atceļ uztura devēja vainas dēļ, tad uztura ņēmējs vai viņa tiesību pēcnieks var prasīt atpakaļ nodoto mantisko vērtību ([2096.p.](#)), pie kam viņam nav jāatdod saņemtā uztura vērtība.

Citos līguma izbeiguma gadījumos uztura devējam jāatdod uztura ņēmējam vai tā tiesību pēcniekam saņemtā mantiskā vērtība; savkārt viņš dabū atpakaļ visu, ko viņš nodevis uztura ņēmējam virs likumisko procentu apmēra.

2106. Uztura līgumu neatceļ:

- 1) aiz tā iemesla, ka ciests pārmērīgs zaudējums;
- 2) tādēļ, ka uztura ņēmējam vēlāk dzimst bērni.

CETURTĀ APAKŠNODAĻA. Piegādes līgums.

2107. Ar piegādes līgumu viena puse (piegādātājs) uzņemas piegādāt otrai (pasūtītājam) noteiktu lietu par zināmu cenu.

2108. Piegādātājam nav tiesības atteikties no uzņemtās saistības, kaut arī piegādi apgrūtinātu vēlāk iestājušies apstākļi.

Pasūtītājs gan var pārgrozījušos apstākļu dēļ atteikties no līguma, bet viņam tādā gadījumā jāatlīdzina piegādātājam visi zaudējumi.

2109. Kad piegādātājs pieprasīto lietu piegādājis, līdzēju tiesiskās attiecības apspriežamas pēc pirkuma līguma noteikumiem.

2110. Ja piegādes līguma priekšmets ir zināma darbība, tad šim līgumam piemērojami uzņēmuma līguma noteikumi.

2111. Uz līgumiem par piegādēm valstij attiecas tiklab augšējie noteikumi ([2108.](#)-2110.p.), kā arī, bez tam, vēl Likumi par valsts darbiem un piegādēm.

ČETRPADSMITĀ NODAĻA.

Nomas un īres līgums.

2112. Noma vai īre ir līgums, ar ko viena puse piešķir vai apsola otrai par zināmu nomas vai īres maksu kādas lietas lietošanu. Līgums, ar kuru piešķir vai apsola augļu nesējas lietas lietošanu augļu ievākšanai no tās, ir noma, bet ikviens cits lietošanas piešķiruma līgums – īre.

P i e z ī m e. Sevišķi noteikumi par izīrējamām telpām atrodas likumā par telpu īri.

PIRMĀ APAKŠNODAĻA.

Nomas un īres līguma noteikumi.

2113. Par īres un nomas līguma priekšmetu var būt kā visas ķermeniskas lietas, ko nav aizliegts atsavināt, tā arī tiesības. Reālservitūtus drīkst iznomāt tikai kopā ar valdošo nekustamo īpašumu.

Lietas, ko nevar lietot citādi kā patērējot, nav izīrējamas.

2114. Ja kāds nomā vai īrē savu paša lietu, domādams, ka tā ir sveša, tad līgums par to nav spēkā. Bet ja kādam citam lieta ir ar viņu kopīpašumā, vai tam uz lietu ir kādas citas tiesības, kuras tam piešķir lietas turēšanu un lietošanu, tad tādas lietas iznomājums vai izīrējums tās īpašniekam ir spēkā.

2115. Lietas iznomātājam vai izīrētājam nav jābūt tās īpašniekam; turpretī iznomāt vai izīrēt var katrs, kam pieder lietošanas tiesība. Arī pats nomnieks vai īrnieks var savu nomāto vai īrēto lietu nodot citam, bet tikai ar lietas iznomātāja vai izīrētāja noteiktu piekrišanu.

2116. Nomnieks vai īrnieks, lietu nododot tālāk trešai personai (2115.p.), nedrīkst rīkoties ar viltu un par ļaunu pirmam iznomātājam vai izīrētājam, kā arī nedrīkst to nodot citādi lietošanai, nekā viņš pats to dabūjis, ne arī nodot uz ilgāku laiku, kā uz viņa paša nomas vai īres laiku.

2117. Iznomājot vai izīrējot lietu tālāk apakšnomniekam vai apakšīrniekam, no pirmā līguma izrietošās attiecības nepāriet pilnā apmērā uz pēdējo un katrs līgums pastāv pilnīgi patstāvīgi. Apakšnomniekam vai apakšīrniekam tomēr ir tiesība maksāt nomas vai īres maksu tieši pirmajam iznomātājam vai izīrētājam tādā apmērā, cik liels ir pirmā nomnieka vai īrnieka parāds.

2118. Ja ir iznomāta visa lauku zemes vienība, tad ar to jāsaprot – ja nav nolīgts citādi – arī visi tās piederumi.

2119. Nomas vai īres maksu var dot kā naudā, tā arī citās atvietojamās lietās.

2120. Nomas vai īres maksai jābūt patiesai atlīdzībai par lietas lietošanu, un tādēļ to nedrīkst nolikt tikai izskata pēc. Darījums, kas noslēgts pretēji šim noteikumam, ar nolūku apiet likumu vai pievilt trešo personu, nav spēkā; bet ja darījuma nolūks ir parādīt labvēlību šķietamam nomniekam vai īrniekam, tad tas atzīstams par dāvinājumu.

2121. Darījums, kuru noslēdzot bijusi sākumā norunāta atbilstoša nomas vai īres maksa, patur nomas vai īres līguma raksturu, kaut arī vēlāk šī maksa būtu pavisam atlaista.

2122. Kā nomas, tā īres maksai jābūt noteiktai, un šajā ziņā jāievēro tie paši noteikumi, kas [2017.](#) un turpmākos pantos paredzēti pirkuma maksai.

2123. Ja par nomas vai īres maksu nav nekas noteikti norunāts, bet ja to pašu priekšmetu jau agrāk nomājusi vai īrējusi tā pati persona, tad pieņemams, ka agrākie noteikumi nav grozīti. Bet ja arī šās mērauklas nav un puses tikai vispārīgi izteikušās, ka par maksu viņas savā starpā vienosies, tad, ja šāda vienošanās nenotiek, maksas apmēru noteic tiesa pēc sava ieskata.

2124. Tiklīdz abas puses vienojas par nomas un īres līguma būtiskām sastāvdaļām, t.i. par priekšmetu un maksu, līgums uzskatāms par noslēgtu.

2125. Savstarpējā vienošanās var notikt arī klusējot, ja cena pieņemama kā pusēm jau zināma.

2126. Ierakstot nomas vai īres līgumu zemes grāmatās, nomnieks vai īrnieks iegūst lietu tiesību, kas ir spēkā arī pret trešām personām.

2127. Līdzēji var pievienot galvenam līgumam arī visādus blakus noteikumus, kuriem piemērojami noteikumi par pirkuma līguma blakus līgumiem ([2047.](#) un turpm.p.).

OTRĀ APAKŠNODAĻA.

Tiesiskās attiecības no nomas un īres līguma.

I. Vispārīgi noteikumi.

2128. Abām pusēm jāpiegriež no līguma izrietošām saistībām visa tā rūpība, kādu pēc taisnības var no viņām prasīt, it sevišķi lietas glabāšanas ziņā. Tādēļ viņas atbild viena otrai par katru zaudējumu, kas noticis viņu ļaunprātības vai neuzmanības dēļ, un tikai nejauši zaudējumi nevienam nav jāatlīdzina.

2129. Par zaudējumu, ko nodarījušas trešās personas, viena puse atbild otrai tikai tad, kad viņa pati, pretēji līgumam, devusi iespēju šo zaudējumu nodarīt, vai kad viņai bijuši līdzekļi to novērst.

II. Iznomātāja vai izīrētāja pienākumi.

2130. Lietas iznomātājam vai izīrētājam jānodod lieta nomniekam vai īrniekam; viņam jānodod iespēja to lietot un nomniekam ievākt no tās augļus.

Nomnieks vai īrnieks ir lietas turētājs, bet nevis tās valdītājs.

2131. Iznomātājs vai izīrētājs nedrīkst ne pats traucēt lietas un tās augļu lietošanu, ne atļaut citiem īrnieku vai nomnieku traucēt vai izstumt; abos gadījumos viņa pienākums ir īrniekam vai nomniekam atlīdzināt zaudējumus.

2132. Ja kāda trešā persona ceļ prasību, kas atrodas pretrunā ar to tiesību, kuru iznomātājs vai izīrētājs uzskatījis par savu, un nomnieku vai īrnieku tamdēļ izstumj, tad pirmajam jāatlīdzina nomniekam vai īrniekam ar to nodarītais zaudējums, pat ja viņš būtu rīkojies labā ticībā. Bet ja pats nomnieks vai īrnieks bijis ļaunā ticībā, tad viņam nav tiesības uz atlīdzību.

2133. Nomnieka vai īrnieka tiesība uz zaudējumu atlīdzību (2132.p.) atkrīt, ja iznomātājs vai izīrētājs dod viņam agrākās lietas vietā tādu pašu un ne mazāk noderīgu lietu, pie kam tomēr jāpieņem, ka lietas iznomātājs vai izīrētājs līgumu noslēdzot bijis labā ticībā.

2134. Izīrētājam vai iznomātājam jānodod lieta īrniekam vai nomniekam ar visiem tās piederumiem un tādā stāvoklī, ka pēdējais var no tās iegūt visu to labumu, kādu viņam bijusi tiesība no tās sagaidīt.

2135. Ja lietai izrādās tādi trūkumi, kuri uzmanīgam iznomātājam vai izīrētājam nevarētu palikt apslēpti, tad viņam pilnīgi jāatlīdzina zaudējumi, kas no tam radušies nomniekam vai īrniekam.

2136. Ja aprobežojums vai kavējums lietas lietošanā notiek tikai nejauši, bez iznomātāja vai izīrētāja vainas, tad viņam gan nav jāatlīdzina otrai pusei zaudējumi, tomēr samērīgi jānolaiž nomas vai īres maksa ([2147.](#) un turpm.p.). Bet ja traucējumi un kavējumi lietas lietošanā pastāv tikai īsu laiku un ir cēlušies izdarot lietai nepieciešamus izlabojumus, viņš ir atsvabināts pat no minētā īres vai nomas maksas nolaiduma.

2137. Ja kāds noliktavā izīrē tikai dažas telpas, bet visu noliktavu atstāj aiz savas atslēgas, tad viņš atbild īrniekam par apsardzību.

2138. Uz iznomāto vai izīrēto lietu gulošās nastas un apgrūtinājumi, ja nav norunāts citādi, jānes iznomātājam vai izīrētājam; tādēļ viņam arī jāatlīdzina izdevumi, ko tam nolūkam būtu taisījis nomnieks vai īrnieks.

2139. Ja nomnieks vai īrnieks uzņēmieš visas kārtējās nastas, tad ar to jāsaprot tikai tās, kas līdz līguma noslēgšanai kārtēji bijušas jānes nomas vai īres priekšmetam vai tā augļiem.

2140. Nepieciešamie un derīgie izdevumi, ko nomnieks vai īrnieks taisījis lietai, iznomātājam vai izīrētājam jāatlīdzina viņam pēc vispārējiem noteikumiem par izdevumu atlīdzību ([866.](#) un turpm.p.).

III. Nomnieka vai īrnieka pienākumi.

2141. Nomniekam un īrniekam jāsamaksā nomas un īres maksa līgumā noteiktos termiņos; novilcinot maksājumus, viņam jāmaksā nokavējuma procenti.

2142. Ja līgumā nav noteikti maksas termiņi, tad nomniekam vai īrniekam jāmaksā nomas vai īres maksa tikai pēc lietošanas laika notecējuma. Bet ja līgums noslēgts uz gadu vai ilgāku laiku, tad minētā maksa samaksājama par katru pusgadu uz priekšu.

2143. Īrējot pilsētu nekustamus īpašumus pa mēnešiem, īres maksa, ja nav citādi norunāts, maksājama par visu mēnesi uz priekšu; bet īrējot uz nenoteiktu īsu laiku, dodama tikai rokas nauda.

2144. Ja nomnieks vai īrnieks patvaļīgi atteicas no nomas vai īres pirms līgumā noteiktā laika, tad no viņa var tūlīt prasīt visas nomas vai īres naudas samaksu. Bet ja nomas vai īres priekšlaicīgai izbeigšanai bijis likumīgs pamats, tad nomas vai īres maksa kaut gan arī tūlīt jāsamaksā, bet tikai par patieso nomas vai īres laiku.

2145. Nomniekam vai īrniekam nav jāmaksā vairāk par norunāto nomas vai īres maksu pat arī tad, ja viņš no nomas vai īres priekšmeta būtu ieguvis necerēti lielu peļņu.

2146. Nomas vai īres maksa jāsamaksā pilnīgi, kaut arī nomnieks vai īrnieks aiz paša vainas nebūtu izlietojis visus nomātā vai īrētā priekšmeta labumus, ja vien iznomātājs vai izīrētājs nav šo priekšmetu no jauna iznomājis vai izīrējis citam; šādā gadījumā nomniekam vai īrniekam jāsedz tikai varbūtējais iztrūkums.

2147. Pienākums maksāt nomas vai īres maksu atkrīt un jau samaksātie maksājumi jādod atpakaļ, – viens un otrs pilnīgi vai daļai – ja nomājamā vai īrējamā lieta palikusi nelietota tāda notikuma dēļ, kuram nav devis iemeslu nomnieks vai īrnieks un kurš noticis bez viņa vainas. Pie tādiem notikumiem pieder sekojošie gadījumi:

- 1) kad lieta nejauši iet bojā;
- 2) kad nomnieks vai īrnieks nepārvaramas varas dēļ zaudē iespēju lietu lietot;
- 3) kad aprobežota lietas svarīgāko daļu lietošana;
- 4) kad, nomājot zemi, nomnieks sakarā ar nepārvaramu varu pilnīgi vai vismaz ievērojamā mērā zaudējis augļus.

2148. Lai [2147.pantā](#) norādīto notikumu dēļ nolaistu nomas vai īres maksu, ir nepieciešams:

- 1) ka zaudējums bijis nenovēršams un nav cēlies no iznomātās lietas dabiskām sliktām īpašībām;
- 2) ka uz vairākiem gadiem noslēgtā nomā viena gada nesaņemto ienākumu nesedz pārējo gadu bagātīgais pārpalikums;
- 3) ka īrnieks vai nomnieks nav noteikti uzņēmis risku.

2149. Ja lietu iznomājuši vai izīrējuši vairāki īpašnieki kopīgi, tad nomas vai īres maksas nolaidums, ko izdarījis kāds no viņiem pretēji līgumam un bez likumiska pamata ([2147.p.](#)), pārējos nesaista.

2150. Nomas un īres priekšmets nomniekam un īrniekam jālieto kārtīgi un saimniecīgi. Ja viņi to ir ievērojuši, tad viņiem nav jāatbild par parasto lietas nolietošanu.

2151. Nomniekam un īrniekam nav tiesības lietot to, kas viņiem nav ar līgumu piešķirts, un vispār viņi drīkst priekšmetu lietot vai izmantot tikai atbilstoši tam mērķim, kāds bijis domāts to viņiem iznomājot vai izīrējot.

2152. Pēc nomas vai īres izbeigšanās nomniekam vai īrniekam jāatdod atpakaļ iznomātā vai izīrētā lieta ar visiem tās piederumiem, cik iespējams labā stāvoklī. Tāds pats pienākums ir arī tam, kas līgumam pastāvēt iegūst lietu par īpašumu no trešās personas. Bet ja viņš bijis šās lietas īpašnieks jau pirms līguma noslēgšanas vai iegūst to par īpašumu līguma pastāvēšanas laikā no iznomātāja vai izīrētāja, tad viņam tā nav jādod atpakaļ.

2153. Ja iznomātā vai izīrētā lieta iet bojā vai bojājas bez nomnieka vai īrnieka vainas, tad viņa atbildība par tās atdošanu (2152.p.) atkrīt, ja vien viņš nav ar sevišķu norunu uzņēmis risku.

2154. Ja kāda lieta vai pie tās piederīga blakus lieta nodota īrniekam vai nomniekam, nosakot tās cenu, tad viņam, īrei vai nomai izbeidzoties, jāatlīdzina par bojā gājušiem priekšmetiem pēc minētās cenas, bet par bojātiem jāpiemaksā tik daudz, par cik to vērtība pamazinājusies.

2155. Ja nomniekam vai īrniekam bijuši lietas labā kādi izdevumi, kuriem ir likumīgs pamats ([2140.p.](#)), viņi var līdz šo izdevumu atlīdzināšanai lietu aizturēt.

2156. Ja nomniekam vai īrniekam ar līgumu uzlikts par pienākumu izdarīt lietai kādus uzlabojumus, tad no viņa var prasīt šā pienākuma izpildīšanu jau pirms nomas vai īres izbeigšanās.

IV. Lauku saimniecību nomnieku sevišķie pienākumi.

2157. Nomniekam jāraugās uz to, lai saimniecības robežas paliktu neaizskartas un lai vispār tās tiesības nekādā ziņā netiktu aprobežotas. Par katru robežu un tiesību aizskārumu viņam nekavējoties jāpaziņo saimniecības iznomātājam.

2158. Nomniekam jāuztur nomātā saimniecība lietošanai derīgā stāvoklī, bet iznomātājam ir tiesība ikgadus pārbaudīt nomnieka pārvaldību.

2159. Ja līgumā noteikta sevišķa saimniecības sistēma, tad nomniekam cieši pie tās jāturas. Bez tam viņam nav tiesības bez iznomātāja piekrišanas uzsākt pirms viņa pastāvējušā saimniecības sistēmā nekādus svarīgus pārgrozījumus, kuri varētu to ietekmēt arī pēc viņa nomas izbeigšanās.

Laukus ar vairākgadīgiem augiem nedrīkst tā izmantot, ka var ciest nākamo gadu raža. Papuves laukus izlietot sējumiem nomnieks var tikai iznomātājam piekristot.

Zemes meliorēšanā nomniekam nav jāpiedalās. Ja zeme drenēta, tad nomniekam jā rūpējas par drenu izteku uzturēšanu kārtībā. Nomniekam kārtīgi jāiztīra visi gar un caur papuves laukiem ejošie grāvji.

2160. Pārdot malku no saimniecības mežiem nomnieks var tikai tad, kad tas viņam tieši atvēlēts ar līgumu. Pretējā gadījumā viņam ir tiesība cirst tajos tikai tos būvju, malkas un lietas kokus, kas nepieciešami kārtējam saimniecības patēriņam.

2161. Salmus, sienu, kā arī visus citus materiālus, kas noder mēslu pavairošanai, tāpat arī mēslus nomnieks nedrīkst no saimniecības izvest, ja vien pats šās saimniecības iznomātājs jau pirms iznomāšanas nav sienu pastāvīgi pārdevis tā pārpalikuma dēļ. Šis aizliegums neattiecas uz to barības, pakaišu un mēslu daudzumu, kādu nomnieks ar iznomātāja ziņu saimniecībā ievēdis. Nomnieks var dot kūts mēslus vasarāju laukiem tikai tad, ja tas sevišķi norunāts.

Nomniekam jāiegādā lopbarības kārtīgai izēdināšanai vajadzīgais lopu skaits.

2162. Ja nomniekam telpas un labierīcības nodotas lietojamā kārtībā, tad viņam tās arī jāuztur tādā pašā kārtībā, izdarot vajadzīgos sīkos labojumus uz savu rēķinu. Ēku jumti nomniekam jāuztur tādā stāvoklī, ka tie nelaiž ūdeni cauri. Jauni jumti jāliek un citi lielāki ēku labojumi jāizdara iznomātājam.

Ēku labošanai vajadzīgos materiālus apgādā iznomātājs; visus materiālus pieved nomnieks, skaitot pa vienam vezumam uz katriem diviem hektāriem nomātās aramzemes; pievedamos koka materiālus nomnieks arī izcērt un apstrādā.

2163. Ja nav norunāts citādi, valsts un pašvaldības kļaušas pilda nomnieks.

2164. Ja nomnieks atdod vairāk sējumu nekā saņēmis iestājoties nomā, un iznomātājs piekritis sējumu platības pavairošanai, tad nomniekam jānodrošina atlīdzība par viņa darbu un sēklu.

Nomniekam, kas atstāj mazāk sējumu nekā saņēmis iestājoties nomā, jāatlīdzina par samazinātiem sējumiem pēc tirgus cenas, samērā ar pēdējo sešu gadu vidējo ievākumu, un bez tam jāsamaksā par iztrūkstošiem salmiem un lopu barību.

Par nolaistiem tūrumiem nomnieks atbild samērā ar pēdējo sešu gadu vidējo ievākumu.

TREŠĀ APAKŠNODAĻA. **Nomas un īres līguma izbeigšanās.**

2165. Nomas vai īres līgums, kas aprobežots ar tikai pārejošu mērķi vai ar noteiktu termiņu, izbeidzas, kad sasniegts mērķis vai notecējis termiņš.

2166. Uz nenoteiktu laiku noslēgts nekustama īpašuma nomas vai īres līgums izbeidzas, ja nav norunāts citādi, tikai pēc iepriekšēja sešu mēnešu uzteikuma, ko katra puse var izdarīt pēc savas gribas. Ja līguma priekšmets ir

lauku saimniecība, tad šim uzteikumam jānotiek sešus mēnešus pirms saimniecības gada beigām. Saimniecības gads iesākas un nobeidzas 23.aprīlī. Īres līgumi uz nenoteiktu laiku, ar mēneša vai nedēļas īres maksu, uzteicami mēnesi vai nedēļu iepriekš.

2167. Ja par nomnieku vai īrnieku kāda trešā persona galvo vai dod ķīlu, tad galvojuma vai ķīlas tiesības spēka attiecināšanai uz pagarināto termiņu vajadzīga šās personas piekrišana.

2168. Nomas un īres līgumi izbeidzas paši no sevis arī pirms termiņa notecējuma:

1) kad iznomātā vai izīrētā lieta iet bojā;

2) kad izbeidzas tiesība, kas iznomātājam vai izīrētājam piederējusi uz līguma priekšmetu, bet ja viņš ir noklusējis par to, ka tiesība rīkoties ar lietu viņam piederējusi tikai uz zināmu laiku, viņš labticīgam nomniekam vai īrniekam atbild par viltu;

3) kad tiesības sakrīt, t.i. kad nomnieks vai īrnieks iegūst iznomāto vai izīrēto lietu par īpašumu.

2169. *(Izslēgts ar [12.12.2002.](#) likumu, kas stājas spēkā no 01.01.2003.)*

2170. Katrs līdzējs var vienpusēji atkāpties no līguma, ja ir radies pārmērīgs zaudējums, pie kam ir spēkā tie paši noteikumi kas pirkuma līgumā.

2171. Iznomātājs vai izīrētājs var bez otras puses piekrišanas prasīt līguma atcelšanu:

1) ja nomas vai īres maksa nav samaksāta līgumiskā termiņā vai, ja tāds nav noteikts, likumiskā termiņā; tomēr šā nokavējuma sekas var novērst, piedāvājot samaksu, iekam celta līguma atcēluma prasība;

2) ja iznomātājam vai izīrētājam rodas neparedzēta nepieciešamība lietu pašam lietot;

3) ja nomnieks vai īrnieks bojā lietu, to nekārtīgi vai līgumam pretēji lietojot;

4) ja nomas vai īres priekšmets prasa neatliekamus un tik lielus izlabojumus, ka nav iespējams atstāt līgumu spēkā, pie kam šajā gadījumā izliekamais nomnieks vai īrnieks nevar prasīt no iznomātāja vai izīrētāja nekādu zaudējumu atlīdzību; bet ja izlabojums nav bijis nepieciešams, tad nomniekam vai īrniekam ir tiesība prasīt, lai viņam atlīdzina visus zaudējumus;

5) ja nomnieks nomāto nekustamo īpašumu bez iznomātāja piekrišanas iznomā tālāk ([2115.p.](#)).

2172. Nomnieks vai īrnieks var bez otras puses piekrišanas prasīt līguma atcelšanu:

- 1) ja iznomātājs vai izīrētājs tik ilgi novilcina lietas nodošanu, ka nomniekam vai īrniekam nav vairs nekādas intereses ņemt to lietošanā;
- 2) ja lietas iznomātājs vai izīrētājs neizdara tajā vajadzīgos izlabojumus, vai ja tajā izrādās tādas vainas un trūkumi, kas pilnīgi vai vismaz ievērojamā mērā kavē tās lietošanu un pie tam nav novēršami;
- 3) ja namā, kurā īrēts dzīvoklis, nepieciešami izdarīt būvdarbus, kuriem turpinoties ievērojama daļa no dzīvokļa kļūst nederīga apdzīvei, vai pat rodas vajadzība pāriet uz kādu laiku citā dzīvoklī;
- 4) ja līguma priekšmetam ir veselībai kaitīgas īpašības.

2173. Visos tajos gadījumos, kad vienai pusei ir tiesība atkāpties no līguma, viņai jāpaziņo par savu nodomu otram, lai dotu vajadzīgo laiku: iznomātājam vai izīrētājam pieņemt, bet nomniekam vai īrniekam atdot vai atbrīvot lietu. Bet nekādā ziņā iznomātājs vai izīrētājs nedrīkst, kaut arī tāda tiesība līgumā būtu pielīgta, nomnieku vai īrnieku izlikt patvarīgi. Šo noteikumu neievērotājam jāatlīdzina visi zaudējumi.

2174. Kad iznomātājs vai izīrētājs nomas vai īres priekšmetu atsavina, ieguvējam jāievēro nomas vai īres līgums tikai tad, ja tas ierakstīts zemes grāmatās ([2126.p.](#)). Ja ieguvējs uzteic līgumu, kas nav ierakstīts zemes grāmatās, tad iznomātājam vai izīrētājam jāatlīdzina nomniekam vai īrniekam visi zaudējumi, kādi viņam nodarīti ar līguma priekšlaicīgu izbeigšanu; ieguvējam tādā gadījumā jādod nomniekam vai īrniekam piemērots laiks īres vai nomas priekšmeta atdošanai.

2175. Ja jaunais ieguvējs vēlas līgumu atstāt spēkā, atsavinājums ([2174.p.](#)) nedod nomniekam vai īrniekam tiesību atteikties no tā.

2176. Ja par iznomātāja vai izīrētāja mantu atklāj konkursu, tad kreditoriem jāatzīst nomas vai īres līgums par spēkā esošu. Bet ja nomas vai īres priekšmets nāk pārdošanā kreditoriem par labu, tad piemērojami [2174.](#) un [2175.panta](#) noteikumi.

2177. Atklājot konkursu par nomnieka vai īrnieka mantu, ne viņa kreditoriem, ne iznomātājam vai izīrētājam līgums nav jāturpina, un viņi savstarpēji nav saistīti ne ar kādu uzteikuma termiņu.

PIECPADSMITĀ NODAĻA.

Prasījumi no darba attiecībām.

PIRMĀ APAKŠNODAĻA.

Darba līgums.

I. Vispārīgi noteikumi.

2178. Ar darba līgumu viena puse uzņemas strādāt otrai darbu par atlīdzību.

2179. Darbs var būt tiklab tāds, kam vajadzīgi galvenā kārtā fiziski spēki, kā arī tāds, kas prasa sevišķu lietpratību, mākslu vai zinātnisku izglītību.

Ja saistības mērķis ir nevis darbs vispār, bet kāds noteikts darba rezultāts, tad līgums par to nav uzskatāms par darba līgumu, bet par uzņēmumu.

P i e z ī m e. Šīs apakšnodaļas noteikumi attiecas uz visiem darba līgumiem, ciktāl Latvijas darba likumu kodeksā un citos likumos, kuros reglamentētas darba attiecības, nav noteikts citādi.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 22.12.1992. likumu)

2180. Atlīdzību par darbu var dot tiklab naudā, kā arī citās lietās, un tāpat arī vienā un otrā veidā kopīgi.

2181. Ja arī par darbu nebūtu norunāta nekāda maksa, tad tomēr darbinieks var to prasīt, kad pēc darba apstākļiem darbu nebūtu iespējams sagaidīt citādi, kā par atlīdzību, bet sevišķi tad, kad šis darbs ir darbinieka amats. Tādā gadījumā atlīdzības apmēru noteic tiesa pēc sava ieskata.

II. Tiesiskās attiecības no darba līguma.

2182. Darbiniekam jābūt gatavam darīt darbu noteiktā laikā un izpildīt to ar visu rūpību, saskaņā ar līgumu. Ja nav citādi norunāts, tad viņu pie tam saista darba devēja norādījumi.

2183. Darbiniekam, kas dabū no darba devēja telpas, kur uzturēties un gulēt, jāpadodas darba devēja nodibinātai mājas kārtībai.

2184. Darbiniekam darbs jādara personīgi, ja nav norunāts vai pēc apstākļiem pieņemams citādi.

2185. Ja darbinieks nedara uzņemto darbu, kā arī ja viņš nav diezgan rūpīgs, viņam jāatlīdzina zaudējumi, ja vien pats darba devējs ar saviem norādījumiem nav bijis vainīgs pie zaudējuma.

P i e z ī m e. Darba devēja atbildība par darbinieka nodarītiem zaudējumiem paredzēta [1639.](#) un [1782.pantā.](#)

2186. Darbam vajadzīgie izdevumi krīt uz darba devēju, ja vien nav norunāts vai vietējās parašas nenosaka citādi.

2187. Darba devējam jāsamaksā darbiniekam par darbu attiecīgā atlīdzība ([2180.p.](#)). Ja darba devējs dod darbiniekam pārtiku un telpas, kur uzturēties un gulēt, šai pārtikai jābūt derīgai un pietiekošai, bet telpām – veselīgām.

2188. Ja atlīdzība nolīgta par mēnesi vai ilgāku laiku, tad tā maksājama katra mēneša beigās; ja atlīdzība nolīgta par nedēļu, tad tā maksājama pēc šā laika sprīža notecējuma, bet citos gadījumos pēc nolīgta darba laika notecējuma.

Laukstrādnieki var prasīt pirms nolīgta darba laika notecējuma pusi izpelnītās atlīdzības.

2189. Ja viena vai otra puse vienpusēji atteicas no līguma, tad darbinieks saņem algu samērā ar viņa nostrādāto laiku vai padarīto darbu un vainīgā puse bez tam maksā otrai atlīdzību, kas līdzinās algai par [2192.panta trešā daļā](#) paredzēto laiku.

Ar atteikšanos nodarītie zaudējumi, kas pārsniedz šā panta pirmā daļā minēto atlīdzību, vainīgai pusei jāatlīdzina cietušam uz vispārēja pamata.

2190. Darba devējs var savus zaudējumus aizturēt no maksājumiem, kas pienākas darbiniekam.

2191. Darba devējam nav jāatlīdzina nejaušs zaudējums, ko darbinieks cietis izpildot darbu.

P i e z ī m e. Darba devēja atbildība darbinieka slimības un nelaimes gadījumos paredzēta noteikumos par slimo kasēm, likumā par apdrošināšanu nelaimes un arodu slimību gadījumos un likumā par lauku iedzīvotāju nodrošināšanu slimību gadījumos.

III. Darba līguma izbeigšanās.

2192. Darba līgums izbeidzas notekot laikam, uz kuru tas noslēgts.

Ja par laiku nekas nav norunāts un tā ilgums neizriet no pašas darba būtības vai mērķa, tad katra puse var līgumu izbeigt ar uzteikumu.

Ja līgumā nav noteikts citādi, to uzteicot jāievēro šādi uzteikuma termiņi:

- 1) viena diena – ja nolīgta stundas vai dienas alga,
- 2) trīs dienas – ja nolīgta nedēļas alga,
- 3) divas nedēļas – ja nolīgta mēneša vai akorda alga,
- 4) viens mēnesis – visos pārējos gadījumos.

2193. Abas puses var vienpusēji atteikties no līguma pirms norunātā laika notecējuma, ja viņām ir svarīgi iemesli.

Par svarīgu iemeslu galvenā kārtā atzīstams katrs tāds apstāklis, kurš aiz tikumības un savstarpējas taisnprātības apsvērumiem neatļauj turpināt līguma attiecības.

Jautājumu par tāda aptākļa esamību izšķir tiesa pēc sava ieskata.

2194. Pārmērīgs zaudējums nedod nevienai pusei tiesību atkāpties no darba līguma.

2195. Darba līgums izbeidzas pats no sevis ar darbinieka, bet ne darba devēja nāvi.

OTRĀ APAKŠNODAĻA. **Graudniecības līgums.**

I. Vispārīgi noteikumi.

2196. Ar graudniecības līgumu viena puse – graudnieks pret atlīdzību uzņemas pastrādāt otrai – saimniekam viņa lauku saimniecībā vispār parastos darbus ar savu zirgu un cilvēku darba spēku un saviem darba rīkiem.

2197. Graudniecības līgumam piemērojami noteikumi par darba līgumu (I apakšnodaļa), ciktāl tie nerunā pretim šās (II) apakšnodaļas noteikumiem.

2198. Līguma būtību negroza noruna, ka saimnieks palīdz ar zirgu vai cilvēku darba spēku vai darba rīkiem.

Kad saimniecībā tur lopu ganu, to algo un uztur graudnieks un saimnieks kopīgi, ja nav norunāts citādi.

2199. Ja līgums slēgts par visu māju un nav norunāts citādi, tad tas neattiecas uz mežiem, augļu dārziem un zivju dīķiem, bet attiecas uz pārējo zemi, kas iepriekšējā gadā izmantota lauksaimniecībā.

2200. Sēklu gādā saimnieks, un tai jābūt tīrai un labi dīgstošai. Tādu pašu sēklu saimnieks saņem atpakaļ no ražas pirms tās dalīšanas (2201.p.).

Ja norunāts atdot saimniekam sēklu naudā, tad graudnieks atmaksā pusi sēklas vērtības pēc izsēšanas laika cenas.

Ja kādu kultūru saimnieks un graudnieks neaudzē kopīgi, bet katrs savā zemes gabalā, tad sēkla jāgādā katram sava.

2201. Graudnieks, ja nav norunāts citādi, dabū kā atlīdzību pusi ražas, kas paliek pāri pēc izsētās sēklas atņemšanas (2200.p.), kā arī pusi lopbarības un pakaišu un tiesību lietot pusi no ganībām. Kopīgā ganībā graudnieks var laist tādu pašu liellopu un sīklopu skaitu, kādu tur saimnieks.

2202. Tiesības, kas paredzētas [1735.pantā](#) iznomātājam un Civīlprocesa likumu 1123.pantā un V pielikuma (pie 1396.p.) 83.panta 4.punktā saimniekam pret nomnieku, pieder saimniekam arī pret graudnieku.

Pret trešo personu prasījumiem graudnieks var izlietot Civīlprocesa likumu 1120.panta 9.punktā un 1122.pantā paredzēto aizsardzību.

2203. Graudniekam nav [876.panta](#) piezīmē paredzētās tiesības.

II. Tiesiskās attiecības no graudniecības līguma.

2204. Graudniekam jāturas pie ievestās lauku kārtības un saimniekošanas paņēmieniem. Graudniekam saistoši saimnieka norādījumi.

Graudniekam jāievēro [2159.panta 2.](#) un 3.daļas, [2161.](#), [2162.panta 2.daļas](#) un [2163.panta](#) noteikumi.

2205. Graudniekam jāpieņem palīgspēki, ja viņš pats nevar laikā un kārtīgi izpildīt darbus, un jāatbild par zaudējumiem, kas radušies darbu nokavējot vai to nekārtīgi izpildot.

2206. Ja saimniecībā pieņemts sējumiem dot mākslīgus mēsļus, tad graudniekam jāsedz puse izdevumu par mākslīgiem mēsļiem.

2207. Saimniekam jānodod graudniekam piemērotas telpas ģimenes, strādnieku, mājas kustoņu un ražojumu novietošanai. Nodotās telpas graudniekam pašam jāuztur lietojamā kārtībā; it sevišķi kārtībā jāuztur kurināmās ietaises un aka.

Graudniekam jālabo sētas un jā rūpējas par tīrību mājas pagalmā.

2208. Graudniekam jāaizved uz tuvāko dzelzceļa staciju vai parasto pārdošanas vietu saimnieka saņemtā ražas daļa vai pārdodamie kustoņi. Bet graudnieks var šādā gadījumā prasīt, lai viņam dod katram braucienam vismaz vidēja vien zirga vevuma svaru, ja vien vedums tādu iedalījumu atļauj.

2209. Ražas nokulšanas izdevumos, ja nav norunāts citādi, saimniekam jāpiedalās maksājot pusi par kuļamās mašīnas lietošanu un dodot pusi kurināmā materiāla, kurš graudniekam jāpieved un jāsastrādā.

III. Graudniecības līguma izbeigšanās.

2210. Graudniecības līgums izbeidzas notekot laikam, uz kādu tas bijis noslēgts. Ja laiks nav norunāts, tad līgums izbeidzas ar saimniecības gada notecējumu.

2211. Vienas vai otras puses nāve līgumu neizbeidz.

TREŠĀ APAKŠNODAĻA.

Uzņēmuma līgums.

2212. Ar uzņēmuma līgumu viena puse uzņemas izpildīt otrai par zināmu atlīdzību ar saviem darba rīkiem un ierīcēm kādu pasūtījumu, izgatavot kādu lietu vai izvest galā kādu pasākumu.

Uzņēmuma līgumam piemērojami noteikumi par darba līgumu (I apakšnodaļa), ciktāl tie nerunā pretim sekojošo pantu noteikumiem.

Darbiem un piegādēm valsts vajadzībām jāpiemēro Likumi par valsts darbiem un piegādēm.

I. Tiesiskās attiecības no uzņēmuma līguma.

1. Uzņēmēja pienākumi.

2213. Uzņēmējam jāizpilda pasūtījums saskaņā ar līgumu un jānodod pasūtītājam.

2214. Ja norunāts apstrādāt kādu materiālu, tad šis materiāls jāgādā pasūtītājam. Bet ja materiālu gādā uzņēmējs, un pasūtītājs tikai samaksā naudā par viņam izgatavoto lietu, tad līgums uzskatāms nevis par uzņēmumu, bet par pirkumu.

Uzņēmuma līgums nepārgrozās, ja uzņēmējs apstrādāšanai dotam materiālam pieliek kādus pielikumus. Tāpat arī līgums nezaudē uzņēmuma raksturu, ja būvdarbos uzņēmējs piegādā materiālu, bet pasūtītājs dod zemi būves vietai.

2215. Ja uzņēmējam atļauts viņam doto materiālu atvietot ar citu tādas pašas šķiras un tāda paša labuma materiālu, tad līgums atzīstams par uzņēmuma līgumu, un uzņēmējs, atvietojot viņam doto materiālu, kļūst par tā īpašnieku.

2216. Uzņēmuma līgumam nav vajadzīgs, lai materiāls piederētu pasūtītājam, ne arī lai no tā izgatavoto lietu viņš būtu pasūtījis pats priekš sevis; tādēļ pasūtītājs var dot svešu materiālu apstrādāšanai priekš trešās personas.

2217. Ja līgumā nav nosacīts, lai uzņēmējs pasūtījumu izpilda personīgi, un ja šāds nosacījums nav atzīstams kā klusējot pieņemts, kā piemēram, tādā pasūtījumā, kura izpildīšanai domātas uzņēmēja sevišķās zināšanas un māksla, tad viņš var pasūtījuma izpildīšanu uzticēt uz savu risku arī trešai personai.

Ja pasūtījums paliek vai nu pavisam neizpildīts vai vismaz nepabeigts, vai ir izpildīts slikti vai citādi nekā pasūtītājs norādījis, vai nav ticis laikā gatavs, kā arī ja apstrādāšanai doto lietu pēc darba pabeigšanas neatdod, tad uzņēmējam jāatlīdzina pasūtītājam nodarītie zaudējumi.

Uzņēmējam jāatlīdzina zaudējumi arī tad, kad vaina ir viņa paša neprašānā vai arī tajā apstākļi, ka viņš nodarbinājis nepratējus, vieglprātīgus vai ļaunprātīgus palīgus.

2218. Uzņēmējam jāatlīdzina zaudējumi neatkarīgi no tam, vai tie cēlušies aiz viņa vainas, pasūtījumu izpildot, vai agrāk, vai arī vēlāk.

2219. Ja vairākas personas uzņēmušās darbu kopīgi, tad tās atbild pasūtītājam solidāri.

2220. Ja uzņēmējam nodotā lieta iet bojā, nozūd vai sabojājas nepārvaramas varas dēļ, tad viņš par to neatbild, izņemot gadījumu, kad viņš noteikti uzņēmies risku, kā arī [2215.pantā](#) norādīto gadījumu.

2221. Ja pasūtījums palicis neizpildīts vai izdevies slikti pasūtītāja materiāla slikto īpašību dēļ, tad uzņēmējs par to neatbild, izņemot gadījumu, kad materiāla sliktās īpašības viņam bijušas zināmas un viņš nav griezis uz tām pasūtītāja vērību.

Pēc tiem pašiem noteikumiem jāaspriež uzņēmēja pienākums atlīdzināt zaudējumus arī tad, kad tie cēlušies pasūtītāja nepareizu norādījumu dēļ.

2. Pasūtītāja pienākumi.

2222. Pasūtītājam jāpieņem no uzņēmēja tā izpildītais pasūtījums; pretējā gadījumā viņš atbild par visām nokavējuma sekām.

Ja pasūtītājs pielīdzis sev vai kādam citam tiesību iepriekš pārbaudīt pasūtījumu, tad šis pārbaudījums jāizdara. Bet ja pasūtītājs vilcinās pasūtījumu pārbaudīt, tad tiesa var viņam nolikt tam nolūkam termiņu, pēc kura notecējuma pieņemams, ka viņš izpildīto pasūtījumu atzinis par labu.

2223. Tiklīdz pasūtījums izpildīts un atzīts par labu, pasūtītājam jāsamaksā uzņēmējam norunātā maksa. Kur zināmiem darbiem pastāv normētas cenas, tur maksa noteicama pēc tām.

Maksa var būt norunāta kā par visu darbu kopā, tā arī par tā daļām un arī pēc laika, ja vien uzņēmējs uzņēmies izpildīt visu pasūtījumu. Otrā gadījumā uzņēmējs var pēc katras daļas pabeiguma prasīt, lai to pieņem un par to

samaksā, bet pēdējā – lai samaksā termiņos, ja vien nav citādi norunāts. Prasīt samaksu uz priekšu uzņēmējs var tikai tad, kad viņš to tieši pielīdzis.

2224. Ja apstrādāšanai nodota lieta vai tas, kas no tās izgatavots, iet bojā bez uzņēmēja vainas pēc tam, kad darbs jau pabeigts, bet vēl pirms nodošanas, tad norunātā maksa tomēr ir jāsamaksā, ja vien pasūtījums nav izpildīts tādā kārtā, ka būtu bijis pilnīgs pamats atteikties darbu pieņemt.

2225. Ja darbs vēl nemaz nav bijis uzsākts vai vismaz vēl nav bijis pabeigts, bet uzņēmējs bijis gatavs to padarīt, un kavēklis tā padarīšanai radies no pasūtītāja puses, tad uzņēmējam tomēr jādabū pilnīga samaksa. Bet šī samaksa ir samazināma, ja uzņēmējs citādā kārtā izlietojis savā labā laiku, ko viņš ieguvis nepadarot nolīgto darbu.

2226. Ja darba izpildīšana kļuvusi neiespējama, ejot bojā attiecīgam darba priekšmetam bez līdzēju vainas, tad pienākums par to samaksāt atkrīt. Bet ja darbs jau bijis uzsākts, tad uzņēmējam jādabū atlīdzība par savām pūlēm un izdevumiem.

2227. Ja uzņēmēju kavē izpildīt darbu slimība vai citas viņam gadījušās nejaušības, tad viņš var prasīt samaksu tikai par to, ko viņš jau padarījis, un tikai tādā mērā, kādā tas nācis par labu pasūtītājam.

2228. Bez samaksas uzņēmējam jādabū arī to izdevumu atlīdzība, kuri viņam bijuši jātaisa pasūtījuma izpildīšanai, ja vien tie nav jau ieskaitīti nolīgta maksā.

II. Uzņēmuma līguma izbeigšanās.

2229. Pasūtītājs var vienpusēji atkāpties no uzņēmuma līguma, ja izrādās, ka uzņēmēja sastādītais iepriekšējs aprēķins pārāk zems.

Tāda pati tiesība pasūtītājam ir arī tad, ja uzņēmējs patvaļīgi pārgrozījis plānu. Šajā gadījumā uzņēmējam bez tam pilnīgi jāatlīdzina pasūtītājam visi viņa zaudējumi.

CETURTĀ APAKŠNODAĻA. Pārvadājuma līgums.

2230. Ar pārvadājuma līgumu pārvadātājs uzņemas nosūtītāja nodotās lietas pārvest par norunātu maksu no vienas vietas uz otru norādītu vietu un tās tur nodot adresātam.

Pārvadājuma līgumam, kā uzņēmuma līguma veidam, piemērojami pēdējam paredzētie noteikumi (III apakšnodaļa), ciktāl tie nerunā pretīm šās (IV) apakšnodaļas noteikumiem.

P i e z ī m e. Pārvadājuma noteikumi atsevišķiem transporta veidiem atrodas citos likumos.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 22.12.1992. likumu)

2231. Pārvadātājs var prasīt, lai nosūtītājs izdod viņam preču zīmi, kurā, bez pārvadātāja, nosūtītāja un adresāta vārda, vēl jāatzīmē manta pēc tās rakstura, daudzuma un iezīmēm, nodošanas vieta, norunātā veduma maksa un beidzot preču zīmes izdošanas vieta un diena. Bez tam tajā var ierakstīt vēl arī citus līdzēju savstarpējās vienošanās nosacījumus.

2232. Ja pēc tam, kad līdzēji jau par līgumu vienojušies, mantas nodošanā un nosūtīšanā bez pārvadātāja vainas rodas nokavējums vai arī pārvadājums pavisam nenotiek, tad nosūtītājam jāatlīdzina pārvadātājam viņa izdevumi.

2233. Par visiem zaudējumiem, kas ceļas mantai nozūdot vai bojājoties no tās pieņemšanas laika līdz nodošanai, atbild pārvadātājs, ja vien nozaudējuma vai bojājuma cēlonis nav nepārvarama vara, vai pašas mantas dabiskās īpašības, vai beidzot tas, ka nosūtītājs slikti iesaiņojis.

2234. Par zaudējumu, kas cēlies nokavējot mantas nodošanu, atbild pārvadātājs, ja vien tam par iemeslu nav bijuši tādi apstākļi vai notikumi, no kuriem izvairīties vai kurus novērst, neraugoties uz visām viņa pūlēm, viņam nav bijis iespējams.

2235. Pārvadātājs atbild arī par saviem ļaudīm un citām personām, ko viņš pārvadājumā nodarbinājis.

2236. Ja izdarīt vai turpināt visu pārvadājumu vai kādu daļu no tā pārvadātājs uztic citam, tad viņš personīgi atbild kā par šo pēdējo, tā arī par varbūtējiem sekojošiem pārvadātājiem, līdz pašai mantas nodošanai. Bet sekojošais pārvadātājs, arī bez sevišķas pilnvaras, ir uzskatāms par iepriekšējā pilnvarnieku.

2237. Novedot mantu noteiktā vietā, pārvadātājam tā jānodod adresātam, kuram jāsaņem no viņa manta un jāsamaksā viņam, ja adresāts to uzņēmis, kā veduma maksa, tā arī nepieciešamie ārkārtējie izdevumi, ja tādi bijuši.

2238. Ja adresātu nevar atrast vai ja viņš atteicas mantu saņemt, tad pārvadātājam jā rūpējas par mantas nolikšanu drošā vietā. Viņš var arī lūgt tiesu, lai mantu vai tās samērīgu daļu pārdod izsolē veduma maksas un viņa pārējo prasījumu segšanai.

2239. Pārvadātājs var aizturēt mantu, kamēr nav saņēmis visu, kas viņam pēc pārvadājuma līguma nākas. Bet ja viņš mantu nodevis nesaņemot maksu, tad viņš, kaut arī paliek adresāta kreditors, nevar tomēr sakarā ar savu prasījumu vairs vērst bez sevišķiem iemesliem nekādas prasības pret nosūtītāju.

2240. Mantu saņemot un samaksājot veduma maksu, visas prasības pret pārvadātāju izbeidzas, ja vien saņēmējs, maldināts ar mantas ārēji labo izskatu, nav vēlāk, attaisot saiņus, atradis tās bojājumu un var pierādīt, ka bojājums noticis laika sprīdī starp mantas pieņemšanu un tās nodošanu adresātam.

SEŠPADSMITĀ NODAĻA. **Sabiedrības līgums.**

PIRMĀ APAKŠNODAĻA. **Vispārīgi noteikumi.**

2241. Sabiedrība ir divu vai vairāk personu apvienošanās uz sabiedrības līguma pamata kopēja mērķa sasniegšanai ar kopīgiem spēkiem vai līdzekļiem.

P i e z ī m e. Šās nodaļas noteikumi piemērojami visāda veida sabiedrībām, izņemot gadījumus, kad sabiedrībām likumā paredzētas citādas normas.

2242. Sabiedrības līguma ilgumu var aprobežot ar kādu pārejošu mērķi vai ar noteiktu laiku; var noslēgt līgumu arī uz nenoteiktu laiku. Ja līgums ir noslēgts uz noteiktu laiku un ja pēc tā notecējuma līguma attiecības turpina, tad līgums uzskatāms par klusējot pagarinātu uz nenoteiktu laiku.

OTRĀ APAKŠNODAĻA. **Biedru savstarpējās attiecības.**

2243. Katram biedram sabiedrībā jāpiedalās ar ieguldījumu. Ieguldīt var naudu, lietas, prasījumus un darbu.

Persona, kura pēc vienošanās var piedalīties peļņā bez jebkāda ieguldījuma no savas puses, nav uzskatāma par biedru. Ja līgumā nav noteikts citādi, no biedra nevar prasīt, lai paaugstina nolīgto ieguldījumu, vai arī lai to papildina, ja tas zaudējumu dēļ būtu samazinājies.

2244. Ja līgumā nav noteikts citādi, atvietojamas un patērējamas lietas uzskatāmas par nodotām biedru kopīpašumā, bet neatvietojamas un nepatērējamas lietas – par nodotām lietošanā.

Ja lieta nodota lietošanā, tad risks un atbildība par attiesājumu, kā arī par trūkumiem un īpašībām noteicami pēc nomas vai īres līguma noteikumiem, bet ja lieta nodota īpašumā – pēc pirkuma līguma noteikumiem.

Ar kopīgu darbību iegūtas mantiskas vērtības ir biedru kopīga manta.

2245. Biedrs nevar rīkoties ar savu daļu kopīgā mantā vai ar atsevišķām pie šās mantas piederīgām lietām; viņš nevar prasīt izdalīšanu, kamēr viņš ir sabiedrības biedrs.

Prasījumu tiesības, kas biedriem vienam pret otru rodas uz sabiedrības līguma attiecību pamata, nav cedējamās. Izņēmums ir prasījumi, kas biedriem rodas no lietvedības, ciktāl to apmierinājumu var prasīt pirms galīga norēķina, kā arī peļņas daļas prasījumi vai biedru prasījumi, kas radušies norēķinoties. Šādu prasījumu cesija tomēr nedod cesionāram biedra tiesības.

2246. Katram biedram jādalās ar citiem biedriem peļņā, kas pēc sava rakstura pienākas sabiedrības biedriem.

2247. Vienošanās, pēc kuras biedram vienam pašam vai kopā ar citiem jānes tikai zaudējumi, nepiedaloties peļņā, nav spēkā kā sabiedrības līgums.

Tomēr līgumā var paredzēt, ka biedrs, kas kopēja mērķa sasniegšanai piedalās sabiedrībā tikai ar personīgu darbu, piedalās gan peļņā, bet ne zaudējumos.

2248. Ja līgumā nav noteikts, kādā apmērā biedri piedalās peļņā un zaudējumos, tad tajā gadījumā, kad visi ieguldījumi iemaksāti vai novērtēti naudā, peļņu un zaudējumus sadala biedru starpā samērīgi ar katra biedra ieguldījuma summu, bet pretējā gadījumā – visiem vienlīdzīgi. Bet ja noteikts, kādā apmērā biedri piedalās vienīgi peļņā vai vienīgi zaudējumos, tad šis noteikums šābu gadījumos piemērojams kā peļņai, tā arī zaudējumiem.

2249. Ja līgumā nav noteikts citādi, tad rēķinus noslēdz un peļņu un zaudējumus sadala tikai pēc sabiedrības izbeigšanās vai, kad sabiedrība pastāv ilgāk par vienu gadu, katra darbības gada beigās.

2250. Katram biedram, izpildot uzliktos pienākumus, jādarbojas sabiedrības lietās ar tādu rūpību un čaklību, kādu var sagaidīt no krietna un rūpīga saimnieka.

Biedrs var savā vārdā celt prasību pret katru līdzbiedru par sabiedrības līgumā uzņemto pienākumu pildīšanu.

2251. Neviens biedrs nedrīkst sava paša labuma dēļ piekopt kautkādas veikalus, kas varētu kaitēt sabiedrības mērķiem.

Šā aizlieguma pārkāpšanas gadījumos attiecīgi piemērojami noteikumi par negodīgas konkurences apkarošanu.

2252. Biedru lēmumiem sabiedrības lietās nepieciešama visu biedru piekrišana. Kad līgumā atzīts par pietiekošu balsu vairākums, tad tāds noteicams pēc biedru skaita, ja līgumā nav noteikts citādi.

2253. Sabiedrības lietas ved visi biedri kopīgi, izņemot gadījumus, kad pēc vienošanās lietvedība uzticēta vienam vai vairākiem biedriem vai trešām personām.

Ja sabiedrības lietvedība uzticēta vairākām personām, tad attiecīgi piemērojami 2252.panta noteikumi.

2254. To biedru tiesības un pienākumi, kuriem uzticēta sabiedrības lietvedība, apspriežami pēc pilnvarojuma līguma noteikumiem un attiecīgos gadījumos pēc darba līguma noteikumiem. Biedram doto pilnvarojumu sabiedrības lietvedībai un pārstāvībai pārējie biedri var atņemt tikai aiz svarīga iemesla ([2263.p. 2.](#) un 3.d.).

2255. Tāda biedra tiesības un pienākumi, kurš nav pilnvarots vest sabiedrības lietas, bet ir sabiedrības mērķiem taisījis izdevumus vai stājies tiesiskos darījumos, apspriežami, ja līgumā nav noteikts citādi, pēc neuzdotas lietvedības noteikumiem.

2256. Katrs biedrs var pārliecināties par sabiedrības lietu gaitu, ieskatīties sabiedrības veikala grāmatās un dokumentos un izgatavot sev pārskatu par sabiedrības mantas stāvokli. Pretēji līguma noteikumi viņu nesaista.

TREŠĀ APAKŠNODAĻA. **Attiecības ar trešām personām.**

2257. Ja līgumā nav noteikts citādi, sabiedrības lietvedis var sabiedrību pārstāvēt pret trešām personām. Lietvedis ir pilnvarots slēgt visāda veida darījumus, ko prasa sabiedrības mērķis.

Darījumi, kurus sabiedrības lietās noslēguši visi biedri kopīgi vai lietveži savu pilnvarojumu robežās ([2254.p.](#)), saista biedrus neaprobežoti un solidāri pret trešām personām, izņemot gadījumus, kad ar šīm trešām personām nolīgts citādi.

2258. Ja līgumu ar trešo personu noslēdz tikai viens vai vairāki biedri kaut arī visu biedru vārdā, bet bez pārējo biedru pilnvarojuma, tad pret trešo personu atbild vienīgi biedri, kas līgumu slēguši, izņemot tikai gadījumus: 1) kad pārējie vēlāk darījumu apstiprinājuši un ar to uzņēmušies solidāru atbildību, vai 2) kad sabiedrība ar šo darījumu iedzīvojusies ([2391.](#) un turpm.p.).

2259. Darījumos, ko kāds sabiedrības biedrs noslēdzis ar trešo personu sava paša vārdā, šai trešai personai atbild tikai viņš viens pats.

2260. Biedru kopīgā manta atbild tikai par tiem trešo personu prasījumiem, kas vērsti pret visiem biedriem kopīgi.

Prasījumā, kas pieder kopīgi visiem sabiedrības biedriem, parādnieks nevar ieskaitīt savus prasījumus no atsevišķa biedra.

2261. Par trešo personu prasījumiem no atsevišķa biedra atbild tie biedra prasījumi, kurus tas var cedēt ([2245.p. 2.d.](#)). Kreditora tiesību uz biedra ieguldījumu nosaka [2265.pants](#).

CETURTĀ APAKŠNODAĻA. **Sabiedrības izbeigšanās.**

2262. Sabiedrība izbeidzas:

- 1) ja visi biedri par to vienojas;
- 2) ja notek laiks, uz kādu sabiedrības līgums bijis noslēgts, izņemot gadījumus, kad uz noteiktu laiku noslēgts līgums uzskatāms par klusējot pagarinātu uz nenoteiktu laiku ([2242.p.](#));
- 3) ja sasniegts sabiedrībai sprauštātais mērķis vai ja tā sasniegšana kļuvusi neiespējama;
- 4) ja kāds biedrs zaudējis rīcības spēju, vai ja par viņa mantu atklāj konkursu vai nodibina administrāciju, vai ja kāds biedrs sabiedrības līgumu uzteic ([2263.-2265.p.](#)), vai nomirst, izņemot tomēr [2268.pantā](#) minētos gadījumus, kad biedrībai jāpastāv tālāk pārējo biedru starpā;
- 5) ja valdība aizliedz sabiedrībai tālāk pastāvēt.

2263. Aiz svarīgiem iemesliem katrs biedrs var katrā laikā bez iepriekšēja uzteikuma prasīt sabiedrības izbeigšanu.

Par svarīgu iemeslu galvenā kārtā atzīstams katrs tāds apstāklis, kas aiz tikumības un savstarpējas taisnprātības apsvērumiem neatļauj turpināt līguma attiecības.

Jautājumu par tāda apstākļa esamību izšķir tiesa pēc sava ieskata.

2264. Ja sabiedrības līgums noslēgts uz nenoteiktu laiku vai uz laiku līdz kāda biedra mūža beigām, vai ja līgumu pēc tajā noteiktā laika notecējuma klusējot pagarina, tad katrs biedrs var līgumu uzteikt, paziņojot atsevišķi katram no pārējiem biedriem uzteikumu trīs mēnešus iepriekš. Ja nolīgts noslēgt sabiedrības rēķinus ikgadus, tad līgums uzteicams trīs mēnešus pirms attiecīgā darbības gada noslēguma. Tomēr biedrs nevar uzteikt ļaunprātīgi; pretējā gadījumā biedrs atbild par zaudējumiem, kas cēlušies šāda uzteikuma dēļ, un nepiedalās peļņā, ko sabiedrība ieguvusi pēc šā uzteikuma.

Līguma noteikums, ar kuru uzteikšanas tiesība noliegta, nav spēkā.

2265. Biedra kreditors, izpildot spēkā nākušu tiesas spriedumu, var apķīlāt biedra ieguldījumu tikai tad, ja viņš uzteic biedra-parādnieka vietā sabiedrības līgumu, ko viņš var darīt arī pirms līgumā paredzētā uzteikšanas termiņa. Pārējie biedri var uzteikuma sekas un piedzīšanu novērst, izmaksājot viena mēneša laikā, skaitot no izpildu pavēstes izniegšanas dienas, piedzinējam summu, kas biedram-parādniekam pienāktos, izstājoties no sabiedrības izpildu pavēstes izsniegšanas laikā, līdz ar ko šis biedrs uzskatāms par izstājušos no sabiedrības.

2266. Ja sabiedrība izbeidzas citādi nekā ar uzteikumu, tad biedra lietvedības tiesība tomēr uzskatāma par tālāk pastāvošu līdz tam laikam, kad viņš par sabiedrības izbeigšanos dabū zināt, vai kad viņam, ievērojot vajadzīgo rūpību, par šo izbeigšanos vajadzētu zināt.

Ja sabiedrība izbeidzas ar kāda biedra nāvi, tad mirušā mantiniekiem par nāves gadījumu nekavējoties jāziņo pārējiem biedriem un mantojuma atstājēja nokārtojamās lietas rūpīgi jāturpina līdz sabiedrības vai likvidatora tālākam rīkojumam. Tāpat pārējiem biedriem pagaidām jāturpina sava darbība. Šajā ziņā sabiedrība uzskatāma par tālāk pastāvošu.

Šā panta otrās daļas noteikumi ir spēkā arī tādā gadījumā, kad sabiedrība izbeidzas ar konkursa atklāšanu vai administrācijas nodibināšanu par kāda biedra mantu.

2267. Saistībās pret trešām personām ar sabiedrības izbeigšanos nekas negrozās.

2268. Ja sabiedrības līgumā noteikts, ka tādā gadījumā, kad kāds biedrs zaudē rīcības spēju, vai kad par viņa mantu atklāj konkursu vai nodibina administrāciju, vai kad kāds biedrs sabiedrības līgumu uzteic ([2263.-2265.p.](#)) vai nomirst, sabiedrībai jāpastāv tālāk pārējo biedru starpā, tad, iestājoties kādam no šiem apstākļiem, minētais biedrs uzskatāms par izstājušos.

PIEKTĀ APAKŠNODAĻA. **Sabiedrības likvidācija.**

2269. Pēc sabiedrības izbeigšanās notiek likvidācija, ja nav norunāts citāds galīgas norēķināšanās veids.

2270. Likvidācijas dalībnieki ir visi biedri. Mirušā biedra mantiniekiem jāizvēlas kopīgs pārstāvis. Konkursā nonākušā biedra vietā par dalībnieku likvidācijā nāk attiecīgais konkursa organs. Likvidācijā var kopā ar biedriem piedalīties arī kreditors-piedzinējs, kas uzteicis sabiedrību ([2265.p.](#)).

Likvidācijas dalībnieki var izvēlēties par likvidatoriem arī vienu vai vairākas personas no sava vidus, kā arī trešās personas.

2271. Ja līgumā nav noteikts citādi, vairāki likvidatori ved sabiedrības lietas un pārstāv to tikai kopīgi.

Likvidatoriem jāievēro tie norādījumi par lietvedību, kurus dalībnieki ar vienbalsīgu lēmumu pieņēmuši. Likvidatorus var atsaukt uz dalībnieku vienbalsīga lēmuma pamata.

2272. Likvidācijas laikā sabiedrība uzskatāma par tālāk pastāvošu, sevišķi tekošu lietu pabeigšanai, šim nolūkam vajadzīgo jauno darījumu noslēgšanai, kā arī sabiedrības mantas uzturēšanai un pārvaldīšanai.

Likvidātoriem vispirms jāstāda bilance, jāpiedzen prasījumi un jānokārto parādi. Pēc tam jāizsniedz atpakaļ ieguldījumi, kā arī jāatdod lietas, kas nodotas kopīgā lietošanā, pie kam tomēr nav jāatlīdzina nejauši cēlušies zaudējumi un vērtības zudums, kāds kārtīgi lietojot radies ar parasto nolietošanos. Lietas, kas nodotas īpašumā, neizdod atpakaļ, bet par tām, kā arī par citiem ieguldījumiem, izņemot naudu, jāatlīdzina vērtība, par kādu tie pieņemti, vai, ja to vērtība nav noteikta, tā vērtība, kāda šiem priekšmetiem bijusi ieguldīšanas laikā. Par ieguldījumiem, kas pastāv personīgā darbā, atlīdzību nevar prasīt. Parādu nokārtošanai un ieguldījumu atpakaļ izsniegšanai kopīgā manta, ciktāl nepieciešams, jāpārvērš naudā.

2273. Pēc likvidācijas pabeigšanas likvidātoriem jāstāda slēguma bilance. Slēguma bilanci līdz ar grāmatām un dokumentiem nodod glabāšanā kādam biedram vai trešai personai.

2274. Ja pēc parādu nokārtošanas un ieguldījumu atpakaļ izsniegšanas paliek kāds atlikums, tad tas pienākas biedriem samērīgi ar viņu daļām kopīgā mantā.

Ja kopīgās mantas nepietiek kopīgo parādu nokārtošanai un ieguldījumu atpakaļ izsniegšanai, tad biedriem iztrūkums jāsedz samērīgi ar viņu daļām zaudējumos; ja no kāda biedra uz viņu krītošo summu nevar piedzīt, tad pārējiem biedriem iztrūkums jāsedz tādā pašā samērā.

2275. Ja nav sevišķas norunas un ja šās nodaļas noteikumi par galīgo norēķināšanos starp biedriem nav pietiekoši, attiecīgi jāpiemēro 1075.panta noteikumi.

2276. Ja sabiedrības līgums attiecas tikai uz zināmiem atsevišķiem darījumiem, kas bijuši jāizpilda kādam biedram savā vārdā uz kopīgu rēķinu, tad arī pēc sabiedrības izbeigšanās viņam vienam pašam šie darījumi jānokārto un jādod pārējiem biedriem norēķins.

2277. Ja likvidāciju izdara [2270.panta otrā daļā](#) minētās personas, viņām jānodod norēķini sabiedrības biedriem.

2278. Ja kāds biedrs no sabiedrības izstājas, tad viņa daļa kopīgā mantā pieaug pārējo biedru daļām.

Palikušiem biedriem jāizsniedz atpakaļ aizejošam biedram viņa ieguldījumi saskaņā ar [2272.panta](#) noteikumiem; viņš arī jāatbrīvo no kopīgiem parādiem, un viņam jāizmaksā viss tas, kas viņam pienāktos galīgi norēķinoties sabiedrības izbeigšanās gadījumā. Kad kopīgiem parādiem samaksas termiņš vēl nav iestājies, tad pārējie biedri var aizejošo biedru arī neatbrīvot, ja viņš nedod vajadzīgo nodrošinājumu.

Kopīgās mantas vērtība, ciktāl tas nepieciešams, jānoteic to novērtējot.

2279. Ja ar kopīgo mantu nevar segt parādus un ieguldījumus, tad aizejošam biedram jāsedz iztrūkums samērīgi ar viņa daļību zaudējumos.

2280. Biedrs piedalās peļņā un zaudējumos, kas radušies no darījumiem, kuri nav vēl bijuši nokārtoti viņa izstāšanās laikā. Pārējie biedri var nokārtot šos darījumus tādā veidā, kādā tas viņiem šķiet visizdevīgāki.

Aizgājušais biedrs var katra darbības gada beigās prasīt norēķinu par starplaikā nokārtotām lietām, kā arī viņam pienākošos summu izmaksu un ziņas par vēl nenokārtoto lietu stāvokli.

SEPTIŅPADSMITĀ NODAĻA.

Laimes līgumi.

PIRMĀ APAKŠNODAĻA.

Spēles un derības.

2281. Spēles līgums ir tāds līgums, ar ko peļņu vienai un zaudējumu otrai pusei dara atkarīgu no nezināma nākama notikuma.

2282. Derības ir tāds līgums, ar ko sakarā ar kādu apstrīdamu apgalvojumu vienojas par to, lai tas, kura apgalvojums izrādītos nepareizs, izpildītu kautko noteiktu par labu otrai pusei vai trešai personai ([1521.](#) un turpm.p.).

2283. Ne no spēles, ne no derībām saistības neizceļas. To, kas spēlē vai derībās pazaudēts un labprātīgi samaksāts, nevar prasīt atpakaļ, ja vien vinnētāja puse nav darbojusies ļaunprātīgi.

2284. Aizdevumu, ko kāds devis apzināti spēlei vai derībām, nevar piedzīt tiesas ceļā. Bet ja šāds prasījums ir nolīdzināts, tad saņemto vairs nevar prasīt atpakaļ.

OTRĀ APAKŠNODAĻA.

Izloze.

2285. Izloze ir tāds līgums, pēc kura lietas īpašnieks lietu izlozē pēc noteikta plāna, bet izlozes dalībnieki, par zināmu likmi vai arī bez maksas, iegūst cerību to vinnēt.

2286. Izlozi var sarīkot tikai pēc noteikumiem, kas atrodas likumā par izlozēm.

2287. Izlozētājs atbild nevien par izlozējamās lietas esamību, bet arī nes risku par katru nejaušību ar to, līdz izlozes brīdim. Ja lieta pirms tam iet bojā, tad viņam jāatdod izlozes dalībniekiem viņu iemaksas.

2288. Pēc izlozes beigām izlozētājam lieta jānodod tam, kam tā kritusi, par pilnīgu īpašumu un par to jāatbild.

ASTOŅPADSMITĀ NODAĻA. **Prasījumi no svešu lietu pārziņas.**

PIRMĀ APAKŠNODAĻA. **Pilnvarojuma līgums.**

I. Vispārīgi noteikumi.

2289. Ar pilnvarojuma līgumu viena puse (pilnvarnieks, uzdevuma ņēmējs) uzņemas izpildīt otram (pilnvaras devējam, pilnvarotājam, uzdevuma devējam) – zināmu uzdevumu, bet pilnvaras devējs apņemas pilnvarnieka rīcību atzīt sev par saistošu.

2290. Pilnvarojuma līgumu nodibina ar līdzēju vienošanos, kas var notikt arī klusējot, ja kāds apzināti pielaiž trešo personu vest savas lietas. Tās personas klusēšana, kam uzdevums dots, nav vēl uzskatāma par pietiekošu un šaubu gadījumā atzīstama par nepieņemamas zīmi.

2291. Pilnvarniekam var uzdot nevien vest atsevišķas un noteiktas lietas – ar speciālpilnvaru, – bet arī pārzināt visas pilnvarotāja lietas – ar universālpilnvaru, – kā arī tikai zināmas šķiras lietas – ar ģenerālpilnvaru.

2292. Dot uzdevumu var nevien savu paša, bet arī svešu lietu vešanai.

2293. Ja attiecīgā darbībā ir interese vienīgi uzdevuma ņēmējam pašam, tad tas atzīstams nevis par uzdevumu, bet par padomu vai ieteikumu (2318. un turpm.p.).

2294. Līdzēju attiecības pret trešām personām nosakāmas pēc vispārējiem noteikumiem par vietniecību.

II. Tiesiskās attiecības no pilnvarojuma līguma.

1. Pilnvarnieka pienākumi.

2295. Pilnvarniekam jādarbojas, izpildot viņam doto uzdevumu, ar lielāko rūpību, un viņš atbild pilnvarotājam par katru neuzmanību.

2296. Ja pilnvarnieks uzdevumu gan nav izpildījis, bet no tam nav cēlies nekāds zaudējums pilnvarotājam, tad šis pienākuma neizpildījums nedod pēdējam tiesību ne uz kādām prasībām.

2297. Par nejauša gadījuma sekām pilnvarnieks atbild tikai tad, kad viņš noteikti uzņēmis risku.

2298. Pilnvarnieks, kas nepareizi ziņo pilnvarotājam par savu uzdevumu, atbild par zaudējumu, kas no tam cēlies.

2299. Ja iemesli, kas ceļas no pilnvarnieka paša, kavē viņu personīgi izpildīt uzņemto uzdevumu, bet pie tam lietas raksturs neļauj to vilcināt, tad viņam jāizpilda savs pienākums caur trešo personu, ja vien pilnvarojuma tālākdošana citai personai (substitūcija) nav viņam ar līgumu tieši aizliegta.

Izņemot augstāk minētos steidzamos gadījumus, pilnvarnieks var sevi atvietot ar citu tikai tad, kad šādu tiesību viņam pilnvarotājs noteikti piešķīris.

Substitūcija neatsvabina pirmo pilnvarnieku no atbildības pret pilnvarotāju, ieskaitot arī atbildību par substitūta izvēli; bet pēdējais uz substitūcijas pamata nestājas nekādā līgumiskā attiecībā ar pilnvarotāju un atbild tam tikai kā nepilnvarots lietvedis.

2300. Pilnvarnieks nedrīkst pārkāpt viņam dotā uzdevuma robežas, un viņam jārikojas vispirms pēc pilnvarotāja norādījumiem.

2301. Ja nav noteiktu norādījumu, pilnvarniekam, kaut tas arī būtu pat universālpilnvarnieks ([2291.p.](#)), jārikojas nevis vienīgi pēc savas iegribas, bet tā, kā attiecīgā gadījumā, domājams, rīkotos pats pilnvarotājs, lai lietu visizdevīgāki nobeigtu; ģenerāl- un speciālpilnvarnieki drīkst uzsākt tikai tādu darbību, ko prasa viņiem uzdotās lietas raksturs un kas stāv ar to nepieciešamā sakarā.

Izdarīt atsavinājumus, ieķīlājumus vai nekustama īpašuma apgrūtinājumus ar lietu tiesībam, vest prāvas, izdarīt pārjaunojumus, kā arī izdarīt un saņemt maksājumus, universālpilnvarnieks, ja viņam nav uz to noteikta pilnvarojuma, drīkst tikai nepieciešamos gadījumos un lai pasargātu savu pilnvarotāju no draudošiem zaudējumiem.

Kam ir tikai ģenerāl- vai speciālpilnvara, tam, kaut gan ir atļauts nobeigt viņam uzdoto lietu ar izdevīgākiem nosacījumiem nekā pilnvarotāja norādītie, tomēr nav tiesības nobeigt to ar grūtākiem nosacījumiem, ne arī viņam uzdotās lietas vietā izpildīt citu, pat ja pēdējā viņam izliktos izdevīgāka pilnvarotājam.

2302. Ja pilnvarnieks ir pārkāpis sava pilnvarojuma robežas, tad viņa izdarītā darbība ir spēkā tikai tiktāl, ciktāl tā izpildīta saskaņā ar uzdevumu.

Tādā gadījumā pilnvarnieks var prasīt atlīdzību arī tikai tiktāl, ciktāl viņš palicis sava pilnvarojuma robežās, ja vien vispār ir iespējams nodalīt šim pilnvarojumam atbilstošo pilnvarnieka darbību.

2303. Ja pilnvarnieks, bez viņam uzdotās lietas, izpildījis vēl kādu citu, tad viņš attiecībā uz to pakļauts noteikumiem par neuzdotu lietvedību.

2304. Pilnvarnieks nedrīkst gūt no lietas peļņu sev pašam, bet viņam viss, ko viņš ar pilnvarojumu ieņēmis vai dabūjis, izņemot tikai to, ko pilnvarotājs no tā viņam piešķīris, kā arī visas uz uzdevuma pamata iegūtās lietas, tiesības un prasības, jāatdod pilnvarotājam, neizņemot arī to, ko viņš aiz maldības vai pārkāpjot pilnvarojumu saņēmis vairāk nekā pienācies.

Pilnvarniekam jāatdod savam pilnvarotājam arī saņemtā vai saņemamā peļņa, augļi un procenti, kā arī viss, kas viņam bijis uzticēts uzdevuma izpildīšanai.

2305. Pilnvarniekam jānodod savam pilnvarotājam norēķins par uzdevuma izpildīšanu un sevišķi par visiem pie tam bijušiem ieņēmumiem un izdevumiem.

2306. Ja lietas vešana uzdota vairākām personām kopīgi, tad tās atbild savam pilnvarotājam kā kopparādnieki; bet ja viena no tām viņu apmierina, tad otra vai citas ir atsvabinātas no jebkādas tālākas atbildības.

2. Pilnvarotāja pienākumi.

2307. Visu, kas pilnvarniekam bijis nepieciešami jāizlieto viņam dotā uzdevuma izpildīšanai, pilnvarotājs viņam atlīdzina un bez tam maksā procentus par to, ko pilnvarnieks izlicis no savas naudas. Pilnvarnieks tomēr var prasīt, lai lietas vešanai nepieciešamos līdzekļus viņam dod pilnvarotājs, un nekādā ziņā viņam nav jānogaida lietas nobeigšana, lai dabūtu atpakaļ savu paša izlikto naudu.

Ja uzdevumu devušas vairākas personas kopīgi, tad tās tiklab par pilnvarnieka izlikto paša naudu, kā arī par viņa uzņemtām saistībām atbild viņam solidāri; bet ja kāda no šīm personām nodarījusi zaudējumus, tad atbild tikai vainīgā.

2308. Ja nav norunāts citādi, tad pilnvarotāja pienākums atlīdzināt izdevumus neatkarājas no tam, vai viņa lietu vešanā pilnvarnieks ir sasniedzis vēlamās sekmes vai ne.

2309. Pilnvarotājam vai nu jāatsvabina pilnvarnieks no visām nastām, galvojumiem, paša mantas ieķīlājumiem u.t.l., kurus tas uzņēmis viņa lietu vešanai, vai arī tas attiecīgi jānodrošina.

Pilnvarnieka uzņemtās saistības pilnvarotājam jāatzīst un jāizpilda kā savas paša, ja vien pirmais nav pārkāpis sava uzdevuma robežas.

2310. Visus zaudējumus, ko pilnvarnieks, izpildot uzdevumu, cietis pilnvarotāja neuzmanības dēļ, pēdējam pienākas viņam atlīdzināt; bet pilnvarotājam nav jāatlīdzina nejauši zaudējumi.

2311. Ja nav nolīgts citādi vai no uzdevuma ilguma vai citiem apstākļiem neizriet pretējais, atlīdzība pilnvarniekam maksājama tikai pēc uzdevuma nobeigšanas un pieprasīta norēķina nodošanas.

III. Pilnvarojuma līguma izbeigšanās.

2312. Pilnvarojuma līgums izbeidzas:

- 1) ar savstarpēju vienošanos;
- 2) ar dotā uzdevuma nobeigšanu;
- 3) kad pilnvarotājs atsauc savu pilnvarojumu;
- 4) kad pilnvarnieks uzteic pilnvarojumu;
- 5) ar vienas vai otras puses nāvi;
- 6) kad notecējis pilnvarojuma laiks.

2313. Pilnvarotājam ir tiesība katrā laikā vienpusēji atsaukt savu pilnvarojumu; bet, ja pilnvarnieks jau sācis uzdevumu izpildīt, viņam jāatlīdzina tam visi sakarā ar to taisītie izdevumi.

2314. Pilnvarnieka darbība pēc tam, kad viņam ticis zināms par pilnvarojuma atsaukšanu, nav spēkā, izņemot tos gadījumus, kad trešā persona, kas pie tam piedalījusies bez pašas vainas, nav zinājusi par pilnvarojuma atsaukšanu.

2315. Pilnvarnieks var uzteikt pilnvarojumu, bet viņš to nedrīkst darīt ļaunā nolūkā un nelaikā, lai pilnvarotājam būtu iespējams spert citus soļus lietas vešanai. Tikai tad pilnvarnieks var atteikties no uzdevuma izpildīšanas jebkurā laikā, kad viņam ir svarīgs iemesls, bet tādā gadījumā viņam nekavējoties jāpaziņo par to pilnvarotājam. Ja viņš šos noteikumus neievēro, tad viņam jāatlīdzina visi zaudējumi, kādi no tam rodas pilnvarotājam.

Tiesa izšķir, vai uzdotie atteikšanās iemesli ir svarīgi.

2316. Pilnvarotāja nāve iznīcina līgumiskās attiecības līdzīgi atsaukumam ([2314.p.](#)).

Izņēmums no šā noteikuma ir tas gadījums, kad pilnvarotājs devis tādu uzdevumu, kas bijis jāizpilda vai kuru var izpildīt tikai pēc viņa nāves.

Ja pilnvarnieks, dabūjot zināt par pilnvarotāja nāvi, jau ir iesācis vest viņam uzdoto lietu, tad viņam ir nevien tiesība, bet arī pienākums rūpēties par to tik ilgi, kamēr mantinieki nav devuši rīkojumu.

2317. Pilnvarojums izbeidzas arī ar pilnvarnieka nāvi un uz viņa mantiniekiem nepāriet.

Ja uzdevuma izpildīšana jau bijusi iesākta pirms pilnvarnieka nāves un no izpildīšanas pārtraukuma draud pilnvarotājam zaudējumi, tad pilnvarnieka mantiniekiem ir tiesība un pienākums, paziņojot tūlīt pilnvarotājam par pilnvarnieka nāvi, turpināt uzdoto lietu līdz tālākam rīkojumam.

Pilnvarnieka mantinieki var prasīt, lai atlīdzina par mantojuma atstājēja darbību un atmaksā viņa izdevumus, bet līdz ar to viņi arī uzņemas atbildību pret pilnvarotāju par sava mantojuma atstājēja darbību, no viņa saņemtā mantojuma apmērā.

OTRĀ APAKŠNODAĻA.

Padomes un ieteikums.

2318. Vienas personas padoms otrai pats par sevi nenodibina starp pusēm nekādu tiesisku attiecību, un kā padoma saņēmējam nav tas jāizpilda, tā arī padoma devējam, ja padoms bijis nesekmīgs, nav jāatlīdzina nekādi zaudējumi.

2319. Izņēmuma veidā padoma devējs atbild par padoma dēļ cēlušos zaudējumu, ja viņš devis kaitīgu padomu ļaunā nolūkā.

2320. Ieteikums vien, ar kuru otram uzslavē kādas personas vai lietas labās īpašības, lai ar to piedabūtu viņu pie zināmas darbības, vēl nenodibina pats par sevi nekādu saistību, izņemot gadījumu, kad ieteikums izdarīts ļaunā nolūkā.

TREŠĀ APAKŠNODAĻA.

Komisijas līgums.

2321. Ar komisijas līgumu jāsaprot tāds līgums, ar ko viena puse uztic otrai kādu kustamu lietu pārdošanai par zināmu cenu, ar nosacījumu, lai saņēmējs pēc zināma laika, bet ja laiks nav noteikts, pēc īpašnieka pieprasījuma, vai nu samaksā minēto cenu, vai atdod pašu lietu.

P i e z ī m e. Noteikumi par tirdznieciskās komisijas līgumu atrodas Tirdzniecības likumos.

2322. Īpašuma tiesība uz lietu, arī pēc tās nodošanas saņēmējam pārdošanai, paliek tās īpašniekam, uz kuru tādēļ krīt arī risks par nozaudējumu, ja vien saņēmējs nav to noteikti uzņēmis.

2323. Lietas saņēmējam ir tiesība, pēc sava ieskata, vai nu samaksāt īpašniekam tās cenu, vai atdot pašu lietu nebojātu; bet kamēr tā vēl nav pārdota, īpašnieks katrā laikā var to prasīt atpakaļ.

2324. Ja lietas saņēmējs pārdod to dārgāk par īpašnieka nolikto cenu, tad pārpalikums pieder viņam. Bez tam viņš var prasīt atlīdzību par savām pūlēm, ja tā bijusi pielīgta. Ja lietas saņēmējam bijusi iespēja lietu pārdot par nolikto cenu un viņš to nav darījis, tad viņš par to nenes nekādu atbildību pret īpašnieku.

CETURTĀ APAKŠNODAĻA.

Neuzdota lietvedība.

I. Vispārīgi noteikumi.

2325. Ja kāds neaicināts uzņemas vest citas personas lietas saskaņā ar viņas patiesām interesēm un tādos apstākļos, kuros varētu pieņemt, kā šī persona, ja viņai būtu bijusi izdevība izteikt savu gribu, būtu piekritusi šādai vietniecībai, tad ar tādu lietvedību nodibinās starp lietvedi un pārstāvamam līdzīga tiesiska attiecība.

2326. Ja svešu lietu vešanu uzņemas rīcības nespējīga persona, tad viņas saistība pret pārstāvamam ir spēkā tikai tiktāl, ciktāl viņa ar to iedzīvojusies; bet ja viņa pati ceļ prasību lietvedības dēļ, tad viņa atbild neaprobežoti.

2327. Ja pats pārstāvamam arī nav spējīgs, izsakot savu piekrišanu, stāties saistībās, tad viņš par sava lietveža darbību atbild tiktāl, ciktāl ar to vēl ir iedzīvojies tajā brīdī, kad pret viņu ceļ prasību.

2328. Neuzdota lietvedība ir arī tad, kad dotais uzdevums nav spēkā, vai kad to nav devis pārstāvamam, vai kad tas nav dots lietvedim, kā arī kad lietvedība attiecas uz tādu lietu, kurā ieinteresētas vairākas personas, bet uzdevumu devusi tikai viena no viņām. Vai lietvedis zina, ka uzdevums viņam nav dots, jeb vai viņš maldīgi pieņem, ka tas viņam dots, tam nav nekādas nozīmes.

2329. Ja kāds vēlāk apstiprina savu lietu vešanu, kas uzsākta vai jau nobeigta bez viņa uzdevuma, tad lietveža tiesiskais stāvoklis ar to nepārgrozās, bet attiecībā uz lietu vešanas apstiprinātāju piemērojami pilnvarojuma līguma noteikumi.

2330. Kas tikai savās interesēs un sava paša labuma dēļ iejaucas svešās lietās, ir gan pilnīgi atbildīgs pret pārstāvamam, bet pats var vērst pret to prasības tikai tiktāl, ciktāl tas ar viņa lietvedību iedzīvojies, ja vien viņam nav bijis iespējams atdabūt savus izdevumus, aizturot pārstāvamam lietas.

2331. Ja kāds vedis tādu lietu, kuru vest viņam bijis noteikti aizliegts, tad viņš, kaut arī būtu izpildījis to, ko uzņēmies, nevar prasīt, lai atlīdzina varbūtējos pie tam taisītos izdevumus.

II. Tiesiskās attiecības no neuzdotās lietvedības.

1. Lietveža pienākumi.

2332. Lietvedim nav jāpārziņina visas pārstāvamam lietas. Viņa atbildība attiecas galvenā kārtā tikai uz tām no šīm lietām, kuras viņš iesācis vest, pie kam tomēr viņam jāievēro arī visas ar tām saistītās blakus lietas. Nekārtojot

lietas, kas nestāv sakarā ar viņa lietvedību, viņš padara sevi atbildīgu tikai tiktāl, ciktāl viņa iejaukšanās ir kavējusi vest šīs lietas citam.

Lietvedim jānobeidz reiz uzņemtās svešās lietas, un pat pārstāvamās personas nāve nedod viņam tiesību savu lietvedību pārtraukt.

2333. Lietvedim jāpārzina uzņemtās lietas ar vislielāko rūpību, un tādēļ viņš atbild par jebkuru zaudējumu, kas pārstāvamam nodarīts ar neuzmanību.

Ja lietvedība bijusi uzsākta ļoti spaidīgos apstākļos, tad lietvedis atbild tikai par ļaunprātību un rupju neuzmanību.

Lietvedim jāatbild pat par nejaušu zaudējumu, ko viņš ar lietvedību nodarījis:

- 1) ja viņš darbojas pretēji noteiktam pārstāvamā aizliegumam;
- 2) ja viņš uzsāk jaunu lietu, pretēji pārstāvamā darbības raksturam;
- 3) ja viņš pēc līguma ar trešo personu noteikti uzņemas nest risku.

2334. Ja lietvedis uzsāk jaunu lietu pretēji pārstāvamā darbības raksturam, tad viņš nevar prasīt, lai atlīdzina viņa šai lietai taisītos izdevumus, un visa no tās radusies peļņa nāk par labu pārstāvamam. Tikai tajā gadījumā, ja no lietveža uzsāktām vairākām jaunajām lietām dažām būtu laimīgs, bet citām nelaimīgs iznākums, viņam atļauts attiecīgi ieskaitīt no šīm lietām radušos peļņu un zaudējumus.

2335. Ja lietvedis uzdod lietvedību citam, tad viņš atbild par neuzmanību izvēlē.

2336. Ja lietvedībā piedalās vairākas personas, tad katra atbild tikai par savu daļu.

2337. Lietvedim jādod norēķins tiklab par to, ko viņš saņēmis vai ieguvis pārstāvamam, kā arī vispār par visu savu darbību, un jāatdod uz šā norēķina pamata viss, kas atrodas viņa rokās, kaut arī viņa saņemto priekšmetu starpā atrastos tādi, kas īsti nemaz nepienākas pārstāvamam.

2338. No lietvedības izrietošie pienākumi pāriet arī uz mantiniekiem, bet tikai mantojuma apmērā. Bet ja viņi šo lietvedību turpina, tad viņu atbildība par savu pašu darbību noteicama uz vispārēja pamata ([2332.](#) un turpm.p.).

2. Pārstāvamā pienākumi.

2339. Pārstāvamam viņa lietu vešanai taisītie izdevumi, ciktāl tie bijuši nepieciešami, jāatlīdzina lietvedim līdz ar procentiem; katrā ziņā viņam jāatļauj lietvedim, ja tam nav tiesības atprasīt šos izdevumus, ņemt atpakaļ visu, ko tas taisījis, kad tas ir iespējams nekaitējot pārstāvamam.

Ja lietvedis uzņēmieš pārstāvamā interesēs kādus pienākumus un nastas, tad viņš var prasīt, lai viņu no tiem atsvabina.

2340. Pārstāvamā pienākumi (2339.p.) neatkrīt aiz tā iemesla, ka lietvedība nav nesusi viņam nekādu labumu, ja vien sākumā bijis gaidāms no tās labvēlīgs iznākums un pie tam par tādu cerību nepiepildīšanos nevar vainot lietvedi.

2341. Kas, domādams samaksāt savu parādu, samaksā svešu, tas var, pēc sava ieskata, vai nu prasīt atpakaļ no saņēmēja tam samaksāto neesošo parādu, vai kā īstā parādnieka lietvedis griezties pie tā ar prasījumu.

2342. Pārstāvamā attiecības pret trešām personām, ar kurām lietvedim bijusi darīšana, nosaka vispārējie noteikumi par vietniekiem.

PIEKTĀ APAKŠNODAĻA. Norēķināšanās pienākums.

2343. Kas aicināts vai neaicināts ved svešas lietas, vai atsavina svešu mantu, vai pārvalda kā dalībnieks kopīgas lietas, vai pārvalda mantu uz kāda cita tiesiska pamata, vai arī kam jāizdod līdz ar augļiem sveša manta, tam par savu pārvaldību jādod norēķins vai nu pārstāvamam, vai pārējiem kopīpašniekiem, vai sabiedrības līdzbiedram, vai kādam citam, kam uz to ir tiesība.

2344. Tam, kam uzlikts pienākums dot norēķinu, jāizgatavo sīks saraksts par visiem ieņēmumiem un izdevumiem, pieliekot pierādījumus, un jāatbild par atlikumu.

2345. Ja tas, kam jādod norēķins, no šā pienākuma ir vispār atsvabināts, tad no tam vēl neizriet, ka līdz ar to būtu dzēstas arī prasības, kas varētu būt pamatotas uz viņa ļaunprātīgu darbību pārvaldībā.

2346. Pieņemts un pienācīgi kvitēts norēķins pasargā norēķina devēju pret jebkādam turpmākām prasībām.

Ja kvitētā norēķinā vēlāk izrādās rēķina kļūda un ja lieta vēl nav bijusi izšķirta ar spēkā nākušu tiesas spriedumu vai izlīgumu, tad var prasīt minētās kļūdas izlabošanu.

DEVIŅPADSMITĀ NODAĻA. Prasījumi no dažādiem pamatiem.

PIRMĀ APAKŠNODAĻA. Prasījumi personisku aizskārumu dēļ.

I. Atlīdzība par miesas bojājumiem.

2347. Ja kāds ar darbību, par ko viņš ir vainojams un kas ir prettiesīga, nodara otram miesas bojājumu, tad viņam jāatlīdzina tam ārstēšanās izdevumi un bez tam, pēc tiesas ieskata, varbūtēja atrautā peļņa.

Tam, kura darbība saistīta ar paaugstinātu bīstamību apkārtējiem (transports, uzņēmums, būvniecība, bīstamas vielas u.tml.), ir jāatlīdzina zaudējumi, ko nodarījis paaugstinātas bīstamības avots, ja viņš nepierāda, ka zaudējums radies nepārvaramas varas dēļ, ar paša cietušā nodomu vai viņa rupjas neuzmanības dēļ. Ja paaugstinātas bīstamības avots izgājis no īpašnieka, glabātāja vai lietotāja valdījuma bez viņa vainas, bet citas personas prettiesisku darbību rezultātā, par nodarīto zaudējumu atbild šī persona. Ja valdītājs (īpašnieks, glabātājs, lietotājs) arī uzvedies neattaisnojami, atbildību par nodarīto zaudējumu var prasīt kā no personas, kas lietojusi paaugstinātas bīstamības avotu, tā arī no tā valdītāja, ievērojot, cik katrs vainīgs.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 22.12.1992. likumu)

2348. Ja tāds miesas bojājums padara cietušo uz visiem laikiem nespējīgu turpināt savu amatu un laupa viņam iespēju kā citādi pelnīties, tad vainīgajam jāatlīdzina viņam arī tā peļņa, kas viņam tiktu atrauta turpmāk. Bet ja cietušā gadībā atrodas vēl kāds cits, tad, bez augšā sacītā, piemērojami arī [2351.panta](#) noteikumi.

2349. Ja miesas bojājuma sekas bijušas sakropļojums vai izķēmojums, tad arī par to noteicama atlīdzība, pēc tiesas ieskata.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 26.01.2006. likumu)

2350. Kas vainīgs kāda cilvēka nāvē, tam jāatlīdzina mirušā mantiniekiem ārstēšanas un apbedīšanas izdevumi.

2351. Ja nomirējam bijis pienākums kādu uzturēt, tad šis pienākums pāriet uz to, kas vainīgs viņa nāvē. Tādas atlīdzības apmēru noteic pēc tiesas ieskata, pie kam jāņem vērā mirušā vecums, viņa spēja, nāves laikā, iegūt sev uzturu un, beidzot, tās personas vajadzība, kam noteicama atlīdzība. Ja pēdējai ir pietiekoši dzīves līdzekļi, tad atlīdzības pienākums atkrīt.

II. Tiesība uz atlīdzību no nodarījumiem pret personisko brīvību, godu, cieņu un pret sievietes nevainību.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 22.12.1992. likumu)

2352. Ja kāds pretlikumīgi laupa otram personisko brīvību, tad viņam tā atkal tam jāatdod un jādod, pēc tiesas ieskata, pilnīga atlīdzība, arī par morālo kaitējumu.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 22.12.1992. likumu)

2352.¹ Katram ir tiesības prasīt tiesas ceļā atsaukt ziņas, kas aizskar viņa godu un cieņu, ja šādu ziņu izplatītājs nepierāda, ka tās atbilst patiesībai.

Ja personas godu un cieņu aizskarošās ziņas izplatītas presē, tad gadījumā, kad tās neatbilst patiesībai, šīs ziņas presē arī jāatsauc. Ja personas godu un cieņu aizskarošās ziņas, kas neatbilst patiesībai, ietvertas dokumentā, šāds dokuments jāapmaina. Citos gadījumos atsaukšanas kārtību nosaka tiesa.

Ja kāds prettiesiski aizskar personas godu un cieņu mutvārdiem, rakstveidā vai ar darbiem, tad viņam jānodod atlīdzība (mantiska kompensācija). Atlīdzības apmēru nosaka tiesa.

(1992.gada 22.decembra likuma redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar [26.01.2006.](#) likumu)

2353. Kas izvarojis sievieti vai, viņai nesamaņas stāvoklī atrodoties, izdarījis ar viņu kopošanos, tam jānodod viņai pilnīga atlīdzība arī par morālo kaitējumu.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 22.12.1992. likumu)

OTRĀ APAKŠNODAĻA. **Prasījumi mantas prettiesīgu bojājumu dēļ.**

2354. Prasījumiem par lietu prettiesīgu bojāšanu jāpiemēro [1776.-1792.panta](#) noteikumi.

2355. Tie paši noteikumi (2354.p.) ir spēkā attiecībā uz atlīdzību par zaudējumu, kas nodarīts ar svešas lietas patvaļīgu paņemšanu, pie kam tomēr jāievēro arī sekojošo (2356. un [2357.](#)) pantu noteikumi.

2356. Ja nozagtās lietas vairs nav vai ja tā ir sabojāta, tad cietušais var prasīt no vainīgā šās lietas augstāko cenu, kāda tai bijusi no patvaļīgās paņemšanas laika.

2357. Patvaļīgam paņēmējam nav tiesības prasīt, lai atlīdzina viņa izdevumus lietai, un viņam jāatdod lieta tādā veidā un ar tām labajām īpašībām, kādas tā guvusi jau caur viņu pašu.

TREŠĀ APAKŠNODAĻA. **Atlīdzība par zaudējumu, kas nodarīts ar izmešanu, izliešanu vai nokrišanu.**

2358. Ja zaudējumu nodara izmetot vai izlejot kautko uz ielu vai citu vietu, pa kuru ļaudis staigā vai kur tie mēdz atrasties, vai nepienācīgā kārtā nostiprinātiem priekšmetiem nokrītot no mājas uz ielu u.t.t., tad zaudējuma cietējs var prasīt zaudējumu atlīdzību no 2359.pantā norādītās personas.

2359. Zaudējumu atlīdzība prasāma nevis no ēkas īpašnieka, bet no tā, kas tajā dzīvo vai kā rokās aiz kautkāda iemesla atradies šī ēka vai tā viņas daļa, no kuras kautkas izliets vai izmests.

2360. Dzīvokļa vai ēkas ieņēmējam ir tiesība atprasīt samaksāto zaudējumu atlīdzību no tā, kas patiesi vainīgs zaudējuma nodarīšanā.

Ja vienu un to pašu dzīvokli vai ēku ieņem vairākas personas, tad tās atbild par zaudējumu kā kopparādnieki; bet kura no tām samaksājusi vairāk nekā no viņas nācies, tā var prasīt šo pārmaksu no pārējām.

2361. Zaudējumu atlīdzība nosakāma pēc [2347.-2351.](#) un [2354.panta](#) noteikumiem, raugoties pēc tam, vai kaitējums nodarīts personām vai lietām.

2362. Prasība par izlejt u.t.l. nodarīta zaudējuma atlīdzību noilgst viena gada laikā.

CETURTĀ APAKŠNODAĻA.

Atlīdzība par kustoņu nodarītiem zaudējumiem.

2363. Par mājas kustoņa vai meža dzīvnieka nodarītiem zaudējumiem atbild kustoņa vai dzīvnieka turētājs, ja viņš nepierāda, ka viņš spēris visus pēc apstākļiem nepieciešamos drošības soļus, vai ka zaudējums būtu noticis, neraugoties uz visiem drošības soļiem.

2364. Ir vienalga, vai zaudējums nodarīts aiz kustoņa vai dzīvnieka straujuma, sabīšanās vai trakulības lēkmes un vai kustonis vai dzīvnieks to nodarījis tieši vai netieši.

2365. Ja kustonis vai dzīvnieks pieder vairākiem īpašniekiem, tad viņi atbild par tā nodarīto zaudējumu kā kopparādnieki.

2366. Ja zaudējumu nodarījušo kustoni vai dzīvnieku tā īpašnieks uzticējis uzraugam vai sargam, tad šis pēdējais atbild par visu zaudējumu, bet uz īpašnieku atbildība krīt tikai sarga maksātnespējas gadījumā.

2367. Ja zaudējums cēlies no tam, ka kāda trešā persona kustoni vai dzīvnieku kaitinājusi, vai viņa vadītāja nepietiekošas uzmanības dēļ, tad zaudējumu atlīdzības pienākums krīt uz šo personu.

2368. Ja kāds aizsargādamies no sveša kustoņa vai dzīvnieka, kas viņam uzbrūk vai kaitē viņa lietām – kad viņam nav cita aizsardzības līdzekļa – to nogalina vai ievaino, tad viņam nav jāatlīdzina īpašniekam zaudējumi. Bet tam, kas kustoni vai dzīvnieku nogalinājis vai sakropļojis patvaļīgi, zaudējums jāatlīdzina.

PIEKTĀ APAKŠNODAĻA.

Prasījumi no netaisnas iedzīvošanās.

I. Neesoša parāda izpildījuma atprasījums.

2369. Kas bez tiesiska pamata un tikai maldīgi uzskatīdams to par savu pienākumu kautko izdara vai apsola izdarīt otram par labu, tas var prasīt, vai nu lai atdod izpildījumu, vai lai atsvabina viņu no dotā apsolījuma.

Ir vienalga, vai maldīgi samaksātam parādam no paša sākuma nav bijis tiesiska pamata, jeb vai tas zaudējis spēku tikai vēlāk.

2370. Ja izpildīta tāda neesoša parāda saistība, kas vēlāk dabūjusi tiesisku pamatu, tad atprasījuma tiesība atkrīt.

2371. Atprasījuma tiesība pielaižama arī tajā gadījumā, kad parāds gan tiešām pastāvējis, bet to izpildot notikusi maldība vai nu par parāda saistības saturu, vai arī par tiesīgo vai saistīto personu.

2372. Atprasījuma tiesība pieder arī tam, kam kautkas bijis jāizpilda tikai pret nodrošinājumu, bet kas maldīgi to izpildījis, neizlietojot šo savu tiesību.

2373. Maldībai, kuras dēļ izdarīts izpildījums ([2369.p.](#)), vajaga būt atvainojamai.

Atprasījuma tiesību dod arī izpildīšana bez maldības, ja to izdarījusi rīcības nespējīga persona.

Maldība dod ar to piešķirtās tiesības tikai tad, kad līdz ar izpildītāju ir maldījies arī izpildījuma pieņēmējs. Bet ja pēdējais rīkojies ļaunticīgi, tad piemērojami noteikumi par atlīdzību par patvaļīgi paņemtām lietām ([2355.-2357.p.](#)).

2374. Atprasījuma tiesība pieder galvniekam, kas galvojis par spēkā nebijušo parādu un to samaksājis.

2375. Ja kopparādnieki samaksā vairāk nekā no viņiem pienācies, tad pārmaksājumu katrs no viņiem var atprasīt samērīgi ar savu daļu.

2376. Atprasījuma tiesības priekšmets ir vai nu tā atdošana, kas izpildīts bez attiecīgas saistības, vai, ja šis izpildījums vairs nepastāvētu, tā vērtības atlīdzība.

2377. Atprasījuma tiesības mērķis ir: 1) kad dots apsolījums – atsvabināt no tā, atdodot parāda dokumentu, ja tāds bijis izdots; 2) kad izdarīti darbi – atlīdzināt to vērtību; 3) kad nodibināts vai atcelts servitūts – atjaunot agrāko stāvokli.

2378. Ja dotas atvietošanas lietas, tad jāatdod tās pašas šķiras un tāda paša labuma lietas.

2379. Neatvietošanas lietas atdodamas līdz ar to pieaugumiem un augļiem, tiklab ar jau ievāktiem, kā arī ar tiem, kurus pēc prasības celšanas pret atbildētāju viņš nav ievācis aiz nolaidības, pie kam tomēr jāatlīdzina atbildētājam šajā nolūkā taisītie izdevumi.

2380. Ja labticīgs saņēmējs lietu jau atsavinājis, tad viņam jāatdod tikai par to saņemtā maksa; bet ja lieta viņa valdījuma laikā gājusi bojā vai bojāta, tad pirmā gadījumā viņam par to nav jāatlīdzina, bet pēdējā jāatdod lieta tāda, kāda tā ir.

2381. Prasītājam jāpierāda, ka izpildījums izdarīts bez tiesiska pamata.

2382. Izņēmuma veidā saņēmējam sekojošos gadījumos jāpierāda, ka parāds tiešām pastāvējis:

1) kad viņš ļaunprātīgi noliedz samaksas saņemšanu;

2) kad atprasa tādu parāda dokumentu, kurā nav apzīmēts saistības tiesiskais pamats.

2383. Ja atprasījuma tiesībai ir tiesisks pamats, tad tā nav izbeidzama iepriekš atteicoties no tās.

II. Nākoša notikuma izredzē izpildītā atprasījums.

2384. Ja kāds kautko devis, uz tieši izteikta vai no apstākļiem neapšaubāmi izrietoša pamata pieņemams, ka nākamībā jāiestājas zināmam notikumam, tas var prasīt no saņēmēja, ja notikums neiestājas, lai viņam doto dod atpakaļ.

Ir vienalga, vai paredzētais notikums neiestājas nemaz, jeb vai tas iestājas citādi nekā bijis paredzēts, kā arī vai paredzētais mērķis paliek pavisam nesasniegts, vai arī nav sasniegts pienācīgā kārtā.

2385. Par atprasījuma priekšmetu ir spēkā [2376.-2380.panta](#) noteikumi.

2386. Kad paredzētais notikums ([2384.p.](#)) jau no paša sākuma bijis neiespējams, tad devējam, ja viņš par tādu neiespējamību zinājis, nav tiesības doto atprasīt.

Ja devējs pats kavē paredzētā notikuma iestāšanos, tad viņš zaudē atprasījuma tiesību.

Ja paredzētais notikums neiestājas aiz nejauša gadījuma, bez jebkādas saņēmēja vainas, tad devējam nav atprasījuma tiesības.

III. Atprasījums netikumīga vai pretlikumīga pamata dēļ.

2387. Ko kāds saņēmis netikumīgam vai pretlikumīgam mērķim, to devējs, ja vien arī došana pati par sevi nav bijusi netikumīga vai pretlikumīga, var atprasīt no saņēmēja vai viņa mantiniekiem, vienalga, vai paredzētais mērķis sasniegts vai ne.

2388. Par atprasījuma priekšmetu ir spēkā [2376.-2380.panta](#) noteikumi, tikai ar to izņēmumu, ka šeit nekādā gadījumā nevar prasīt procentus.

IV. Atprasījums jebkāda pamata trūkuma dēļ.

2389. Ja kādam ir bez jebkāda pamata kāds priekšmets no otra mantas, tad to var no viņa atprasīt.

Attiecībā uz šādu atprasījumu nav nekādas nozīmes, vai tāda priekšmeta iegūšanai nav bijis pamata no paša sākuma, jeb vai pamats, kas agrāk ir bijis, vēlāk atkritis.

2390. Par atprasījuma priekšmetu ir spēkā [2376.-2380.panta](#) noteikumi.

V. Vispārējs atprasījums iedzīvošanās dēļ.

2391. Nevienam nav tiesības netaisni iedzīvoties otram par ļaunu un uz tā rēķinu.

Kas no tam cietis zaudējumu, tas var prasīt, lai atdod viņam to, ar ko un par cik otrs iedzīvojies.

2392. Par iedzīvoto atzīstams tikai tas, kas, ceļot pret atbildētāju atprasījuma prasību, vēl atrodas viņa mantā, vienalga, vai tas būtu dabā, vai tādos priekšmetos, ko viņš ieguvis pret labā ticībā atsavināto vai patērēto. Uz visu to, ko atbildētājs līdz tam laikam bez ļauna nolūka izdāvinājis, nodzīvojis vai nejauši nozaudējis, atprasījuma tiesību nevar attiecināt.

DIVDESMITĀ NODAĻA.

Tiesība prasīt lietas parādīšanu.

2393. Tas, kas nodomājis izlietot kādu tiesību uz zināmu kustamu lietu un tādēļ vēlas papriekš to redzēt, var prasīt no katra šās lietas turētāja, lai to viņam parāda.

2394. Lietas parādīšanu var prasīt nevien tas, kas prasa īpašuma tiesību uz to, bet arī kas vēlas izlietot citas lietu tiesības, vai iegūt atpakaļ lietas valdījumu, vai izlietot savu izvēles tiesību, vai arī kas pierāda, ka viņam ir kāda tiesiska interese, lai lietu viņam parāda.

2395. Prasību par lietas parādīšanu var vērst nevien pret valdītāju, bet arī pret katru tās turētāju, kā arī pret to, kas lietu valdījis, bet tīši to nodevis svešās rokās vai iznīcinājis. Šāda prasība pielaižama arī tad, kad atbildētājam varbūt nemaz nav zināms, vai lieta tiešām pie viņa atrodas.

2396. Atbildētājs atbild par katru savu neuzmanību no tā laika, kad prasība viņam paziņota. Ja valdītājs ir ļaunticīgs, tad viņš nes risku arī par bojā eju un bojāšanos, pieņemot, ka tas nebūtu noticis, ja lieta būtu laikā izdota prasītājam.

2397. Lieta jāparāda tajā vietā, kur tā atrodas ceļot pret atbildētāju prasību; bet ja atbildētājs to ļaunprātīgi aizgādājis prom, tad viņam tā uz savu rēķinu atkal jānogādā uz šo vietu.

2398. Ja atbildētājs bez pamata izvairās lietu parādīt vai tīšām padara to neiespējamu, tad viņam jāatlīdzina prasītājam visi zaudējumi.

2399. Atbildētājs var prasīt, lai prasītājs atlīdzina lietas parādīšanas izdevumus, kā arī pie tam nejauši ciestos zaudējumus.

2400. Atbildētāja mantinieks atbild tikai tiktāl, ciktāl viņam lietas parādīšana iespējama un ciktāl viņš nav iznīcinājis šo iespēju ar savu paša prettiesīgu darbību, kā arī ciktāl ar mantojuma atstājēja prettiesīgu darbību radusies viņa mantai peļņa un ciktāl tā pārgājusi uz mantinieku.

Informatīva atsauce uz Eiropas Savienības direktīvām

(Atsauce 26.01.2006. likuma redakcijā)

Likumā iekļautas normas, kas izriet no:

- 1) Padomes 1986.gada 22.decembra direktīvas [87/102/EEK](#) par dalībvalstu normatīvo un administratīvo aktu tuvināšanu attiecībā uz patēriņa kredītu;
- 2) Padomes 1990.gada 22.februāra direktīvas [90/88/EEK](#), ar ko groza direktīvu [87/102/EEK](#) par dalībvalstu normatīvo un administratīvo aktu tuvināšanu attiecībā uz patēriņa kredītu;
- 3) Eiropas Parlamenta un Padomes 1998.gada 16.februāra direktīvas [98/7/EK](#), ar ko groza direktīvu [87/102/EEK](#) par dalībvalstu normatīvo un administratīvo aktu tuvināšanu attiecībā uz patēriņa kredītu;
- 4) Padomes 1993.gada 5.aprīļa direktīvas [93/13/EEK](#) par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos;

- 5) Eiropas Parlamenta un Padomes 2000.gada 8.jūnija direktīvas [2000/31/EK](#) par dažiem informācijas sabiedrības pakalpojumu tiesiskajiem aspektiem, jo īpaši elektronisko tirdzniecību, iekšējā tirgū (direktīva par elektronisko tirdzniecību);
- 6) Eiropas Parlamenta un Padomes 2000.gada 29.jūnija direktīvas [2000/35/EK](#) par maksājumu kavējumu novēršanu komercdarījumos.